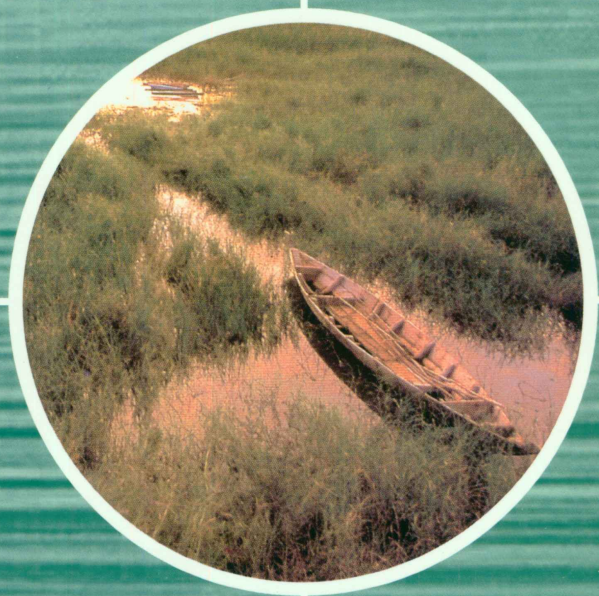

รายงานแห่งเราตีว่าด้วยการอนุรักษ์ อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม
กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

รายงานแห่งชาติว่าด้วยการอนุรักษ์ อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม
กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

ฉ ๑๙๓

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ในปี พ.ศ. 2541 แต่การดำเนินงานตามพันธกรณีของอนุสัญญา ได้กระทำมาก่อนหน้านั้น เนื่องจากประเทศไทยได้เห็นผลประโยชน์ในการร่วมมือกับประชาคมโลกเพื่อยุติการทำลายพื้นที่ชุ่มน้ำซึ่งเป็นระบบนิเวศอันทรงคุณค่าของโลกปัจจุบัน ประเทศไทยประสบความสำเร็จอย่างมากในการเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยเข้าเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศได้ถึง 10 แห่ง แต่ละแห่งเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่ชุมชนท้องถิ่นล้วนตระหนักถึงความสำคัญ และมีความปรารถนาที่จะรักษาไว้เป็นอย่างดี

โดยการดำเนินงานตามพันธกรณีของอนุสัญญา ปัจจุบันประเทศไทยได้จัดทำทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศแล้ว และได้วางมาตรการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืนไว้พร้อม ซึ่งนับว่าเป็นความก้าวหน้าที่รวดเร็วพอสมควร นอกจากนี้ ประเทศไทยได้รับประสบการณ์ที่ดีมากในการจัดทำโครงการนาร่องเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ นับเป็นกรณีตัวอย่างของการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติในพื้นที่ชุ่มน้ำทั่วประเทศได้

สำหรับงานที่จะทำต่อไปในอนาคต ประเทศไทยมีนโยบายและแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีเป้าหมายชัดเจน สำหรับปี พ.ศ. 2546-2550 ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติเพื่อให้พื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศสามารถคงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม มีความยินดีที่จะเสนอรายงานแห่งชาติว่าด้วยการอนุวัติอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำฉบับแรก เพื่อรายงานผลงานที่ดำเนินการไปแล้ว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 จนถึงปัจจุบัน และงานที่จะทำต่อไปในอนาคต ซึ่งจะยืนยันถึงความพยายามและความสำเร็จในการดูแลรักษาพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไว้ เพื่อให้ชนรุ่นปัจจุบันและรุ่นต่อไปได้ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

ขอขอบคุณคณะกรรมการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ คณะทำงานวิชาการพื้นที่ชุ่มน้ำและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรมป่าไม้ มหาวิทยาลัย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การพัฒนาเอกชนที่ได้ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือให้การดำเนินงานอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยได้ก้าวหน้าจนกระทั่งถึงขั้นนี้

เฉลิมศักดิ์ วานิชสมบัติ

เฉลิมศักดิ์ วานิชสมบัติ

เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

สารบัญ

น้ำท่วม

	คำนำ.....	2
1	บทนำ.....	4
	สภาพภาพพื้นที่ชุ่มน้ำ...4 * พื้นที่ชุ่มน้ำกับวิถีชีวิตชุมชน...5 * การคุกคามพื้นที่ชุ่มน้ำ...6	
2	การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในภาพรวม.....	7
	หน่วยงานและคณะกรรมการ...7 * การดำเนินงาน...9	
3	การจัดทำนโยบาย มาตรการ และแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ.....	15
	นโยบาย มาตรการ และแผนปฏิบัติการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ พ.ศ. 2540-2545...15 * แผนงาน การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ พ.ศ. 2546-2550...16 * การติดตามตรวจสอบ...17	
4	การจัดทำทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย.....	18
	โครงการสำรวจจัดทำบัญชีรายชื่อสภาพภาพ และฐานข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย...18 * มาตรการ อนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติ...20 * มติคณะรัฐมนตรี 1 สิงหาคม พ.ศ. 2543...20	
5	การเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ	23
	พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศแห่งแรกของประเทศไทย...23 * พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญ ระหว่างประเทศแห่งที่สอง สาม สี่ ห้า หกของประเทศไทย...24 * พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่าง ประเทศแห่งที่เจ็ด แปด เก้า และสิบของประเทศไทย...26 * พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีลำดับความสำคัญสูง แต่ไม่ได้รับการเสนอเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ...28	
6	การให้การศึกษา และการสร้างเสริมจิตสำนึก	32
	การจัดงานเพื่อร่วมฉลองวันพื้นที่ชุ่มน้ำโลก...32 * การจัดทำเอกสารเผยแพร่ให้ความรู้...32 * การดำเนิน กิจกรรมสร้างเสริมความตระหนัก...34 * การรณรงค์เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำ...35 * การ ฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยี...37	
7	การศึกษาสำรวจและวิจัยในพื้นที่ชุ่มน้ำ	38
	การศึกษาสำรวจเพื่อการวางแผนการจัดการ...38 * การวิจัยเพื่อการติดตามตรวจสอบและการใช้ ประโยชน์...38 * การวิจัยป้าชายเลน...38 * การวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำ...41	
8	ทิศทางในอนาคต	49
	เป้าหมาย...49 * ความเป็นไปได้และอุปสรรค...49 * ความคาดหวัง...50	
	บรรณานุกรม	51

บทที่ 1

เจบี 2541

ประเทศไทย ได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำมาเป็นเวลานานแล้วเนื่องจากประชาชนไทยมีวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชุ่มน้ำมาตั้งแต่โบราณกาล แต่ปัจจุบันพื้นที่ชุ่มน้ำถูกทำลายให้เสื่อมโทรมและสูญหายไปมาก การคุ้มครองพื้นที่ชุ่มน้ำเพื่อคงอยู่ และการฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำที่เสื่อมโทรม ตลอดจนการส่งเสริมการใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืน จึงเป็นความวิตกกังวลของประเทศไทยและเป็นปัญหาท้าทายอันใหญ่หลวงสำหรับศตวรรษที่ 21

ในระยะปี พ.ศ. 2514-2534 ประเทศไทยยังมิได้เป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ (Convention on Wetlands) ต่อมาด้วยแรงกระตุ้นของกระแสการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำทั่วโลก ในปี พ.ศ. 2536 กรมป่าไม้ได้ริเริ่มจัดให้มีการประชุมหารือกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำเป็นครั้งแรก ที่ประชุมได้ขอให้สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานงานกลางระดับชาติ เพื่อดำเนินงานอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยและประสานงานการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ดังนั้นในปี พ.ศ. 2536 สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมได้เสนอให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จัดตั้งคณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำขึ้น

ต่อมาเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2540 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความเห็นชอบที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ประเทศไทยจึงได้มอบสัตยาบันสารเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญา เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2541 นับเป็นลำดับที่ 110 ของภาคีอนุสัญญา โดยเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำควนซีเลียน เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar Site) แห่งแรกของประเทศไทย พันธกรณีของอนุสัญญา มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2541

สถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำ

เนื้อที่พื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยครอบคลุมพื้นที่อย่างน้อย 36,616.16 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณร้อยละ 7.5 ของพื้นที่ประเทศ มีทั้งที่เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำน้ำจืด และพื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่งทะเล พื้นที่ชุ่มน้ำน้ำจืด ประกอบด้วย คลอง ห้วย ลำธาร แม่น้ำ น้ำตก หนองบึง อ่างเก็บน้ำ เขื่อน ทะเลสาบ บึง พรุหญ้า พรุน้ำจืดที่มีไม้พุ่ม ที่ลุ่มชื้นแฉะ พื้นที่เกษตรที่มีน้ำท่วมขัง คิดเป็นพื้นที่ประมาณร้อยละ 44.8 ของพื้นที่ชุ่มน้ำทั้งหมด ส่วนพื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่งทะเล ประกอบด้วย ปากแม่น้ำ ชายหาด หาดเลน ป่าชายเลน แนวปะการัง และแหล่งหญ้าทะเล คิดเป็นพื้นที่ประมาณร้อยละ 55.12 ของพื้นที่ชุ่มน้ำทั้งหมด

พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีขนาดใหญ่ที่สุดและสำคัญที่สุด ได้แก่ อ่าวไทย และที่ราบลุ่มภาคกลางตอนล่าง บึงน้ำจืดหรือหนองน้ำที่สำคัญ ได้แก่ บึงบอระเพ็ด หนองหานกุมภวาปี บึงละหาน ทะเลน้อย และทุ่งสามร้อยยอด สำหรับพื้นที่ชุ่มน้ำประเภทแม่น้ำที่สำคัญ สำหรับเป็นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์ปลาที่ใกล้สูญพันธุ์ ได้แก่ แม่น้ำโขง แม่น้ำสาละวิน แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำสงคราม และ แม่น้ำที่สำคัญในฐานะเป็นที่อยู่อาศัยของปลาหลากหลายชนิด ได้แก่ แม่น้ำแควน้อย แม่น้ำบางปะกง แม่น้ำแม่กลอง

ที่ราบน้ำท่วมถึงและหนองน้ำที่สำคัญ เป็นที่อยู่อาศัยของ ชนิดพันธุ์นกที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง และใกล้สูญพันธุ์ ได้แก่ แองเชียงสือ ที่ราบน้ำท่วมถึงบริเวณวัดไผ่ล้อม และวัดอัมพวันาราม อ่างเก็บน้ำที่สำคัญสำหรับนกอพยพ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำสนามบิน อ่างเก็บน้ำบางพระ

พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น ได้แก่ พื้นที่ชุ่มน้ำในอุทยาน แห่งชาติเขาสามร้อยยอด เนื่องจากมีความหลากหลายในระบบ นิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำมากที่สุดและความหลากหลายทางชีวภาพสูง มากด้วย พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะอีกแห่งหนึ่ง ได้แก่ ดอนหอยหลอดเนื่องจากเป็นหาดเลนซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของหอยหลอด จำนวนมาก หนองน้ำที่มีนกอพยพมากมายในทะเลสาบน้ำกร่อย แห่งเดียวของประเทศไทย ได้แก่ ทะเลสาบสงขลา (คูซุด)

พื้นที่ชุ่มน้ำประเภทป่าชายเลนที่สมบูรณ์ ได้แก่ ป่าชายเลน ปากแม่น้ำกระบุรี ป่าชายเลนที่ต่อเนื่องเป็นผืนใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ได้แก่ ป่าชายเลนปะเหลียน-ละรุ พื้นที่ชุ่มน้ำประเภทหาดเลน แหล่งหญ้าทะเลที่นกทะเลและนกชายเลนชายหาดจำนวนมาก อพยพมาหากินและอยู่อาศัย ได้แก่ หาดเจ้าไหม เกาะลิบง ปาก แม่น้ำตรัง ป่าพรุที่ยังคงสภาพค่อนข้างดี ได้แก่ พรุโต๊ะแดง

อ่าวที่มีป่าชายเลนล้อมรอบเป็นผืนใหญ่และมีทัศนียภาพงดงามมาก ได้แก่ อ่าวพังงา อ่าวที่อุดมสมบูรณ์ด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและมีการใช้ประโยชน์มาก ได้แก่ อ่าวบ้านดอน พื้นที่ชุ่มน้ำประเภทเกาะ แก่ง ที่มีสภาพสวยงาม ได้แก่ หมู่เกาะอ่างทอง ประเภทที่มีแนวปะการังชายฝั่งงดงาม ได้แก่ หมู่เกาะตะรุเตา หมู่เกาะช้าง

พื้นที่ชุ่มน้ำกับวิถีชีวิตชุมชน

พื้นที่ชุ่มน้ำมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชุมชนในประเทศไทยอย่างมาก คนไทยเกี่ยวข้องกับพื้นที่ชุ่มน้ำในชีวิตประจำวัน ทั้งในความเป็นอยู่ สังคม วัฒนธรรม การท่องเที่ยว และนันทนาการ

พื้นที่ชุ่มน้ำมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกับสังคมไทย วัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ และศาสนา มีการตั้งถิ่นฐาน ชุมชนไปตามแนวลำน้ำ มีตลาดน้ำ มีวัดวาอารามสองฟากฝั่งน้ำ มีวัฒนธรรม และประเพณีไทยหลากหลายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชุ่มน้ำ เช่น ประเพณีรับขวัญข้าว ประเพณีลอยกระทง ประเพณีการชักพระ ประเพณีการโยนบัว-รับบัว ประเพณีการแข่งขันเรือ การเล่น-ร้องเพลงเรือ สักวา ดอกสร้อย และเพลงอื่น ๆ

พื้นที่ชุ่มน้ำส่วนใหญ่ในประเทศไทยเป็นแหล่งทำมาหากิน เลี้ยงชีพของผู้คนในชนบทและนารายได้สู่ครัวเรือน เป็นแหล่ง เกษตรกรรม อาหารหลักและสินค้าออกสำคัญของประเทศ คือ ข้าว อันเป็นผลผลิตจากพื้นที่ชุ่มน้ำ พื้นที่ชุ่มน้ำเป็นแหล่งทำการประมง ที่อุดมสมบูรณ์ปลาเป็นอาหารโปรตีนที่สำคัญยิ่งที่ประชาชนสามารถ หาได้จากแหล่งน้ำทั่วไปทั้งแม่น้ำ ลำคลอง ลำธาร ลำห้วย หนอง บึง ใหญ่น้อย ผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นสินค้าออกสำคัญ ที่ทำรายได้เข้าประเทศปีละไม่น้อยเช่นกัน

พื้นที่ชุ่มน้ำหลายแห่งเป็นแหล่งรวมความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นถิ่นที่อยู่อาศัย หากิน และแพร่ขยายพันธุ์ของพืชและ สัตว์นานาชนิด ทั้งที่หาได้ยากและใกล้สูญพันธุ์ ถือได้ว่าเป็นแหล่ง รวมพันธุ์กรรมที่สำคัญยิ่ง นอกจากนั้นพื้นที่ชุ่มน้ำยังมีคุณค่าทาง นันทนาการและการท่องเที่ยว โดยเฉพาะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม

พื้นที่ชุ่มน้ำเป็นแหล่งน้ำดิบและน้ำท่า เพื่อการอุปโภค บริโภค เป็นแหล่งน้ำดิบใช้ผลิตน้ำประปา เป็นแหล่งอำนวยน้ำให้ เชื้อนผลิตกระแสไฟฟ้า และเป็นเส้นทางคมนาคมและขนส่งสินค้า ทางน้ำที่สำคัญมาตั้งแต่สมัยโบราณ

การคุกคามพื้นที่ชุ่มน้ำ

ในระบอบเศรษฐกิจที่ผ่านมามีพื้นที่ชุ่มน้ำธรรมชาติของประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก เนื่องจากการใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างหนัก อีกทั้งการตัดไม้ทำลายป่าในพื้นที่ลุ่มน้ำดอนบนยังส่งผลให้เกิดการชะล้างพังทลายของดิน เกิดตะกอนพัดพามาตามลำธาร ลำห้วย ลำคลอง แม่น้ำ สะสมในแหล่งน้ำ อ่างเก็บน้ำ ทำให้ดินแข็ง การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรและปศุสัตว์ได้ส่งผลให้เกิดการแพร่กระจายสารพิษและสารเคมีในดิน น้ำใต้ดิน น้ำผิวดิน มีปริมาณสารอินทรีย์ในน้ำเพิ่มสูง ออกซิเจนในน้ำลดลง เกิดน้ำเน่าเสีย มีผลต่อการดำรงชีวิตของพืช น้ำ สัตว์น้ำ และสืบเนื่องต่อไปในห่วงโซ่อาหาร

พื้นที่ชุ่มน้ำน้ำจืดหลายแห่งดินแข็งตามสภาพธรรมชาติ เนื่องจากการสะสมของตะกอนที่ไหลป่าเข้ามาทับถมน้ำ และการทับถมของซากพืช น้ำ การระบายน้ำออกจากพื้นที่ชุ่มน้ำ การถมปรับไถ เพื่อทำการเกษตร ทำให้พื้นที่ชุ่มน้ำหมดสภาพ ผลผลิตปลาลดน้อยลง สูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ แหล่งอาหารของนกและสัตว์ต่างๆ หายไป คุณสมบัติทางเคมีของดินเปลี่ยนแปลง และยังส่งผลต่อสมดุลของชั้นน้ำใต้ดิน นอกจากนั้นการแพร่ระบาดของพืชและสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น เช่น ไมยราบยักษ์ หอยเชอรี่ ปลา ทำให้ชนิดพันธุ์พืชและปลาท้องถิ่นลดจำนวนลง ในพื้นที่ชุ่มน้ำหลายแห่งยังคงมีการลักลอบล่าสัตว์ ยิงนก เก็บไขนก มีการใช้วิธีการจับสัตว์น้ำที่รุนแรงไม่เหมาะสม ทำให้จำนวนนกและสัตว์น้ำลดลง นก บึงบางแห่งมีร้านอาหารอยู่ริมฝั่งมากมาย ก่อให้เกิดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล และสิ่งกีดขวางขวางกั้นไป ทำให้พื้นที่ชุ่มน้ำเสื่อมโทรม ในพื้นที่ชุ่มน้ำหลายแห่งที่อยู่ใกล้ชุมชน มีการเลี้ยงไก่ เป็ด หมู ทำให้มีสิ่งปฏิกูลลงสู่พื้นที่ชุ่มน้ำ ส่งผลให้น้ำสกปรก เน่าเหม็น การเลี้ยงปลาในกระชังทำให้น้ำเน่าและมักมีกลิ่นคาว

ในหนองน้ำหลายแห่งมีการเผาพืชพรรณในฤดูแล้งเป็นการทำลายพืชธรรมชาติ พืชที่เคยเป็นอาหารสำคัญของสัตว์หายไป สูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ คุณสมบัติทางกายภาพและเคมีของดินเปลี่ยนแปลง ดินที่อยู่อาศัยและรังของสัตว์ต่างๆ ถูกเผาทำลาย สัตว์บางชนิดตายไป

ส่วนพื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่ง เช่น แนวหญ้าทะเล แนวปะการัง ถูกทำลายเนื่องจากการประมงที่ใช้เครื่องมือผิดกฎหมายในรูปแบบเรือวรน การระเบิดปลา การวางยาเบื่อ เป็นการทำลายแหล่งอาหารของสัตว์น้ำ ทำลายพื้นที่อนุบาลวัยอ่อนของสัตว์น้ำ ทำให้ประชากรของสัตว์น้ำลดน้อยลง ป่าชายเลนถูกบุกรุกเพื่อตั้งถิ่นฐาน บ้านช่องและเลี้ยงกุ้ง นอกจากนั้นยังมีการชักนำน้ำเค็มเข้ามาในพื้นที่น้ำจืดเพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เป็นเหตุให้เกิดการปนเปื้อนน้ำเค็ม น้ำทิ้ง น้ำเสียมีผลเสียต่อกิจกรรมในพื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่ง

นอกจากนั้น การพัฒนาโครงการต่างๆ ได้แก่ การสร้างเขื่อน อ่างเก็บน้ำ ได้ลดปริมาณน้ำที่จะไหลบ่าลงมาตามธรรมชาติและเข้าสู่พื้นที่ชุ่มน้ำ การที่มีโรงงานอุตสาหกรรม โรงไฟฟ้า คลังน้ำมัน ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ หรือชายฝั่งทะเล มีผลให้เกิดการปนเปื้อนของน้ำทิ้ง น้ำเสีย สารเคมี สารพิษ ของเสียอันตราย น้ำร้อน น้ำมัน ทำให้ปลาและสัตว์น้ำตาย ระบบนิเวศปากแม่น้ำและทะเลเสียหาย

การขุดคูโดยรอบและสร้างถนนหรือคันดินล้อมรอบพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุก มักมีผลกระทบต่อระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยขัดขวางการเชื่อมต่อกับระบบพื้นที่ชุ่มน้ำโดยรอบซึ่งเป็นต้นน้ำ หนองบึง ที่มีน้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก ทำให้สัตว์น้ำในพื้นที่ชุ่มน้ำไม่สามารถอพยพออกไปแพร่พันธุ์ วางไข่ เลี้ยงตัวในเขตน้ำท่วมได้เหมือนเคย ส่งผลให้ผลผลิตสัตว์น้ำในบริเวณนี้ลดลงมากและทำให้วงจรชีวิตของสัตว์น้ำบางชนิดไม่สมบูรณ์ มีผลกระทบต่อสัตว์น้ำหลายชนิด

การสร้างอาคารบ้านเรือน โรงแรม สถานที่พักผ่อนตากอากาศ เรือนแพ ร้านค้าร้านอาหาร ประชิดหรือรุกล้ำพื้นที่ชุ่มน้ำทำให้สูญเสียเนื้อที่พื้นที่ชุ่มน้ำ กีดขวางปิดกั้นเส้นทางน้ำ ขวางเส้นทางสัญจร รบกวนทำลายถิ่นที่อยู่อาศัย คุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชุ่มน้ำ เกิดการปนเปื้อนของน้ำทิ้ง น้ำเสีย ขยะมูลฝอย คราบน้ำมัน คุณภาพน้ำเสื่อมโทรมลง

โดยสรุปพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยถูกคุกคามอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน เป็นเหตุให้หนอง บึง พรุ ป่าชายเลน ชายหาด ปากแม่น้ำ ได้แปรเปลี่ยนสภาพไป พื้นที่ชุ่มน้ำที่เหลืออยู่หลายแห่งกำลังถูกทำลาย เนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และการขยายตัวของประชากร

2 การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในภาพรวม

ในปี พ.ศ. 2536 ประเทศไทยเริ่มดำเนินงานจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในภาพรวม (holistic approach) และหลังจากที่ได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำในปี พ.ศ. 2541 ก็ได้ดำเนินงานอย่างเข้มแข็งมากมากขึ้น จนปัจจุบันการจัดการและอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทยได้ก้าวหน้าไปมากพอสมควร สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นหน่วยประสานงานกลางของการดำเนินงานตามพันธกรณีของอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ได้จัดทำนโยบายมาตรการ และแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ สำรวจจัดทำทะเบียนสถานภาพ และฐานข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย ดำเนินกระบวนการเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำให้เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar Site) ศึกษาวิจัยเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืน และสนับสนุนการให้การศึกษาตลอดจนเสริมสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำและความจำเป็นที่ต้องอนุรักษ์ระบบนิเวศนี้ไว้

หน่วยงานและคณะกรรมการ

บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน อันได้แก่ กรมประมง กรมป่าไม้ กรมชลประทาน กรมเจ้าท่า กรมการปกครอง สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม รวมทั้งองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งหลายหน่วยงานมีวัตถุประสงค์ตลอดจนมุมมองเฉพาะด้าน และมีนโยบายตลอดจนกฎระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานต่างกัน เช่น กรมชลประทานมีบทบาทในการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อบริโภคและอุปโภค กรมประมงมีหน้าที่อนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ และเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำ กรมป่าไม้มีหน้าที่คุ้มครองและอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำธรรมชาติในพื้นที่คุ้มครอง ดังรายละเอียดตามตารางที่ 1

การจัดตั้งคณะกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ

สืบเนื่องมาจากการที่ประเทศไทย ได้เข้าเป็นส่วนร่วมในอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 โดยผู้แทนจากกรมป่าไม้ จำนวน 3 คน ได้เข้าร่วมการประชุมที่เมือง Heiligenhafen ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี หนึ่งในคณะผู้แทนครั้งนั้น คืออดีตอธิบดีกรมป่าไม้ นายผ่อง เล่งอี้ หลังจากนั้นประเทศไทยได้สนองต่ออนุสัญญา โดยส่งผู้แทนจากกรมป่าไม้เข้าร่วมการประชุมภาคีอนุสัญญา เกือบทุกครั้งที่ในฐานะผู้สังเกตการณ์ ดังนั้นในเดือน

มกราคม พ.ศ. 2536 กรมป่าไม้จึงได้จัดประชุมหารือเกี่ยวกับการดำเนินงานจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำขึ้น โดยเชิญผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม ที่ประชุมได้เห็นว่ามีความจำเป็นต้องมีหน่วยงานกลางในการประสานการดำเนินงานทั้งในระดับระหว่างประเทศและระดับชาติ ซึ่งในขณะนั้นมีความวิตกกังวลว่า พื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศได้เสื่อมโทรมไปแล้วหลายแห่ง จึงมีมติให้สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานกลางและเสนอจัดตั้งคณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ภายใต้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

ดังนั้นสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม จึงเสนอต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พิจารณาถึงความจำเป็นที่จะต้องมีกลไกประสานการดำเนินงานเพื่อให้การจัดการและการคุ้มครองพื้นที่ชุ่มน้ำเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องตามการดำเนินงานของความตกลงระหว่างประเทศ ดังนั้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2536 คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จึงได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยมีรองปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมเป็นประธาน ผู้แทนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องและองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ รัฐบาลและผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นอนุกรรมการ และให้สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม เป็นฝ่ายเลขานุการ เพื่อกำหนดแนวทางและประสานการดำเนินงานด้านต่างๆ ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีหน้าที่รับผิดชอบ คือ เสนอนโยบายและแผนแห่งชาติ สำหรับการจัดการและคุ้มครองพื้นที่ชุ่มน้ำ สนับสนุนและติดตามการดำเนินงานในพื้นที่ชุ่มน้ำให้เป็นไปตามนโยบายแห่งชาติ สนับสนุน กำกับ ดูแล และติดตามตรวจสอบการดำเนินงานตามพันธกรณีของอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ส่งเสริมการผนวกข้อพิจารณาด้านพื้นที่ชุ่มน้ำในการยกวางแผนและดำเนินการตามแผนพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสนับสนุนการสร้างจิตสำนึก การให้การศึกษาและการศึกษาวิจัยด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชุ่มน้ำ

ตารางที่ 1 บทบาท อำนาจ และหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ

หน่วยงาน	บทบาท อำนาจ หน้าที่
กรมประมง	* จัดการ และอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำในที่จับสัตว์น้ำ หรือในพื้นที่ชุ่มน้ำธรรมชาติ ที่เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ โดยอาศัยพระราชบัญญัติประมง พ.ศ. 2490 พระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิการประมง ในเขตการประมงไทย พ.ศ. 2492 พระราชบัญญัติเรือไทย พ.ศ. 2481 พระราชบัญญัติจัดระเบียบกิจการแพปลา พ.ศ. 2496 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 * เน้นผลผลิตทางการประมง ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และการพัฒนาชนิดพันธุ์สัตว์น้ำ ให้มีความอุดมสมบูรณ์ และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำในระยะยาว
กรมป่าไม้	* จัดการ และอนุรักษ์พื้นที่ป่าทุกประเภท ซึ่งรวมถึงพื้นที่ชุ่มน้ำธรรมชาติ เช่น ป่าโกงกาง ป่าชายเลน ป่าพรุ ตลอดจนห้วย หนอง คลอง บึง น้ำตก ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 * ควบคุมดูแลอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า โดยอาศัยพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535
กรมชลประทาน	* พัฒนาศักยภาพแหล่งน้ำ จัดสรรน้ำเพื่อการใช้ประโยชน์ตามวิธีการต่างๆ เช่น การกักเก็บน้ำ การส่งน้ำเพื่อการเพาะปลูก การระบายน้ำ การบรรเทาอุทกภัย และการคมนาคมทางน้ำ เป็นต้น โดยอาศัยพระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พ.ศ. 2482 และพระราชบัญญัติชลประทาน พ.ศ. 2482
กรมเจ้าท่า	* คุ้มครองดูแลรักษาพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นเส้นทางสัญจรและคมนาคมทางน้ำ อาทิ แม่น้ำ ลำคลอง โดยอาศัยพระราชบัญญัติการเดินเรือในน้ำน่านน้ำไทย (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2535
กรมที่ดิน	* กำหนดสิทธิ์ แนวทาง หรือหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการใช้ที่ดิน ตลอดจนการกำหนดสิทธิของเอกชน หรือรัฐในที่ดินด้วยการออกหนังสือหรือเอกสารสิทธิในที่ดิน และพิจารณาการให้สิทธิครอบครองของประชาชนหรือออกเอกสารสิทธิในที่ดินให้อยู่ในการคุ้มครองของรัฐ โดยอาศัยพระราชบัญญัติการใช้กฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ประกอบกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4 ว่าด้วยทรัพย์สิน
สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม	* กำหนดนโยบาย มาตรการ กรอบการดำเนินงาน ตลอดจนแผนการจัดการ/แผนปฏิบัติการ ในการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศ ตามแผนการจัดการสิ่งแวดล้อม หรือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยสอดคล้องกับพันธกรณีและแผนกลยุทธ์ต่างๆ ซึ่งรวมถึงมติการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำและอนุสัญญาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 * ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีการดำเนินงานตามนโยบาย มาตรการและแผนต่างๆ ที่กำหนดขึ้น และติดตามประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง * เป็นหน่วยงานประสานงานกลางของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ
กรมการปกครอง	* จัดการ ดูแลรักษาที่ดินสาธารณะ ดูแลรักษาแหล่งน้ำ มิให้ผู้ใดทำให้เสียสาธารณประโยชน์ ตลอดจนตรวจตรารักษาป้องกันพืชพันธุ์สัตว์น้ำตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457
องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น	* บริหารจัดการ บำรุงดูแลรักษาทรัพยากรน้ำ แหล่งน้ำ ในฐานะเส้นทางคมนาคม ดูแลรักษาที่ดินอันเป็นสาธารณประโยชน์ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรม การหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร จัดให้มีน้ำสะอาดเพื่อการอุปโภคบริโภค จัดให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ โดยอาศัยพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) พ.ศ. 2537 ซึ่งมุ่งเน้นในด้านดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในท้องถิ่นที่สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลรับผิดชอบ ตามมาตรา 23 (4) และมาตรา 67 (7)
องค์กรพัฒนาเอกชน	* สร้างแรงจูงใจ และจิตสำนึก ให้ประชาชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่ชุ่มน้ำได้ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำและร่วมกันดำเนินการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำควบคู่ไปกับการใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาด และเป็นผู้สร้างความภูมิใจและแรงจูงใจให้มีการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนด้วย

กรอบที่ 1 องค์ประกอบคณะกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ

คณะกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ

รองปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ / เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม	ประธาน อนุกรรมการ
เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม	รองประธาน อนุกรรมการ
ผู้แทนกรมป่าไม้	อนุกรรมการ
ผู้แทนกรมประมง	อนุกรรมการ
ผู้แทนกรมชลประทาน	อนุกรรมการ
ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน	อนุกรรมการ
ผู้แทนกรมการปกครอง	อนุกรรมการ
ผู้แทนกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม	อนุกรรมการ
ผู้แทนสำนักงบประมาณ	อนุกรรมการ
ผู้แทนกรมวิเทศสหการ	อนุกรรมการ
ผู้แทนกรมองค์การระหว่างประเทศ	อนุกรรมการ
ผู้แทนกองทัพเรือ	อนุกรรมการ
ผู้แทนมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
ผู้แทนสมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
นายจิระ จินตบุญกุล	อนุกรรมการ
นายอุทิศ ภูฏอินทร์	อนุกรรมการ
นายมนู โอมะคุปต์	อนุกรรมการ
ผู้อำนวยการกองประสานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม	อนุกรรมการ และ เลขานุการ
เจ้าหน้าที่สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม	อนุกรรมการ และ ผู้ช่วยเลขานุการ
เจ้าหน้าที่สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม	อนุกรรมการ และ ผู้ช่วยเลขานุการ

นอกจากนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนการทำงานของคณะกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ คณะอนุกรรมการฯ จึงมีคำสั่งแต่งตั้ง **คณะทำงานวิชาการพื้นที่ชุ่มน้ำ** ขึ้นในปี พ.ศ. 2542 ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ และนักวิชาการด้านพื้นที่ชุ่มน้ำจากมหาวิทยาลัย องค์การพัฒนาเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีหน้าที่รับผิดชอบในการให้คำปรึกษาด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทยต่อคณะกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ พิจารณากลับกรองแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในแต่ละพื้นที่ก่อนนำเสนอขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการฯ ให้ความเห็นและข้อมูลทางวิชาการในประเด็นที่กำหนดในการประชุมคณะกรรมการทางวิทยาศาสตร์และวิชาการของอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ เป็นต้น

การดำเนินงาน

การดำเนินงานของคณะกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำและสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมในฐานะหน่วยประสานงานกลางระดับชาติของอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ แบ่งเป็นสองระยะ

การดำเนินงานระยะแรก ในปี พ.ศ. 2536-2540

การดำเนินงานในระยะแรกเน้นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ และการเตรียมการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีลำดับความสำคัญสูงในขณะนั้น

การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ

คณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำได้ประชุมหารือกัน 13 ครั้ง และได้พิจารณาถึงการที่ประเทศไทยจะเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งจะใช้เป็นเครื่องมือทำให้ประเทศไทยมีการจัดการ มีการอนุรักษ์และยับยั้งการสูญเสียของพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศ และช่วยลดปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ชุ่มน้ำ ตลอดจนมีการประกาศเจตนารมณ์ที่ชัดเจนแก่ชาวโลกว่า ประเทศไทยจะดำเนินการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืน ทั้งนี้เพื่อขอประโยชน์มาสู่ชุมชนท้องถิ่น และสังคมโลกต่อไป นอกจากนี้ยังได้พิจารณาการนำเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยเข้าบรรจุในทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar List)

ในระยะปี พ.ศ. 2538-2539 สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการฯ ได้ประสานงานกับหน่วยงานราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อขอทราบความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ ในการเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญา ตลอดจนการคัดเลือกพื้นที่ชุ่มน้ำเข้าบรรจุในทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ หลังจากนั้นได้ประมวลข้อคิดเห็นดังกล่าว เสนอต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเพื่อพิจารณาและในการประชุมคณะกรรมการฯ ครั้งที่ 1/2540 เมื่อวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2540 คณะกรรมการฯ ได้เห็นชอบในหลักการต่อการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ

ต่อมาคณะรัฐมนตรี ได้เห็นชอบให้ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2540 และเห็นชอบให้เสนอเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย บริเวณพุมควนชัย เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศแห่งแรกของประเทศไทย

✎ การจัดทํานโยบายและแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ

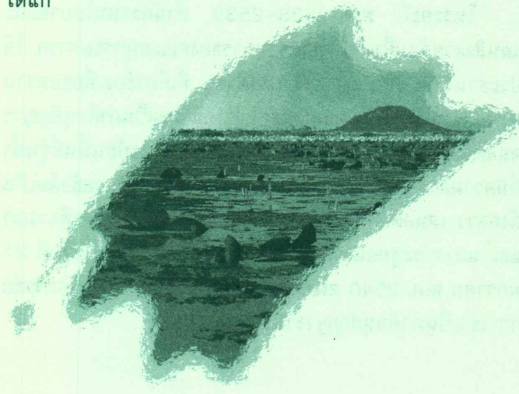
นอกจากการพิจารณาการเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำแล้ว คณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำยังได้ให้ความสำคัญในการจัดทํานโยบายและแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในระดับชาติขึ้น เพื่อเป็นการกำหนดแนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย โดยที่หน่วยงานต่างๆ สามารถนำไปปฏิบัติในพื้นที่รับผิดชอบของตนได้ ได้มีมติให้จัดตั้งคณะทำงานจัดทำแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำขึ้นในปี พ.ศ. 2536 เพื่อยกร่างนโยบายและแผนระดับชาติต่างๆ ซึ่งแผนการจัดการได้รับการนำเสนอเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จนกระทั่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2540

✎ การศึกษา สํารวจ เพื่อกำหนดระเบียบพื้นที่ชุ่มน้ำ

ในระหว่างการดำเนินงานเพื่อเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำนั้น สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมได้ดำเนินโครงการสำรวจ จัดทำบัญชีรายชื่อ สถานภาพ และฐานข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย โดยได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากสำนักงานความร่วมมือเพื่อสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาแห่งเดนมาร์ก (DANCED) ในการสำรวจ จัดทำบัญชีรายชื่อ สถานภาพ ตลอดจนฐานข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย ในภาคใต้ ภาคตะวันออก เชียงเหนือ ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนการสำรวจพื้นที่ชุ่มน้ำในภาคเหนือ นั้น สำนักงานฯ ได้จัดสรรงบประมาณประจำปี 2539 เพื่อดำเนินการสำรวจ

✎ การจัดทำแผนการจัดการเฉพาะพื้นที่

ในระยะเดียวกันนี้ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมเห็นความจำเป็นที่จะต้องจัดทำมาตรการและแผนการจัดการเฉพาะสำหรับพื้นที่ชุ่มน้ำบางแห่ง โดยเลือกแห่งที่มีความสำคัญก่อนโดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ชุ่มน้ำที่ถูกคุกคามจนอยู่ในขั้นวิกฤต จึงได้ทำการว่าจ้างศึกษาเพื่อจัดทำมาตรการและแผนการจัดการเพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญ 7 แห่ง ได้แก่

- * พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- * พื้นที่ชุ่มน้ำลุ่มน้ำสายบุรี จังหวัดปัตตานี
- * พรต่าบลานไม้ขาว อำเภอลาง จังหวัดภูเก็ต
- * พื้นที่ชุ่มน้ำป่าบุ่งทาม อำเภอรายไสล จังหวัดศรีสะเกษ
- * พื้นที่ชุ่มน้ำพรุคันธุลี ตำบลคันธุลี อำเภอกาชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- * พื้นที่ชุ่มน้ำเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง
- * พื้นที่ชุ่มน้ำเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงโกลงจังหวัดหนองคาย

✎ การประกาศพื้นที่คุ้มครอง

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ได้เสนอให้ประกาศพื้นที่บริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำป่าดุนลำพันอำเภอนาเชือกจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยแห่งเดียวของปูทูลกระหม่อม เป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมเห็นชอบให้ประกาศพื้นที่ป่าดุนลำพันเป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมในปี พ.ศ. 2539

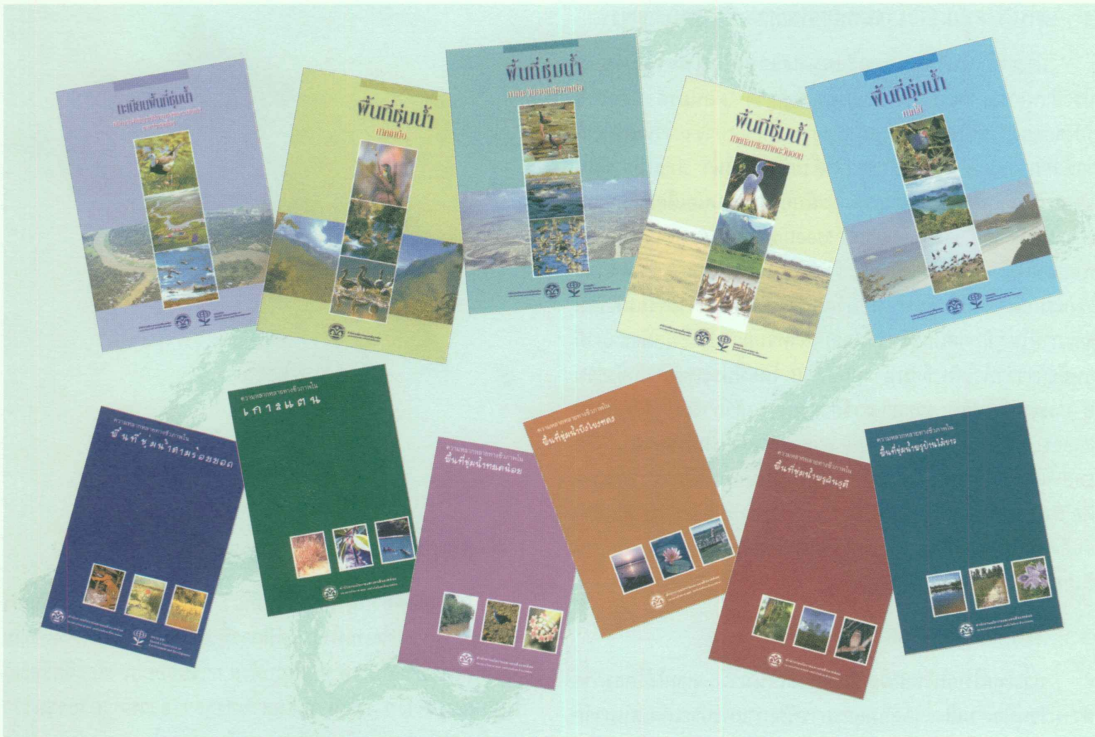
✎ การจัดสัมนาเผยแพร่ความรู้

นอกจากนี้ยังได้จัดการสัมมนาประจำปี เรื่องพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย เพื่อเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ ตลอดจนร่วมปรึกษาหารือและหาแนวทางแก้ไขความเสื่อมโทรมของพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทยร่วมกับผู้แทนหน่วยงานต่างๆ ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน และประชาชนที่สนใจตลอดมา โดยเริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537

โดยสรุป ประเทศไทยได้เริ่มวางแผนและดำเนินการอนุรักษ์และจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างเป็นระบบ ในระยะปี พ.ศ. 2536-2540 การดำเนินการดังกล่าวมีลักษณะเป็นการประสานงานระหว่างหน่วยงาน (cross-sectoral) ซึ่งมีความยืดหยุ่นพอสมควร ดังนั้นมองเห็นแนวโน้มว่าในอนาคตการกระจายความรับผิดชอบในพื้นที่ชุ่มน้ำไปสู่ชุมชนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง จะมีบทบาทมากขึ้นเรื่อยๆ สิ่งสำคัญเร่งด่วนที่สุดในการดำเนินการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ คือ การส่งเสริมความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการอย่างสม่ำเสมอเพื่อเปิดโอกาสให้สาธารณชนและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ชุ่มน้ำของไทยไว้ให้ชนรุ่นต่อไปในอนาคต

✎ การดำเนินาในระยะที่ส่อว ในปี พ.ศ. 2541-2545

การดำเนินงานหลังจากที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำแล้ว เน้นการเสริมสร้างสมรรถนะให้แก่ประเทศไทย ในการอนุรักษ์พันธุกรรมของอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งมีผลบังคับใช้กับประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2541

✦ การจัดทำเอกสารทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำ

ในปี พ.ศ. 2541 การสำรวจสถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยได้เสร็จสิ้นลง สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมได้จัดการประชุมหารือคณะกรรมการกำกับโครงการดังกล่าวหลายครั้ง เพื่อคัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมที่จะบรรจุอยู่ในทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยที่มีความสำคัญในระดับนานาชาติ ระดับชาติ และระดับท้องถิ่น และได้นำเสนอคณะกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นในการประชุมหลายครั้งในปี พ.ศ. 2542 ซึ่งในขณะเดียวกันสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมได้จัดทำเอกสารชุดพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทย ประกอบด้วยหนังสือ 5 เล่ม ได้แก่ ทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ และระดับชาติของประเทศ พื้นที่ชุ่มน้ำภาคเหนือ พื้นที่ชุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พื้นที่ชุ่มน้ำภาคกลางและภาคตะวันออก และพื้นที่ชุ่มน้ำภาคใต้ ซึ่งเป็นเอกสารเผยแพร่ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการดำเนินงานเกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำ

✦ การจัดทမ်းตักคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย และมาตรการอนุรักษ์

ในปี พ.ศ. 2543 คณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำพิจารณาเห็นชอบกับทะเบียนรายนามพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติของประเทศไทย และมาตรการการ

อนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ 13 มาตรการ และนำเสนอคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมและคณะรัฐมนตรีตามลำดับ จนในที่สุดได้มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2543

✦ การประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานต่อเนื่องนั้นจึงเน้นการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามมาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ และหน่วยงานในท้องถิ่น รวมทั้งองค์กรพัฒนาเอกชนและชุมชน ในปี พ.ศ. 2545 สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง สถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำในภาคตะวันออก เชียงเหนือ ภาคกลางและภาคตะวันออก ภาคเหนือ และภาคใต้ ที่จังหวัดขอนแก่น ระยอง พิษณุโลก และกระบี่ ตามลำดับ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลในทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย และเสริมสร้างความตระหนักให้ปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี 1 สิงหาคม พ.ศ. 2543 ผลจากการประกาศมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2543 ทำให้องค์กรพัฒนาเอกชนเริ่มร้องเรียนถึงคณะกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ เกี่ยวกับการที่หน่วยงานราชการเปลี่ยนสภาพพื้นที่ชุ่มน้ำโดยไม่ปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว ได้แก่ เรื่องการสร้างถนนบนเกาะแตน การปรับสภาพหนองเล็งทรายเป็นอ่างเก็บน้ำ การขอใช้หนองจำรูญเป็นสถานศึกษา และการสร้างพังกันน้ำที่ก้านพะเยา เป็นต้น

การประสานความร่วมมือกับสำนักเลขาธิการอนุสัญญา

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมในฐานะหน่วยประสานงานกลางระดับชาติของอนุสัญญา ได้สนองตอบการร้องขอของสำนักเลขาธิการอนุสัญญา โดยจัดทำรายงานแห่งชาติว่าด้วยการอนุรักษ์การอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ และได้ร่วมกันจัดการประชุมภาคีอนุสัญญา ระดับอนุภูมิภาคเอเชียตะวันออก (East Asian Sub-regional Meeting on Convention on Wetlands) ในระหว่างวันที่ 1-3 ตุลาคม พ.ศ. 2544 ณ โรงแรมอมารี ประตูน้ำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเตรียมพร้อมของภาคีในภูมิภาคเอเชียตะวันออก สำหรับการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ สมัยที่ 8 โดยมีประเทศภาคีเข้าร่วม 8 ประเทศ ได้แก่ ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐประชาชนจีน ญี่ปุ่น สาธารณรัฐอินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย และมองโกเลีย และประเทศที่ไม่ได้เป็นภาคีอีกสองประเทศ คือ สหภาพเมียนมาร์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตลอดจนผู้สังเกตการณ์จากองค์กรระหว่างประเทศ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย

การดำเนินความร่วมมือกับภาคี

ประเทศไทยได้ร่วมมือกับรัฐบาลเดนมาร์ก ภายใต้โครงการความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาแห่งประเทศเดนมาร์ก (Danish Cooperation on Environment and Development - DANCED) ดำเนินโครงการจัดการและคุ้มครองพื้นที่ชุ่มน้ำ : การดำเนินงานภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ (Implementation of Ramsar Convention, Management and Protection of Wetland Areas) ในระหว่างปี พ.ศ. 2544-2549 โดยคัดเลือกพื้นที่ชุ่มน้ำ แอ่งเชียงแสน จังหวัดเชียงราย และพื้นที่ชุ่มน้ำปากแม่น้ำกระบี่ จังหวัดกระบี่ เป็นพื้นที่โครงการนำร่อง สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กรมป่าไม้ กรมประมง กรมพัฒนาที่ดิน จังหวัดเชียงราย จังหวัดกระบี่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานอื่นๆ ร่วมกันวางแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนการสร้างเสริมความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ และปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ให้แก่ประชาชนทุกระดับ ทั้งภาครัฐและเอกชน

การดำเนินความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน

ในปี พ.ศ. 2542 ประเทศไทยได้ให้ความร่วมมือกับสหพันธ์นานาชาติว่าด้วยการอนุรักษ์แห่งโลก (The World Conservation Union - IUCN) จัดทำข้อเสนอโครงการ Biodiversity Conservation and Sustainable Use in the Lower Mekong River Basin ซึ่งเป็นโครงการระดับภูมิภาคของประเทศลุ่มน้ำโขงตอนล่าง อันประกอบด้วย ประเทศไทย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ราชอาณาจักรกัมพูชาและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เพื่อขอการสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (Global Environment Facility) เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำลุ่มน้ำโขงตอนล่าง

การดำเนินงานของหน่วยงานอื่นๆ

ในขณะเดียวกันหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย ได้มีการฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำในด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ประกอบด้วย การปล่อยปลาและสัตว์ทะเลในแหล่งน้ำต่างๆ ได้แก่ ทะเลสาบสงขลา อ่าวนครศรีธรรมราช อ่าวปัตตานี และพื้นที่ชายฝั่งทะเลบริเวณอ่าวไทยตอนล่าง แม่น้ำหนอง บึง กว๊านทั่วประเทศ โดยกรมประมง การปลูกป่าชายเลนบริเวณทะเลสาบสงขลา โดยชุมชนบริเวณอำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา การปลูกป่าชายเลนและฟื้นฟูสภาพธรรมชาติตามแนวชายฝั่งทะเลที่กองทัพเรือรับผิดชอบ ได้แก่ ปากแม่น้ำเวฬุ อำเภอสูง จังหวัดจันทบุรี อ่าวทุ่งโปรง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี การฟื้นฟูป่าหมกุดเป่ง บ้านท่างาม อำเภอโพธาราม จังหวัดร้อยเอ็ด โดยองค์การพัฒนาเอกชนร่วมกับกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม การฟื้นฟูในด้านกายภาพ ได้แก่ การขุดลอกและกำจัดวัชพืชในแหล่งน้ำสำคัญ เช่น บึงบอระเพ็ด กว๊านพะเยา บึงสีไฟ หนองหาน หนองหลวง โดยกรมประมง เป็นต้น

โดยสรุปแล้วในระบอบประชาธิปไตยที่ผ่านมานี้ พื้นที่ชุ่มน้ำธรรมชาติหลายแห่งของประเทศได้สูญหายและเสื่อมโทรมไปมาก แต่การดำเนินงานของประเทศไทยโดยสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ที่ได้เริ่มต้นเมื่อปี พ.ศ. 2536 ได้ช่วยให้ประเทศไทยมีกรอบและทิศทาง ตลอดจนการสนับสนุนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำให้คงอยู่อย่างยั่งยืนเพื่อรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ และเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ในระยะปี พ.ศ. 2536 ถึงปัจจุบัน ประเทศไทยได้มีการดำเนินงานที่ถูกทิศทางและเข้มแข็งพอสมควรที่จะส่งผลให้การดำเนินงานต่อไปในอนาคตประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของอนุสัญญา มากกว่าเดิม

ตารางที่ 2 สรุปการดำเนินงานการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของคณะกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ
และสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

ปี	การดำเนินงาน
2536	* จัดตั้งคณะกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ * คณะอนุกรรมการฯ เห็นชอบให้เสนอพื้นที่ชุ่มน้ำทะเลน้อย สามร้อยยอด และบึงบอระเพ็ด เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ * จัดตั้งคณะทำงานจัดทำแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ
2537	* สำรวจและวางแผนการจัดการพรุบ้านไม้ขาว จังหวัดภูเก็ต * สำรวจและวางแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ * 22-26 สิงหาคม : คณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ จัดงานพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศเดนมาร์ก โดยความร่วมมือระหว่างสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมกับ The National Forest and Nature Agency แห่งประเทศเดนมาร์ก * 20-22 กันยายน : จัดการประชุม เรื่อง การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย
2538	* สำรวจและวางแผนปฏิบัติการการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่วิกฤต พรุคันธุลี อำเภอนาทม จังหวัดสุราษฎร์ธานี * สำรวจและวางแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำป่าบึงทาม อำเภอรามไธสง จังหวัดศรีสะเกษ * 27-28 พฤศจิกายน : จัดการประชุมเรื่องสถานการณ์พื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย และจัดทำรายงานการประชุม
2539	* สำรวจ จัดทำบัญชีรายชื่อ สถานภาพ และฐานข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำในภาคเหนือของประเทศไทย * สำรวจ จัดทำบัญชีรายชื่อ สถานภาพ และฐานข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย * สำรวจ จัดทำบัญชีรายชื่อ สถานภาพ และฐานข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำในภาคกลางและภาคตะวันออกของประเทศไทย * สำรวจ จัดทำบัญชีรายชื่อ สถานภาพ และฐานข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำในภาคใต้ของประเทศไทย * จัดทำนโยบาย มาตรการ และแผนปฏิบัติการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย พ.ศ. 2540-2545 * สำรวจและจัดทำแผนปฏิบัติการการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำแม่น้ำสายบุรี จังหวัดปัตตานี * สำรวจและจัดทำแผนปฏิบัติการการอนุรักษ์และคุ้มครองพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงโขงหลง จังหวัดหนองคาย * สำรวจและจัดทำแผนปฏิบัติการการอนุรักษ์และคุ้มครองพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญ พรุบ้านไม้ขาว จังหวัดภูเก็ต * เข้าร่วมประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ครั้งที่ 6 (COP 6) ณ เมืองบริสเบน (Brisbane) ประเทศออสเตรเลีย * ศึกษาการจัดตั้งองค์กรและทบทวนการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทย
2540	* 13-14 มกราคม : จัดการประชุม เรื่อง สถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย และจัดทำรายงานการประชุม * 26 สิงหาคม : คณะรัฐมนตรีเห็นชอบในการที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ * 23 กันยายน : คณะรัฐมนตรีเห็นชอบในนโยบาย มาตรการ และแผนปฏิบัติการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย พ.ศ. 2540-2545 * สำรวจและจัดทำแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง
2541	* 2 กุมภาพันธ์ : จัดการประชุม เรื่อง สถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย และจัดทำรายงานการประชุม * 13 พฤษภาคม : ประเทศไทยส่งมอบสัตยาบันสารเพื่อเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ * 13 กันยายน : อนุสัญญาฯ มีผลบังคับใช้ต่อประเทศไทยซึ่งเป็นภาคีลำดับที่ 110 และมีพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ แห่งแรก คือ พรุควนขันในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง ซึ่งเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศลำดับที่ 948
2542	* 2 กุมภาพันธ์ : จัดการประชุม เรื่อง สถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย และจัดทำรายงานการประชุม * 10-18 พฤษภาคม : เข้าร่วมประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ครั้งที่ 7 (COP 7) ณ เมือง ซานโฮเซ (San Jose) ประเทศคอสตาริกา * จัดตั้งคณะทำงานวิชาการพื้นที่ชุ่มน้ำ * จัดทำเอกสารชุดพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย จำนวน 5 เล่ม ประกอบด้วย - ทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติของประเทศไทย - พื้นที่ชุ่มน้ำภาคเหนือ - พื้นที่ชุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ - พื้นที่ชุ่มน้ำภาคกลางและภาคตะวันออก - พื้นที่ชุ่มน้ำภาคใต้ * จัดทำหนังสือชุด OEPP Wetland Report Series เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

ตารางที่ 2 สรุปการดำเนินงานการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของคณะกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ
และสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (ต่อ)

ปี	การดำเนินงาน
2543	* 2-3 กุมภาพันธ์ : จัดการประชุม เรื่อง พื้นที่ชุ่มน้ำเพื่อเตรียมรับสัทธิวรรษหน้า และจัดทำรายงานการประชุม * เสริมสร้างสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และการจัดการแหล่งน้ำจืดในพื้นที่ชุ่มน้ำทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง * 1 สิงหาคม : คณะรัฐมนตรีเห็นชอบตามความเห็นของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติในรายงานพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ 61 แห่ง ระดับชาติ 48 แห่ง พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญเร่งด่วนสมควรได้รับการเสนอเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ 9 แห่ง พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความจำเป็นเร่งด่วนต้องได้รับการฟื้นฟู คุ้มครอง และศึกษาสำรวจ 28 แห่ง และมาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติ * จัดทำหนังสือชุด OEPP Wetland Report Series เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำทะเลน้อยและเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพในเกาะแต่น
2544	* 2-3 กุมภาพันธ์ : จัดการประชุม เรื่อง พื้นที่ชุ่มน้ำ 30 ปี ของอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ และจัดทำรายงานการประชุม * สำรวจและจัดทำแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม-เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง-ปากน้ำตรัง จังหวัดตรัง * 5 กรกฎาคม : พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศของประเทศไทย ได้รับการบรรจุอยู่ในทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศเพิ่มอีก 5 แห่ง ได้แก่ - ลำดับที่ 1098 พื้นที่ชุ่มน้ำเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงโพงหลง จังหวัดหนองคาย - ลำดับที่ 1099 พื้นที่ชุ่มน้ำดอนหอยหลอด จังหวัดสมุทรสงคราม - ลำดับที่ 1100 พื้นที่ชุ่มน้ำปากแม่น้ำกระบี่ จังหวัดกระบี่ - ลำดับที่ 1101 พื้นที่ชุ่มน้ำเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองบงคาย จังหวัดเชียงราย และ - ลำดับที่ 1102 พื้นที่ชุ่มน้ำเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ (พรุโตะแดง) จังหวัดนราธิวาส * เริ่มดำเนินโครงการจัดการและคุ้มครองพื้นที่ชุ่มน้ำ : การดำเนินงานตามอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ในพื้นที่โครงการนำร่อง 2 พื้นที่ ซึ่งได้รับการประกาศเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ ได้แก่ แอ่งเชียงแสน รวมถึงพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองบงคาย จังหวัดเชียงราย และปากแม่น้ำกระบี่ จังหวัดกระบี่ ในระยะเวลา พ.ศ. 2544-2549 * จัดทำแผนงานการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ พ.ศ. 2546-2550 โดยผนวกร่วมกับนโยบาย มาตรการ และแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2546-2550 * 1-3 ตุลาคม : ดำเนินการร่วมกับสำนักเลขาธิการอนุสัญญา จัดการประชุมระดับอนุภูมิภาคเอเชียตะวันออก เรื่อง East Asian Sub-regional Meeting on Convention on Wetlands
2545	* 2-3 กุมภาพันธ์ : จัดการประชุมและงานวันพื้นที่ชุ่มน้ำโลก หัวข้อ พื้นที่ชุ่มน้ำ : น้ำ ชีวิต และวัฒนธรรม ที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง * 25-26 มีนาคม : จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง สถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น * 2 กุมภาพันธ์ ถึง 15 เมษายน : ดำเนินการร่วมกับจังหวัดพัทลุง และกรมป่าไม้ จัดงาน “วันพื้นที่ชุ่มน้ำโลกและเทศกาลล่องเรือแลนกทะเลน้อย” ที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง * เสริมสร้างแรงจูงใจและปลูกจิตสำนึกในคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ : เขาสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และพื้นที่ชุ่มน้ำพรุคันธุลี จังหวัดสุราษฎร์ธานี * เสริมสร้างแรงจูงใจและปลูกจิตสำนึกในคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ : พรุบ้านไม้ขาว จังหวัดภูเก็ต * 2-3 พฤษภาคม : จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง สถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำภาคกลางและภาคตะวันออก จังหวัดระยอง * 14 สิงหาคม พ.ศ. 2545 สำนักเลขาธิการอนุสัญญา ประกาศให้ประเทศไทยมีพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar Site) เพิ่มอีก 4 แห่ง ได้แก่ - ลำดับที่ 1182 พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม-เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง-ปากน้ำตรัง จังหวัดตรัง - ลำดับที่ 1183 พื้นที่อุทยานแห่งชาติแหลมสน-ปากคลองกะเปอร์-ปากแม่น้ำกระบี่ จังหวัดระนอง - ลำดับที่ 1184 พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง จังหวัดสุราษฎร์ธานี - ลำดับที่ 1185 พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา จังหวัดพังงา * 14-15 สิงหาคม : จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง สถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำภาคเหนือ จังหวัดพิษณุโลก * 26-27 สิงหาคม : จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง สถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำภาคใต้ จังหวัดกระบี่ * จัดตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัด สำหรับพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar site) 10 แห่ง * จัดทำหนังสือชุด OEPP Wetland Report Series เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำพรุคันธุลี ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำพรุบ้านไม้ขาว และความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำบึงโพงหลง

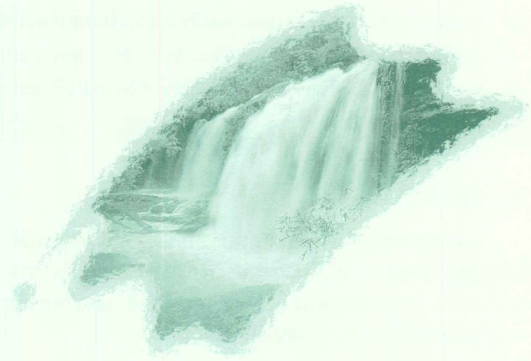
3 การจัดทำนโยบาย มาตรการ และแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ

แม้ว่าพื้นที่ชุ่มน้ำส่วนใหญ่ของประเทศไทยได้รับการคุ้มครองในรูปของพื้นที่อนุรักษ์ต่างๆ อันได้แก่ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า เป็นต้น แต่ก็ยังมีพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญอีกหลายแห่งที่ยังมิได้รับการประกาศเป็นพื้นที่อนุรักษ์แต่อย่างใด ซึ่งถูกคุกคามด้วยการบุกรุกและกิจกรรมการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ ยกตัวอย่าง เช่น ที่ราบลุ่มแม่น้ำยม ได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรที่ขยายตัวสูงขึ้น พื้นที่ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งทะเลและปากแม่น้ำต่างๆ บริเวณอ่าวไทย และภาคใต้ของประเทศไทยถูกบุกรุกคุกคามอย่างรุนแรง จากกิจกรรมการพัฒนาเพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีหลายพื้นที่ที่เป็นป่าบุ่ง-ป่าทามแต่ผืนป่าดังกล่าวมีปริมาณเหลือน้อยเต็มที เช่นเดียวกับป่าชายเลน ป่าพรุในภาคใต้ เป็นต้น

จนถึงปี พ.ศ. 2536 ประเทศไทยยังไม่มีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำโดยตรง มีแต่เนียบนโยบายของหน่วยงานของรัฐ เช่น กรมป่าไม้ กรมประมง เป็นต้น ที่ได้ดำเนินการในการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำและการใช้ประโยชน์แบบยั่งยืน อย่างไรก็ตามนโยบายของแต่ละหน่วยงานจะเน้นประโยชน์หรือจุดประสงค์เฉพาะของหน่วยงานเป็นหลัก ซึ่งบางครั้งนโยบายของหน่วยงานหนึ่งอาจมีความขัดแย้งกับอีกหน่วยงานหนึ่งได้ ดังนั้นคณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำจึงเห็นว่ามีความต้องการนโยบายและแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในภาพรวมของประเทศอย่างเร่งด่วน เพื่อให้มีความสอดคล้องกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการแก้ไขปัญหาการเสื่อมโทรม และการสูญเสียพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย

นโยบาย มาตรการ และแผนปฏิบัติการ การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ พ.ศ. 2540–2545

คณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำได้มีมติแต่งตั้งคณะทำงานในการจัดทำแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2536 เพื่อจัดทำร่างนโยบาย มาตรการ และแผนระดับชาติในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งคณะทำงานประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมป่าไม้ กรมประมง กรมพัฒนาที่ดิน กรมที่ดิน มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รวมถึงองค์กรเอกชน เช่น มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย คณะทำงานได้มีการประชุมหารือกันทั้งสิ้น 7 ครั้ง จึงจัดทำร่างดังกล่าวเสร็จสิ้น หลังจากนั้นได้มีการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงองค์กรพัฒนาเอกชน

แล้วจึงนำเสนอร่างนโยบายดังกล่าวต่อการพิจารณาของคณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ และคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติตามลำดับ

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2540 กับนโยบาย มาตรการ และแผนปฏิบัติการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย พ.ศ. 2540–2545 เนื่องจากเห็นความจำเป็นในการที่ประเทศไทยจะมีกรอบแนวทางให้การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชุ่มน้ำเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องซึ่งกันและกัน ลดปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ชุ่มน้ำระหว่างหน่วยงานของรัฐ

นโยบาย

เนื้อหาโดยสรุปของนโยบายการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย คือ เพื่ออนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำให้คงอยู่ และดำรงไว้ซึ่งบทบาทหน้าที่ทางนิเวศวิทยาและการพัฒนา เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยดำเนินการที่มีความสำคัญลำดับแรก คือ สร้างจิตสำนึกให้ตระหนักในความสำคัญและคุณค่าของพื้นที่ชุ่มน้ำ ควบคู่ไปกับการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำและการประสานความร่วมมือในการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ ในขณะเดียวกันยังจำเป็นต้องเสริมสร้างสมรรถนะ และเพิ่มอัตราการจ้างของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการศึกษาและวิจัยเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ และส่งเสริมความร่วมมือ ในการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำระหว่างประเทศ

แผนปฏิบัติการ

สำหรับแผนปฏิบัติการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำนั้น ดำเนินงานระหว่างปี พ.ศ. 2540–2545 ประกอบด้วย 28 แผนงาน 43 โครงการ จาก 14 หน่วยงาน เป็นงบประมาณทั้งสิ้น 472.5 ล้านบาท ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปแผนปฏิบัติการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ พ.ศ. 2540-2545

มาตรการ	จำนวน แผนงาน	จำนวน โครงการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
* สร้างจิตสำนึกให้ตระหนักในความสำคัญและคุณค่าของพื้นที่ชุ่มน้ำ	9	18	163.5
* การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ และการประสานความร่วมมือในการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ	6	11	131.5
* เสริมสร้างสมรรถนะ และอัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง	4	7	61.0
* ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการศึกษา และวิจัย เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำมาจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ	3	3	83.0
* กำหนดเงื่อนไขในการใช้ประโยชน์ และสิทธิในการถือครองที่ดินพื้นที่ชุ่มน้ำ	3	-	7.5
* ส่งเสริมการเข้ามาตรการทางกฎหมาย และเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ	2	2	4.0
* ส่งเสริมความร่วมมือในการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ	2	-	22
รวม	29	41	472.5

หน่วยงานปฏิบัติ

หน่วยงานปฏิบัติการตามแผนประกอบด้วยหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมป่าไม้ กรมประมง กรมพัฒนาที่ดิน กรมชลประทาน กรมการปกครอง กรมสามัญศึกษา มหาวิทยาลัย และสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ตาม นโยบาย มาตรการ และแผนปฏิบัติการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ พ.ศ. 2540-2545 มิได้ประสบความสำเร็จตามที่ได้ตั้งความปรารถนาไว้ เนื่องจากเริ่มใช้ในระยะที่ภาวะเศรษฐกิจทั่วโลกได้ชะลอตัวลง ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับงบประมาณจำกัด จึงไม่ให้ความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเท่าที่ควร นอกจากนี้ นโยบาย มาตรการ และแผนปฏิบัติการดังกล่าวยังมีจุดอ่อนที่ไม่ได้กำหนดกลไกในการติดตามตรวจสอบเอาไว้

แผนงานการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ พ.ศ. 2546-2550

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมในฐานะหน่วยประสานงานกลางแห่งชาติของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ได้จัดทำแผนงานการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ พ.ศ. 2546-2550 โดยผนวกรวมกับนโยบาย มาตรการ และแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างยั่งยืน พ.ศ. 2546-2550 เนื่องจากระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำเป็นหนึ่งในความหลากหลายทางชีวภาพ และต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน อีกทั้งอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ และอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพได้ตกลงที่จะดำเนินงานร่วมกัน

วิสัยทัศน์และนโยบาย

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบกับนโยบายและแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2546-2550 เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2545 แผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้จัดการพื้นที่ชุ่มน้ำให้เอื้อประโยชน์ต่อประชาชนอย่างยั่งยืน และมีนโยบายเพื่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

สำหรับวัตถุประสงค์ของแผนงานการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ พ.ศ. 2546-2550 คือ ให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการจัดการและ

การอนุรักษ์ เพื่อหยุดยั้งการคุกคามพื้นที่ชุ่มน้ำ และเพื่อฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย

เป้าหมาย

เป้าหมายในการดำเนินงาน ได้แก่ การเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar Site) อย่างน้อย 25 แห่งภายในห้าปี และสร้างสถานภาพ และศึกษาวิจัยด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ตลอดจนจัดทำแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนในพื้นที่ชุ่มน้ำดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีเป้าหมายให้อนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยได้อย่างน้อยร้อยละ 35 ของพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศภายในห้าปี ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากต้องสร้างเสริมความแข็งแกร่งให้แก่กลุ่มชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างชาญฉลาด ตลอดจนสร้างเครือข่ายชุมชนในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำให้เป็นเอกภาพทั้งประเทศในระยะเวลาห้าปี

มาตรการ

มาตรการในการดำเนินงาน เน้นการจัดการ การอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ และคุ้มครองระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่มีความสำคัญเร่งด่วนที่สุดและรองลงมาได้แก่ การให้ความรู้ และความตระหนักแก่สาธารณชน และการสร้างเสริมสมรรถนะให้แก่องค์กร/บุคลากรในการอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังเน้นการพัฒนางานวิจัย และการส่งเสริมการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศในการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืน

แผนงาน

แผนงานการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ประกอบด้วย 4 แผนงานย่อย 168 โครงการ จาก 41 หน่วยงาน เป็นงบประมาณทั้งสิ้น 2,600.56 ล้านบาท ดังมีรายละเอียดตามตารางที่ 4

หน่วยงานปฏิบัติ

นอกจากหน่วยงานหลัก เช่น กรมป่าไม้ กรมประมง แล้ว ในแผนงานการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำฉบับนี้ยังมีหน่วยงานปฏิบัติในท้องถิ่น เช่น จังหวัด สถาบันราชภัฏ มีส่วนร่วมดำเนินงานมากกว่าแผนปฏิบัติการ พ.ศ. 2541-2545

ตารางที่ 4 สรุปแผนงานการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ พ.ศ. 2546-2550

แผนงาน	โครงการ	จำนวนกิจกรรม	งบประมาณ (ล้านบาท)
การให้ความรู้และความตระหนักแก่สาธารณชน และการส่งเสริมสมรรถนะให้แก่องค์กร/บุคลากรในการอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืน	* รณรงค์สร้างจิตสำนึกความตระหนัก และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ ความเข้าใจในคุณค่า ความสำคัญ และการใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืน	27	104.75
	* จัดตั้งศูนย์ศึกษาธรรมชาติ และให้การศึกษานอกห้องเรียน	4	29.0
	* เสริมสร้างสมรรถนะในการเผยแพร่ข้อมูลให้แก่องค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	5	54.5
	* สร้างแรงจูงใจในทางเศรษฐกิจ เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืน	9	82.5
	* ส่งเสริมการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำในวิถีชีวิตของชุมชนชนบท	11	61.2
รวม		56	331.95
การจัดการ การอนุรักษ์ พื้นที่ชุ่มน้ำ และคุ้มครองระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ	* ส่งเสริมการอนุรักษ์ และฟื้นฟูระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำน้ำจืด	26	794.9
	* ส่งเสริมการอนุรักษ์ และฟื้นฟูระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่งทะเล	8	841.5
	* ส่งเสริมการอนุรักษ์ และคุ้มครองพื้นที่ชุ่มน้ำโดยชุมชนและองค์กรพัฒนาเอกชน	4	24.0
	* ป้องกัน ควบคุม ดูแล และติดตามการแพร่ระบาดของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานพื้นที่ชุ่มน้ำ	5	31.5
	* สดมผลพิษจากแหล่งกำเนิดเพื่อรักษาคุณภาพน้ำ ในระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำให้เหมาะสม	5	40.0
	* ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือในการป้องกันและติดตามตรวจสอบกิจกรรมและการใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำ	6	91.5
รวม		54	1,839.05
การพัฒนางานวิจัย	* จัดตั้งเครือข่ายนักวิจัยเกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำ	2	4.0
	* การสำรวจ ศึกษาวิจัย สถานภาพและการใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำ	43	271.31
รวม		45	275.31
การส่งเสริมการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศในการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืน	* ส่งเสริมความร่วมมือกับหน่วยงาน/สถาบันนานาชาติ และความตกลงระหว่างประเทศในการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืน	11	130.5
	* ส่งเสริมและเผยแพร่ชื่อเสียงของประเทศด้านการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำในเวทีอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาคมโลก	2	34.0
รวม		13	164.5
รวมทั้งสิ้น		168	2,598.8

การติดตามตรวจสอบ

ในแผนงานการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ พ.ศ. 2546-2550 ได้วางกลไกการประสานและติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน ไว้ดังนี้

* คณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการระดับชาติ ได้แก่ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ คณะอนุกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ คณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ

* คณะทำงานติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบาย มาตรการ และแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2546-2550 ภายใต้คณะอนุกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ทำหน้าที่ผลักดันให้มีการดำเนินโครงการ และติดตามประเมินผลสำเร็จของนโยบาย มาตรการฯ ตามดัชนีชี้วัดที่กำหนดขึ้น คณะทำงานฯ จะประสานกับคณะทำงาน/คณะกรรมการระดับกรม เพื่อประสานให้มีการดำเนินงานตามนโยบาย มาตรการ และแผนการอนุรักษ์และ การใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน เช่น คณะกรรมการพิจารณาการดำเนินงานเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้ ของกรมป่าไม้ คณะกรรมการ

ดำเนินการเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพด้านปศุสัตว์ ของกรมปศุสัตว์ คณะกรรมการพิจารณาดำเนินการตามอนุสัญญาระหว่างประเทศด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมประมง คณะกรรมการบริหารการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำคณะทำงานเพื่อประสานการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ และคณะทำงานเพื่อดำเนินโครงการตามมาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำของกรมประมง เป็นต้น

สำหรับการประสานงานในระดับพื้นที่หรือภูมิภาคจะดำเนินงานภายใต้คณะอนุกรรมการกำกับจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด ซึ่งสามารถดำเนินการภายใต้แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดประจำปี

* การประชุมหารือประจำปีเพื่อติดตามตรวจสอบและรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบาย มาตรการ และแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2546-2550 โดยสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยประสานงานกลางในการดำเนินงาน ทั้งนี้หน่วยงานหลักที่เกี่ยวกับผลการดำเนินงานความหลากหลายทางชีวภาพในแต่ละด้าน ซึ่งสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมจะต้องประสานงานเพื่อรวบรวมเสนอในการประชุมดังกล่าวต่อไป

4.

การจัดทำทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำ ของประเทศไทย

ในระหว่างที่ประเทศไทยกำลังดำเนินการตามกระบวนการเพื่อเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำอยู่นั้น สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ได้เสนอให้คณะกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำได้พิจารณาถึงความสำคัญของการสำรวจสถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำทั่วประเทศ เนื่องจากมีกระแสเรียกร้องจากนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ให้จัดทำทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยขึ้นมาใหม่ นอกเหนือจากที่นามาอนุกรมพื้นที่ชุ่มน้ำแห่งเอเชียได้เสนอไว้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 ว่าประเทศไทยมีพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ 42 แห่ง

โครงการสำรวจจัดทำบัญชีรายชื่อ สถานภาพ และฐานข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย

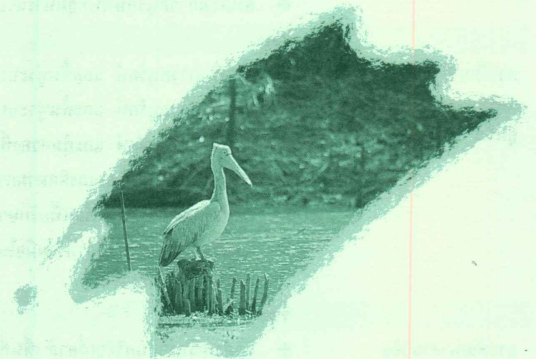
ในปี พ.ศ. 2538 สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินโครงการสำรวจจัดทำบัญชีรายชื่อ สถานภาพ และฐานข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนส่วนหนึ่งจากสำนักงานความร่วมมือเพื่อสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาแห่งเดนมาร์ก (DANCED) เพื่อรวบรวมและจัดทำบัญชีรายชื่อและสถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย พร้อมทั้งพัฒนาระบบฐานข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำสำหรับการวางแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศ ตลอดจนเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของพื้นที่ชุ่มน้ำ โครงการมีระยะดำเนินการในปี พ.ศ. 2539-2542

ผลที่ได้รับจากโครงการนี้คือ

- * ทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ ระดับชาติ และระดับท้องถิ่นของประเทศไทย
- * สถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทย
- * ฐานข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย

ซึ่งเป็นประโยชน์ในการวางแผนจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศ ตลอดจนการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างยั่งยืนต่อไป

คณะกรรมการกำกับโครงการดังกล่าว ได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยกำหนดความสำคัญไว้ 3 ระดับ คือ พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ ตามหลักเกณฑ์การเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ

(Ramsar Site) ของอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ และพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับท้องถิ่น และได้พิจารณาจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ ดังนี้

- * พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติของประเทศไทย 61 แห่ง
- * พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติของประเทศไทย 48 แห่ง
- * พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับท้องถิ่น 19,295 แห่ง

พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ

พื้นที่ชุ่มน้ำระดับนานาชาติของประเทศไทย ได้รับการพิจารณาตามเกณฑ์ของอนุสัญญาพื้นที่ชุ่มน้ำ ในเบื้องต้นพบว่ามีอย่างน้อย 61 แห่ง ดังรายละเอียดตามตารางที่ 5 ในจำนวนนี้อยู่ในภาคเหนือ 8 แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 12 แห่ง ภาคกลางและภาคตะวันออก 12 แห่ง และภาคใต้ 29 แห่ง แบ่งตามประเภทพื้นที่ชุ่มน้ำออกเป็น

- * ดินน้ำล้นถาวร 9 แห่ง
- * แม่น้ำ 9 แห่ง
- * ที่ราบน้ำท่วมถึง 4 แห่ง
- * บึง (ลึกกว่า 2 เมตร อาจมีน้ำไหลหรือน้ำนิ่ง) 7 แห่ง
- * หหนองน้ำ (ลึกต่ำกว่า 2 เมตร มีพืชน้ำปกคลุม) 6 แห่ง
- * ชายฝั่งทะเล เกาะ ปะการัง 9 แห่ง
- * ปากแม่น้ำ ป่าชายเลน หาดเลน 8 แห่ง
- * ป่าพรุ 1 แห่ง
- * อ่าว 4 แห่ง
- * อ่างเก็บน้ำ 4 แห่ง

พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ

พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติของประเทศไทยได้รับการพิจารณาตามเกณฑ์ของคณะทำงานกำกับโครงการจัดทำบัญชีรายชื่อ สถานภาพ และฐานข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย ในเบื้องต้นได้คัดเลือกเฉพาะที่มีความสำคัญลำดับแรกอย่างน้อย 48 แห่ง ดังรายละเอียดตามตารางที่ 5 ในจำนวนนี้อยู่ในภาคเหนือ 10 แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 12 แห่ง ภาคกลางและภาคตะวันออก 22 แห่ง และภาคใต้ 4 แห่ง แบ่งตามประเภทพื้นที่ชุ่มน้ำออกเป็น

- * ดินน้ำลุ่มธาร 8 แห่ง
- * แม่น้ำ 17 แห่ง
- * ที่ราบน้ำท่วมถึง 7 แห่ง
- * อ่างเก็บน้ำ 1 แห่ง
- * หนองน้ำ (ลึกต่ำกว่า 2 เมตร มีพืชน้ำปกคลุม) 10 แห่ง
- * ชายฝั่งทะเล เกาะ ปะการัง 2 แห่ง
- * ปากแม่น้ำ ป่าชายเลน หาดเลน 8 แห่ง
- * ป่าพรุ 2 แห่ง
- * อ่าว 1 แห่ง

ตารางที่ 5 พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติ

พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ		
* แอ่งเชียงแสน * หนองเล็งทราย * กว๊านพะเยา * ที่ราบลุ่มน้ำยม * บึงสีไฟ * บึงบอระเพ็ด * อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ * แม่น้ำสาละวิน * หนองทาน * หนองทานกุ่มกว๊าน * บึงละหาน * เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงโขงหลง * เขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก * เขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่างเก็บน้ำห้วยตลาด * เขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่างเก็บน้ำสนามบิน * แม่น้ำโขง * แม่น้ำสงคราม * ลำปลายมาศ * ลำโดมใหญ่และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าบึงเปตุ * เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว * เขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่างเก็บน้ำบางพระ	* อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน * แม่น้ำแควน้อย * แม่น้ำแควใหญ่ * แม่น้ำแม่กลอง * ดอนหอยหลอด * เขตห้ามล่าสัตว์ป่าวัดไผ่ล้อมและวัดอัมพวัน * ปากแม่น้ำเวฬุ * อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง * อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด * อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด * อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ * อุทยานแห่งชาติเขาสก * เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย * เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบ * เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองทุ่งทอง * แม่น้ำสายบุรี * แม่น้ำตาปี * เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ (พระโศภน) * อุทยานแห่งชาติหาดแหลมสน * อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน	* อ่าวพังงา * อุทยานแห่งชาติสิรินาถ * อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี * อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม * เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง * อุทยานแห่งชาติทะเลบัน * อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะตะรุเตา * อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง * อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา * อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ * อ่าวทุ่งคา-อ่าวสวี * ปากแม่น้ำกระบี่ * ปากแม่น้ำตรัง * ปากคลองกะเปอร์ * ป่าชายเลนปะเหลียน-ละงู * ปากแม่น้ำกระบี่บุรี * อ่าวบ้านดอน * อ่าวปัตตานี * อ่าวปากพอง * ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของเกาะภูเก็ต
พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ		
* พรุหญ้าท่าดอน * หนองหลวง * หนองฮ่าง * แม่น้ำปิง * แม่น้ำวัง * แม่น้ำยม * แม่น้ำน่าน * แม่น้ำกก * อุทยานแห่งชาติแม่ยม * เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง * ดูนลำพัน * หนองกอมเกาะ * หนองปลาคุณ * บึงเกลือ บ่อแก * หนองสามหมื่น * แก่งละว้า * ห้วยเสือเต้น	* ลุ่มน้ำโมกตอนล่าง * เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองหัวคู * แม่น้ำมูลและทุ่งทาม * สบแม่น้ำมูล * เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองแวง * ที่ราบลุ่มภาคกลางตอนล่าง * อ่าวไทย * แม่น้ำเจ้าพระยา * แม่น้ำป่าสัก * แม่น้ำท่าจีน * แม่น้ำบางปะกง * แม่น้ำนครนายก * แม่น้ำเพชรบุรี * ทุ่งโพธิ์ทองหรือทุ่งคำหาด * เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว * เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงฉวาก * อุทยานแห่งชาติหาดวนกร	* เขตห้ามล่าสัตว์ป่าวัดศาลา * อุทยานแห่งชาติเขาแหลม * อุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์ * อุทยานแห่งชาติทับลาน * อุทยานแห่งชาติปางสีดา * เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ * เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร * เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาเขียว-เขาชมภู่ * อ่าวคุ้งกระเบน * เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน * พรุคันธุลี * พรุบ้านไม้ขาว * เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองปลักพระยาและเขาระบายงา * เกาะแตน

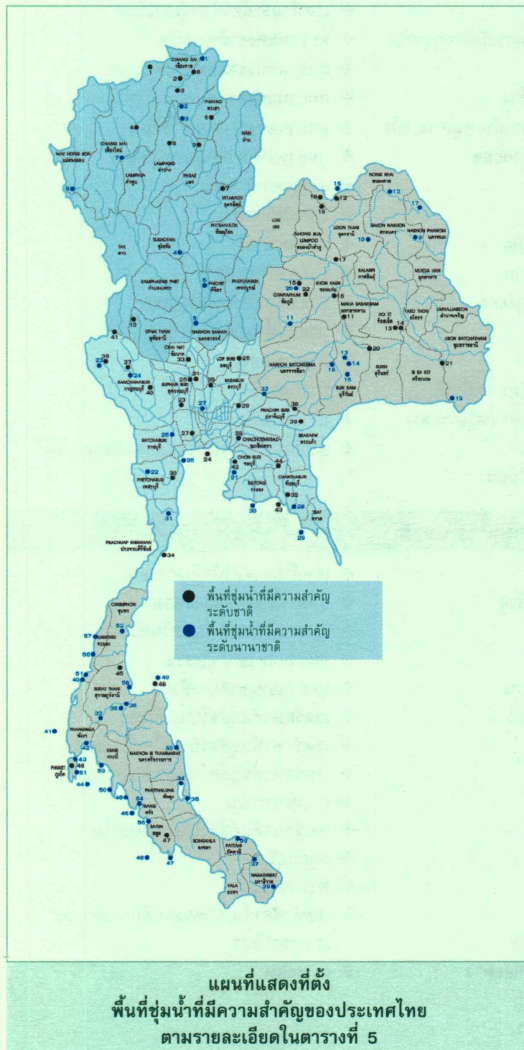
มาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติ

พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีลำดับความสำคัญสูง

คณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในคราวประชุมครั้งที่ 4/2542 ในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2542 ได้พิจารณาเห็นชอบ

- * พื้นที่ชุ่มน้ำที่สมควรได้รับการเสนอเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar Site) 9 แห่ง
- * พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความจำเป็นเร่งด่วนต้องได้รับการคุ้มครอง 9 แห่ง
- * พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความจำเป็นเร่งด่วนต้องได้รับการฟื้นฟู 10 แห่ง
- * พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความจำเป็นเร่งด่วนต้องได้รับการศึกษาสำรวจ 9 แห่ง

ดังรายละเอียดตามตารางที่ 6 และ 7

หลังจากคณะกรรมการกำกับโครงการสำรวจจัดทำบัญชีรายชื่อสถานภาพ และฐานข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศ ได้ปฏิบัติภารกิจเสร็จสิ้นแล้ว คณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำได้พิจารณาแต่งตั้งคณะทำงานวิชาการพื้นที่ชุ่มน้ำปฏิบัติงานสืบเนื่องต่อไป สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะทำงาน ได้เห็นว่า พื้นที่ชุ่มน้ำตามทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยที่จะเสนอขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีต่อไปนั้น ควรมีมาตรการทางกฎหมายและทางการบริหารรองรับ เพื่อให้มีการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืนในทางปฏิบัติจริง จึงได้จัดทำร่างมาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติขึ้น เสนอคณะทำงาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความเห็นในรายละเอียด ก่อนเสนอคณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งหน่วยงานต่างๆ ได้ให้ความเห็นชอบและเพิ่มเติมเนื้อหาในมาตรการให้สมบูรณ์ครอบคลุมปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบัน ดังกรมป่าไม้ได้เพิ่มเติมรายละเอียดเกี่ยวกับการควบคุมป้องกันไฟป่าในพื้นที่ชุ่มน้ำและกรมการเมืองได้ขอให้เพิ่มมาตรการอีกหนึ่งข้อเกี่ยวกับการจัดทำแผนกายภาพ และออกแบบภูมิทัศน์โดยรอบพื้นที่ชุ่มน้ำ ดังรายละเอียดตามตารางที่ 8

มติคณะรัฐมนตรี 1 สิงหาคม พ.ศ. 2543

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ได้นำเสนอให้คณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในคราวประชุมครั้งที่ 4/2542 ในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2542 พิจารณาเห็นชอบกับมาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติ 13 มาตรการ ซึ่งใช้กับพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ 61 แห่ง และพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ 48 แห่ง (คัดเลือกจาก 208 แห่ง) โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 15 หน่วยงาน

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบในการประชุมครั้งที่ 6/2543 วันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2543 และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบใน วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2543 ดังนี้

* ทะเบียนรายนามพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติของประเทศไทย 61 แห่ง

* ทะเบียนรายนามพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติของประเทศไทย 48 แห่ง

* การเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำที่สมควรได้รับการเสนอเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar Site) เป็นลำดับแรก 9 แห่ง และพื้นที่ชุ่มน้ำที่สมควรได้รับการคุ้มครอง ศึกษาสำรวจและฟื้นฟู 28 แห่ง

* มาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติ 13 มาตรการ

ตารางที่ 6 พื้นที่ชุ่มน้ำที่สมควรได้รับการเสนอเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ 9 แห่ง

พื้นที่ชุ่มน้ำ	จังหวัด
* เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองบงคาย	เชียงราย
* บึงบอระเพ็ด	นครสวรรค์
* เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงโขงหลง	หนองคาย
* อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด	ประจวบคีรีขันธ์
* ดอนหอยหลอด	สมุทรสงคราม
* เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ (พรุโต๊ะแดง)	นราธิวาส
* อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม-เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเกาะลิบง-ปากน้ำตรัง	ตรัง
* อ่าวพังงา	พังงา
* ปากแม่น้ำกระบี่บุรี	ระนอง

ตารางที่ 7 พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ต้องได้รับการคุ้มครอง การฟื้นฟู และการศึกษาลำร่ว 28 แห่ง

คุ้มครอง	ฟื้นฟู	ศึกษาลำร่ว
* หนองฮ้าง	* ที่ราบลุ่มแม่น้ำยม	* แม่น้ำสาละวิน
* หนองเล็งทราย	* หนองฮ้าง	* ที่ราบลุ่มแม่น้ำยม
* ที่ราบลุ่มแม่น้ำยม	* หนองเล็งทราย	* เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว
* หนองหานกุมภวาปี	* กว๊านพะเยา	* เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ายอดโดม
* บึงละหาน	* หนองกอมเกาะ	* ที่ลุ่มภาคกลางตอนล่าง
* ทุ่งโพธิ์ทอง/ทุ่งคำหยาด	* เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองแวง	* อ่าวไทย
* ทุ่งภูเขาทอง/ทุ่งมะขามหย่อง	* เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองหัวคู	* พรุบาเจาะ
* ปากแม่น้ำกระบี่	* เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงฉวาก	* พรุควนเคร็ง
* ป่าชายเลนด้านตะวันออกของเกาะภูเก็ต	* เขตห้ามล่าสัตว์ป่าวัดราษฎร์ศรัทธากายาราม	* พรุอื่นๆ
	* เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบ	

ตารางที่ 8 มาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติ

มาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติ	หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ	หน่วยงานสนับสนุน
ให้นำเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ (Ramsar Site)	สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม	กรมป่าไม้ กรมประมง
ให้ประกาศพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ และระดับชาติ เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า หรือพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม หรือพื้นที่อนุรักษ์ในลักษณะอื่น	กรมป่าไม้ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม	กรมประมง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
ให้เร่งรัดออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงในกรณีที่ดินพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาตินั้นเป็นที่สาธารณประโยชน์ และให้เร่งดำเนินการจัดทำแนวเขตที่ชัดเจนเพื่อป้องกันปัญหาการบุกรุก โดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่องานนิเวศของพื้นที่ชุ่มน้ำ	กรมป่าไม้ กรมที่ดิน กรมการปกครอง	องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
ให้ดำเนินการฟื้นฟูระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติที่เสื่อมโทรมและต้องการการปรับปรุงโดยด่วน เพื่อให้พื้นที่ชุ่มน้ำนั้นสามารถดำรงบทบาทหน้าที่ทางนิเวศวิทยาและอุทกวิทยาได้ตามธรรมชาติ	สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กรมป่าไม้ กรมประมง	กองทัพเรือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท
ให้จัดทำแผนแม่บทการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อคุ้มครองและฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยมีการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ เป็นเขตอนุรักษ์และเขตพัฒนา พร้อมทั้งกำหนดแนวเขตกันชนพื้นที่ตลอดจนกำหนดกิจกรรมที่สามารถกระทำได้และห้ามกระทำในพื้นที่	สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กรมป่าไม้	กรมประมง กรมเจ้าท่า สถาบันการศึกษา กรมพัฒนาที่ดิน

หมายเหตุ : พื้นที่ชุ่มน้ำที่อยู่ในเขตพื้นที่คุ้มครองรับผิดชอบโดยกรมป่าไม้ พื้นที่ชุ่มน้ำที่อยู่นอกเขตพื้นที่คุ้มครองรับผิดชอบโดยสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 8 มาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติ (ต่อ)

มาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติ	หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ	หน่วยงานสนับสนุน
ให้มีการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับโครงการพัฒนาใดๆ ที่มีแนวโน้มจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบนิเวศของพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติ	สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม	กรมป่าไม้ สถาบันการศึกษา กรมชลประทาน
ให้สร้างจิตสำนึกและปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจในคุณค่าของพื้นที่ชุ่มน้ำ แก่ชุมชนในพื้นที่และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติด้วย	กรมป่าไม้ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม สถาบันการศึกษา	องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ให้มีการศึกษาวิจัยระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติและเผยแพร่ข้อมูลแก่สาธารณชนอย่างต่อเนื่อง	กรมป่าไม้ กรมประมง สถาบันการศึกษา	กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม
ให้มีการติดตามตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงในระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างต่อเนื่อง โดยมีการกำหนดปัจจัยหรือดัชนีชี้วัดที่ชัดเจน	กรมป่าไม้ กรมประมง สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ	สถาบันการศึกษา
ให้มีการศึกษาสำรวจพื้นที่ชุ่มน้ำและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติ	คณะกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ กรมป่าไม้ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม	สถาบันการศึกษา
ให้มีการควบคุมและป้องกันมลพิษจากแหล่งกำเนิดประเภทต่างๆ ได้แก่ ชุมชนอุตสาหกรรม เกษตรกรรมและกิจกรรมอื่น	กรมควบคุมมลพิษ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	กรมการผังเมือง
ให้มีการควบคุมป้องกันไฟป่าในพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติที่อาจเกิดจากชุมชน หรือเกิดจากกิจกรรมอื่นๆ โดยมีมาตรการดังนี้ ※ มาตรการป้องกันไฟป่า - ให้ดำเนินการควบคุมระดับน้ำของป่าชุ่มน้ำให้คงที่ - ทำแนวกันไฟเปียก (wet-line firebreak) ตามแนวพระราชดำริ - ดำเนินการประชาสัมพันธ์เชิงรุกทุกรูปแบบ เพื่อสร้างจิตสำนึกและความเข้าใจให้กับชุมชนถึงอันตรายที่เกิดจากไฟป่า เป็นผลให้ชุมชนยุติการจุดไฟเผาป่า ※ มาตรการการดับไฟป่า - จัดตั้งสถานีควบคุมไฟป่าในพื้นที่ เพื่อทำหน้าที่กำกับ ดูแล และดำเนินการควบคุมไฟป่าในพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญ - ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ป่าไม้ให้ปฏิบัติงานดับไฟป่าในพื้นที่ชุ่มน้ำใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ดับไฟป่าให้ทันสมัยและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ที่เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ	กรมป่าไม้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายเหตุ : พื้นที่ชุ่มน้ำที่อยู่ในเขตพื้นที่คุ้มครองรับผิดชอบโดยกรมป่าไม้ พื้นที่ชุ่มน้ำที่อยู่นอกเขตพื้นที่คุ้มครองรับผิดชอบโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)	สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท
ให้มีการศึกษาและจัดทำแผนกายภาพ ออกแบบภูมิทัศน์บริเวณโดยรอบและในบริเวณใกล้เคียงพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ดังกล่าวทั้งระบบ	กรมการผังเมือง	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน กรมป่าไม้ กรมประมง กรมที่ดิน กรมชลประทาน

5

การเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำที่ดี ความสำคัญระหว่างประเทศ

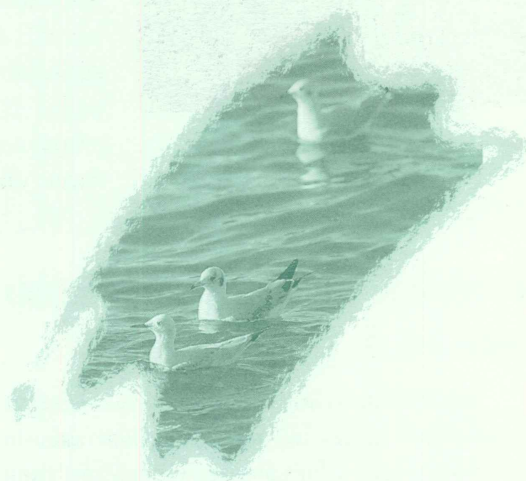
ในการประชุม วันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2536 คณะอนุกรรมการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ได้คัดเลือกพื้นที่ชุ่มน้ำ 3 แห่ง คือ ทะเลน้อย พื้นที่ชุ่มน้ำเขาสามร้อยยอดและบึงบอระเพ็ด เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีคุณสมบัติเหมาะสมตามเกณฑ์ของอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ที่จะเสนอเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar Site) หลังจากนั้นสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ได้มีหนังสือสอบถามความเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้รับความเห็นชอบให้เสนอพื้นที่ชุ่มน้ำทะเลน้อยก่อน เนื่องจากมีความพร้อมในเชิงบริหารจัดการ ส่วนพื้นที่ชุ่มน้ำเขาสามร้อยยอดได้รับการพิจารณาเป็นอันดับต่อไป และพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ดนั้น กรมประมง เห็นว่าควรชะลอการนำเสนอ เนื่องจากกรมประมงมีโครงการพัฒนาในพื้นที่ดังกล่าว

พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ แห่งแรกของประเทศไทย

เนื่องจากทะเลน้อยได้รับการเสนอเป็นหนึ่งในสามของพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญดังกล่าวแล้ว ในปี พ.ศ. 2537 สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม จึงได้เสนอขอความช่วยเหลือจากสำนักงานความร่วมมือเพื่อสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาแห่งเดนมาร์ก (DANCED) เพื่อดำเนินโครงการสำรวจและจัดทำแผนปฏิบัติการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำทะเลน้อยอย่างยั่งยืน แต่โครงการไม่ได้รับความเห็นชอบ เนื่องจากข้อเสนอโครงการไม่ได้ขอความช่วยเหลือในรูปแบบผู้เชี่ยวชาญจากประเทศเดนมาร์ก

ในวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2539 คณะอนุกรรมการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำได้มีมติเห็นชอบให้นำเสนอเรื่องการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ พร้อมทั้งเสนอพรมแดนเปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศต่อคณะรัฐมนตรี

ในปี พ.ศ. 2540 สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ได้เริ่มโครงการสำรวจและจัดทำแผนปฏิบัติการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำทะเลน้อย และได้จัดทำรายละเอียดข้อมูล (information

sheet) เตรียมการเสนอพรมแดนเปลี่ยนแปลงเป็นแหล่งวางไข่ของนกน้ำที่สำคัญหลายชนิด เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ เหตุผลที่เสนอเฉพาะพรมแดนเปลี่ยนแปลง พื้นที่ 3,085 ไร่ เนื่องจากเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยมีพื้นที่กว้างขวางถึง 285,625 ไร่ เนื้อที่ร้อยละ 35 ของทั้งหมดมีเอกสารสิทธิครอบครอง การทำความเข้าใจกับสาธารณชนเรื่องพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ ในระยะก่อนปี พ.ศ. 2541 ยังคงมีอุปสรรคอยู่มาก มีความเข้าใจผิดอยู่เสมอว่าการเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ เป็นการนำพื้นที่ไปให้ต่างชาติครอบครอง

ในวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2540 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบกับการที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ดังนั้นประเทศไทยจึงได้มอบสัตยาบันสารเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ และเสนอพรมแดนเปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศหรือแรมซาร์ไซด์เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2541

นับตั้งแต่วันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา พรมแดนเปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศแห่งแรกของประเทศไทย

ลำดับที่ 948 ในทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ พื้นที่ชุ่มน้ำควนซีเลียนในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย

มีเนื้อที่ 3,085 ไร่ เป็นพื้นที่พรุ ไม่เสมีตขาว มีน้ำท่วมขัง พื้นป่ามีนก
หน้ากระจุจ กระจุจหนู ขึ้นอยู่หนาแน่น เป็นที่ทำรังวางไข่ของนกน้ำเล็ก
นกกระสาแดง นางยางควาย นกยางเปีย และนกแขวก มีนกมารวมตัวกันอยู่เป็น
กลุ่มใหญ่ คาดว่ามากกว่าหนึ่งหมื่นตัวในฤดูอพยพ อยู่ในพื้นที่ชุ่มน้ำทะเลน้อย
ซึ่งประกอบด้วยระบบนิเวศหลากหลายประเภท ได้แก่ บึงน้ำจืด มีเนื้อที่ประมาณ
17,500 ไร่ ป่าพรุเสม็ด ดงหญ้าขึ้นแฉะ ดงกกกลม ดงแขม หาดเลน และ
นาข้าว ทะเลน้อยเป็นแหล่งอาศัยที่สำคัญของนกน้ำกว่า 187 ชนิด โดยเฉพาะ
นกกาบบัว ซึ่งพบทำรังวางไข่ที่นี้เพียงแห่งเดียว พบนกที่อยู่ในสถานภาพใกล้
สูญพันธุ์อย่างยิ่ง ได้แก่ นกแอ่นหัว และนกตะกรุม นกที่อยู่ในสถานภาพใกล้
สูญพันธุ์ ได้แก่ นกกระสาขาว นกกระสาแดง นกกาบบัว นกช่อนหอยขาว
เหยี่ยวดำ และนกพินทุท ในฤดูหนาวจะพบนกอพยพที่สำคัญ ได้แก่ นกช่อนหอยขาว
เป็ดแดง เป็ดคับแค นกพินทุท

พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศแห่ง ที่สอง สาม สี่ ห้า หกของประเทศไทย

หลังจากการสำรวจจัดทำบัญชีรายชื่อ สถานภาพและฐาน
ข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำ แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2541 สำนักงานนโยบาย
และแผนสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำเอกสารชุดพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย
เผยแพร่ในปี พ.ศ. 2542 คณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่
ชุ่มน้ำ ได้พิจารณาในการประชุมหลายครั้งในปี พ.ศ. 2541-2542
เพื่อจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับ
นานาชาติ ระดับชาติ และระดับท้องถิ่นของประเทศไทย และพื้นที่
ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญเร่งด่วนสมควรได้รับการเสนอเป็นพื้นที่
ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ 9 แห่ง ซึ่งได้แก่ เขตห้ามล่า
สัตว์ป่าหนองบงคาย จังหวัดเชียงราย เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงโขงหลง
จังหวัดหนองคาย บึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ ดอนหอยหลอด
จังหวัดสมุทรสงคราม อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์ อ่าวพังงา จังหวัดพังงา อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
-เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง-ปากน้ำตรัง จังหวัดตรัง ปากแม่น้ำ
กระบี่ จังหวัดกระบี่ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ (พรุโต๊ะแดง) จังหวัดนราธิวาส ซึ่ง
คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2543

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ได้สอบถามความเห็น
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ จังหวัดและกรมป่าไม้ และได้ชี้แจงท่า
ความเข้าใจกับจังหวัดในเรื่องของอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ การ
เข้าร่วมเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ ตลอดจน
ข้อดี-ข้อเสีย ให้แก่จังหวัดเชียงราย ในวันที่ 15 กันยายน พ.ศ.
2543 จังหวัดหนองคาย ในวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543
จังหวัดนราธิวาส ในวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2543 และจังหวัด
สมุทรสงคราม ในวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543

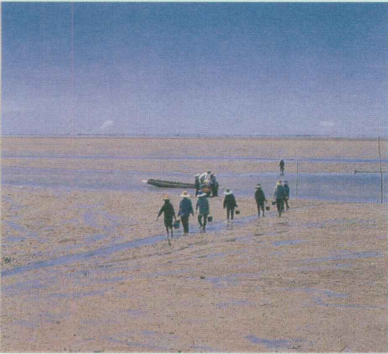
ส่วนพื้นที่ชุ่มน้ำปากน้ำกระบี่ แม้ว่ามิได้อยู่ในบัญชีพื้นที่ชุ่มน้ำ
ที่มีความสำคัญที่สมควรได้รับการเสนอเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญ
ระหว่างประเทศ 9 แห่ง ทว่าประเทศเดนมาร์ก โดยผ่านสำนักงาน
ความร่วมมือเพื่อสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาแห่งเดนมาร์ก (DANCED)
ได้สนับสนุนงบประมาณสำหรับดำเนินโครงการ (Implementation
of Ramsar Convention, Management and Protection of
Wetland Areas) โดยมีสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมเป็น
ผู้ประสานงาน คณะทำงานวิชาการพื้นที่ชุ่มน้ำได้คัดเลือกพื้นที่ชุ่มน้ำ
ปากแม่น้ำกระบี่ เป็นตัวแทนของพื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่งทะเล แล้วเสนอ
ให้เป็นพื้นที่ดำเนินโครงการดังกล่าว ซึ่งสำนักงานนโยบายและแผน
สิ่งแวดล้อมได้ประสานงาน และชี้แจงรายละเอียดให้แก่จังหวัดและ
หน่วยงานท้องถิ่น ในวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2543 ต่อมาจังหวัด
กระบี่ได้มีหนังสือขอเสนอพื้นที่บริเวณปากแม่น้ำกระบี่เป็นพื้นที่
ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ ตามความเห็นของเทศบาล
เมืองกระบี่

วันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2544 คณะอนุกรรมการจัดการ
พื้นที่ชุ่มน้ำ ได้เห็นชอบในการเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำเขตห้ามล่าสัตว์ป่า
หนองบงคาย จังหวัดเชียงราย พื้นที่ชุ่มน้ำเขตห้ามล่าสัตว์ป่า
บึงโขงหลง จังหวัดหนองคาย พื้นที่ชุ่มน้ำดอนหอยหลอด จังหวัด
สมุทรสงคราม พื้นที่ชุ่มน้ำปากน้ำกระบี่ จังหวัดกระบี่ พื้นที่ชุ่มน้ำ
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
(พรุโต๊ะแดง) จังหวัดนราธิวาส เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญ
ระหว่างประเทศ รวมทั้งรายละเอียด (Information Sheet) และ
ขอบเขตของพื้นที่ชุ่มน้ำทั้ง 5 แห่ง และวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ.
2544 คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้มีมติเห็นชอบให้นำ
เสนอพื้นที่ชุ่มน้ำดังกล่าว ต่อสำนักเลขาธิการอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่
ชุ่มน้ำเพื่อประกาศเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ
ดังนั้นพื้นที่ชุ่มน้ำทั้ง 5 แห่งจึงได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ
ที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ ตั้งแต่วันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2544

ลำดับที่ 1098 ในทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ
พื้นที่ชุ่มน้ำเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงโขงหลง จังหวัดหนองคาย

มีเนื้อที่ 13,837.5 ไร่ เป็นหนึ่งในบึงน้ำจืดขนาดใหญ่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ได้รับการประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2525 บึงโขงหลงมีลักษณะแคบยาวเกิดจากลำห้วยหลายสายไหลมารวมกัน เป็นส่วนของที่ราบน้ำท่วมถึงของแม่น้ำสงคราม เป็นแหล่งพักพิงของนกอพยพในฤดูหนาวไม่น้อยกว่า 33 ชนิด ได้แก่ เป็ดดำหัวดำ เป็ดแดง นกกระสาแดง นกยางโทนน้อย นกยางเปีย เป็ดดำหัวสีน้ำตาล เป็ดคับแค และนกกระแตหิวเทา ซึ่งอยู่ในสถานภาพถูกคุกคาม เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการดูนกในฤดูหนาวและยังเป็นแหล่งประมงที่สำคัญ

ลำดับที่ 1099 ในทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ
พื้นที่ชุ่มน้ำดอนหอยหลอด จังหวัดสมุทรสงคราม

พื้นที่ชุ่มน้ำแห่งนี้มีเนื้อที่ 546,875 ไร่ ซึ่งรวมทั้งพื้นที่บนบกและในทะเลของตำบลบางจะเกร็ง ตำบลแหลมใหญ่ ตำบลบางแก้ว และตำบลคลองโคน เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่งทะเลมีลักษณะทางธรรมชาติที่หายากที่เกิดจากการทับถมของตะกอนปากแม่น้ำ มีความอุดมสมบูรณ์ของธาตุอาหารสูง หาดเลนแห่งนี้เป็นที่อยู่อาศัยของหอยหลอดและหอยอีกหลายชนิดที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เป็นแหล่งอาหารของนกชายเลนหลากหลายชนิด ปัจจุบันดอนหอยหลอดตกอยู่ในความเสี่ยง เนื่องจากมีน้ำเสียจากอุตสาหกรรม การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว และการบุกรุกที่สาธารณะ เป็นปัจจัยสำคัญที่คุกคามความอุดมสมบูรณ์

ลำดับที่ 1100 ในทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ
พื้นที่ชุ่มน้ำปากแม่น้ำกระบี่ จังหวัดกระบี่

มีเนื้อที่ 133,120 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่สุสานหอย 45 ล้านปีที่เป็นหนึ่งเดียวในภูมิภาคนี้ เขตฝั่งเมืองรวมกระบี่ ป่าชายเลน หาดเลน หาดทราย ลำคลองน้อยใหญ่หน้าเมืองกระบี่จนถึงป่าชายเลนและแหล่งหญ้าทะเลผืนใหญ่ในบริเวณเกาะศรีบอยา ป่าชายเลนปากแม่น้ำกระบี่มีสภาพสมบูรณ์และสวยงาม พบนกอพยพและนกชายเลนถึง 221 ชนิด และสัตว์น้ำมากมายหลากหลายชนิด พบพะยูนซึ่งเป็นชนิดพันธุ์หายากใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่งของประเทศไทย ปากแม่น้ำกระบี่เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีการผสมผสานกันระหว่างเมืองและธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมสูง

ลำดับที่ 1101 ในทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ
พื้นที่ชุ่มน้ำเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองบงคาย จังหวัดเชียงราย

มีเนื้อที่ 2,712.5 ไร่ เป็นบึงน้ำจืดขนาดเล็กที่ตั้งตามอยู่ท่ามกลางภูเขาในเขตอำเภอเชียงแสน ได้รับการประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าในปี พ.ศ. 2528 เป็นแหล่งพักพิงที่สำคัญของนกอพยพในฤดูหนาว ในบริเวณนี้พบนกอพยพอย่างน้อย 121 ชนิด เป็นนกน้ำ 53 ชนิด ที่อยู่ในสถานภาพถูกคุกคาม ได้แก่ นกกาน้ำใหญ่ นกกระสาแดง นกกระสาดำ เหยี่ยวดำ เป็ดดำหัวสีน้ำตาล เป็ดดำหัวดำ หนองบงคายเป็นที่อยู่อาศัยของปลาหมอแคะ ซึ่งพบเฉพาะในแหล่งน้ำจืดแถบภาคใต้ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำโขงเท่านั้น และปลากัดไทยซึ่งเป็นชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น ทุกวันนี้หนองบงคายเป็นแหล่งดูนกอพยพในฤดูหนาวที่พบนกเปิดน้ำหลากหลายชนิดที่สุด

ลำดับที่ 1102 ในทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ
พื้นที่ชุ่มน้ำเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ (พรุโต๊ะแดง) จังหวัดนราธิวาส

มีเนื้อที่ 125,625 ไร่ ป่าพรุดั้งเดิมผืนใหญ่ที่สุดผืนสุดท้ายของประเทศไทยที่ยังคงเหลืออยู่ ได้รับการประกาศเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2534 สังคมพืชในพรุโต๊ะแดงมีลักษณะพิเศษเฉพาะ มีพันธุ์ไม้เฉพาะถิ่นอย่างน้อย 50 ชนิด เช่น ช้างให้ กาบอ้อย พญาไม้ ปาหนันช้าง เตาร้าง หมากงาช้าง เป็นต้น ในป่าพรุแห่งนี้พบนกอย่างน้อย 217 ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน 52 ชนิด และปลา 62 ชนิด ซึ่งบางชนิดอยู่ในสถานภาพถูกคุกคาม เช่น เหยี่ยวปลาใหญ่หัวเทา นกตะกรุม นกเป่าลมใหญ่ เป็นต้น

พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศแห่งที่เจ็ด แปด เก้า และสิบของประเทศไทย

สืบเนื่องจากมติคณะรัฐมนตรี 1 สิงหาคม พ.ศ. 2543 สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ได้ชี้แจงและทำความเข้าใจกับจังหวัดตรัง จังหวัดพังงา และจังหวัดระนอง ในความเป็นมาของการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศ สาระสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ การเข้าเป็นภาคี และข้อดี-ข้อเสียของการเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ ในวันที่ 24 และ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2543 และวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2543 ตามลำดับ และได้ขอความร่วมมือจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการพิจารณาให้ความเห็นชอบเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทองเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ

จังหวัดตรัง จังหวัดพังงา และจังหวัดระนอง ได้ให้ความเห็นชอบในการเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมหมู่เกาะลิบง-ปากน้ำตรัง อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา และปากแม่น้ำกระบี่ เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ โดยจังหวัดระนองได้ขอให้เปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ชุ่มน้ำปากแม่น้ำกระบี่ เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ

อุทยานแห่งชาติแหลมสน-ปากคลองกะเปอร์-ปากแม่น้ำกระบี่ ส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ให้ความเห็นชอบในการเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทองเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำรายละเอียดของพื้นที่ชุ่มน้ำทั้ง 4 แห่ง ตามข้อกำหนดของสำนักเลขาธิการอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ (information sheet) และส่งให้กรมป่าไม้พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ซึ่งกรมป่าไม้ได้ตรวจสอบแก้ไขพร้อมทั้งจัดส่งแผนที่ของพื้นที่ชุ่มน้ำทั้งสี่แห่ง

คณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ได้มีมติในการประชุมวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 และ วันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2545 เห็นชอบกับการนำเสนอดังกล่าว หลังจากนั้นคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ในการประชุมเมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2545 ได้มีมติให้กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ส่งรายละเอียดพร้อมแผนที่ของพื้นที่ชุ่มน้ำทั้ง 4 แห่ง ให้สำนักเลขาธิการอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ดังนั้นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศแห่งที่เจ็ด-สิบของประเทศไทย จึงได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ ในวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2545

ลำดับที่ 1182 ในทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ
**พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม-เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะ
 ลับัง-ปากน้ำตรังจังหวัดตรัง**

อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลันตา ได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติและเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2524 และวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2522 ตามลำดับ พื้นที่ชุ่มน้ำแห่งนี้มีเนื้อที่ 515,745 ไร่ ประกอบด้วย แม่น้ำ ลำคลอง ร่องน้ำ น้ำตก บ่อน้ำร้อน ถ้ำและธารลอด ป่าพรุ ป่าเสม็ด ป่าจาก ป่าแม่ไม้ ป่าชายเลน ป่าชายหาด ชายฝั่งทะเล สันทราย หาดทราย หาดเลน แหล่งปะการัง แหล่งหญ้าทะเล แหล่งสาหร่ายทะเล อ่าว และหมู่เกาะ ทำให้มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงมาก เป็นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์ที่หายากและอยู่ในสถานภาพถูกคุกคามหลายชนิด เช่น นกขมิ้นคอกแดง นกฟีนุท และนกหัวโตมาลายู เทียนปลาใหญ่หัวเทว และพะยูน หมู่เกาะลันตาเป็นแหล่งชุมชนนกอพยพที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย และเป็นที่พักของนกอพยพจากทวีปแอฟริกา คือ นกหัวโตกินปู ที่ปีหนึ่งๆ อาจพบเพียงไม่กี่ครั้ง หรือบางปีอาจไม่พบเลย นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของปลาเศรษฐกิจที่สำคัญ อาทิ ปลาในกลุ่มปลากะพง ปลาในวงศ์สร้อยนกเขา เป็นต้น เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงว่ามีความงดงามของธรรมชาติ เป็นแหล่งนันทนาการ และแหล่งศึกษาวิจัยที่สำคัญแห่งหนึ่ง

ลำดับที่ 1183 ในทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ
**พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติแหลมสน-ปากแม่น้ำกระบือ-ปากคลอง
 กะเปอร์ จังหวัดระนอง**

อุทยานแห่งชาติแหลมสนได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2526 พื้นที่ชุ่มน้ำแห่งนี้มีเนื้อที่ 677,625 ไร่ ประกอบด้วยระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำหลายแบบที่ผสมผสานกันเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำผืนใหญ่ ได้แก่ หาดเลน หาดทราย แหล่งปะการัง แหล่งหญ้าทะเล และป่าชายเลนดึกดำบรรพ์ที่สุด มีความอุดมสมบูรณ์มากแห่งหนึ่งของประเทศสามารถพบต้นโกงกางขนาดใหญ่ที่มีอายุมากกว่า 300 ปี เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยหลบภัย และขยายพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตนานาชนิด มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงมาก เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์ที่อยู่ในสถานภาพถูกคุกคาม ได้แก่ นกฟีนุท นกหัวโตมาลายู ปลากะตักทะเล นอกจากนี้ป่าชายเลนบริเวณปากแม่น้ำกระบือ ซึ่งเป็นศูนย์กลางการศึกษาวิจัยระดับนานาชาติเกี่ยวกับป่าชายเลน ได้รับการประกาศเป็นพื้นที่สงวนชีวมณฑลลำดับที่ 4 ของประเทศไทย เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2542 จัดว่าเป็นพื้นที่สงวนชีวมณฑลประเภทป่าชายเลนแห่งแรกของโลก

ลำดับที่ 1184 ในทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ
พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทองได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2523 พื้นที่ชุ่มน้ำแห่งนี้มีเนื้อที่ 63,750 ไร่ ประกอบด้วยเกาะขนาดเล็กและขนาดปานกลาง 42 เกาะ อยู่เป็นกลุ่มกลางอ่าวไทย บริเวณนี้เป็นแหล่งประมงที่สำคัญที่เรียกกันว่า “ช่องอ่างทองของการประมง” ซึ่งหมายถึงเป็นแหล่งพักของปลาในวัยเจริญพันธุ์และวัยอ่อนของปลาเศรษฐกิจหลายชนิด เช่น ปลาทู ปลาลัง ปลาเก๋า ปลาจวด ปลากะบอก เป็นต้น เป็นแหล่งปะการังที่งดงามที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีชื่อเสียงด้านความงามของภูมิทัศน์แห่งหนึ่งของประเทศไทย

ลำดับที่ 1185 ในทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ
พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา จังหวัดพังงา

พื้นที่ 250,000 ไร่ อ่าวพังงาได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติเมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2524 เป็นอ่าวตื้นล้อมรอบด้วยป่าชายเลนต่อเนื่องเป็นผืนใหญ่ มีเนื้อที่ประมาณ 132,381 ไร่ ประกอบด้วยเกาะน้อยใหญ่ เช่น เกาะเขาเต่า เกาะพระอาดเฒ่า เกาะมะพร้าว เกาะปันหยี เกาะเขาพิงกัน เป็นต้น ป่าชายเลนในอ่าวพังงา มีความอุดมสมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศ มีคุณค่ามหาศาลในการให้ผลผลิตด้านป่าไม้ชายเลนและการประมง เป็นแหล่งพันธุกรรมของพืช และเป็นสถานอนุบาลสัตว์น้ำ โดยพบนกอย่างน้อย 88 ชนิด และปลาอย่างน้อย 82 ชนิด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นปลาเศรษฐกิจ อ่าวพังงามีเกาะแก่งหินปูนอยู่กลางอ่าวมากมายทำให้เกิดเป็นสภาพธรรมชาติสวยงามแปลกจากพื้นที่อื่นๆ จึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญสูงในระดับนานาชาติ

พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีลำดับความสำคัญสูงแต่ไม่ได้รับการ เสนอเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ

พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด และพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด แม้ว่าจะได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 ให้มีลำดับความสำคัญสูงในการเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศก็ตาม แต่ทว่าในความเป็นจริงพื้นที่ชุ่มน้ำทั้งสองแห่งนี้ยังไม่สามารถถูกเสนอเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศได้

❖ พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด

ในปี พ.ศ. 2537 สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ได้เริ่มโครงการสำรวจและจัดทำแผนปฏิบัติการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดอย่างยั่งยืน โดยใช้งบประมาณประจำปี และมี ดร. ศันสนีย์ ชูแวว คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นหัวหน้าคณะผู้ทำการศึกษาโครงการแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2539 พร้อมๆ กับแผนปฏิบัติการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดอย่างยั่งยืน ซึ่งได้ผ่านการหารือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการประชุมร่วมกันถึง 10 ครั้ง ขอบเขตของพื้นที่ชุ่มน้ำในอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดที่จะเสนอเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ ยังไม่สามารถกำหนดได้ชัดเจนเนื่องจากครึ่งหนึ่งของทุ่งน้ำจืดที่อุดมสมบูรณ์ด้วยความหลากหลายทางชีวภาพอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ อีกครึ่งหนึ่งอยู่นอกเขตและถูกถือครอง

วันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2540 และวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2540 คณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำได้มีการประชุมมีมติเห็นชอบในหลักการกับข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับแผนการจัดการ ขอบเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม 80,000 ไร่ ตั้งแต่ชายฝั่งทะเลตะวันออกไปทางทิศตะวันตกจรดแนวรถไฟ และรวมถึงทุ่งน้ำจืดทั้งหมด และการเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำแห่งนี้เป็นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ พร้อมทั้งมอบหมายให้สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมประสานงานกับหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ คือ กรมป่าไม้และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อขอความเห็นชอบต่อไป

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมได้มีหนังสือด่วนลงวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2540 ถึงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และกรมป่าไม้ส่ง (ร่าง) กฎกระทรวง เรื่องการประกาศบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำเขาสามร้อยยอดเป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม และเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ เพื่อการพิจารณาให้ความเห็นชอบในเรื่องดังกล่าว

กรมป่าไม้ได้มีหนังสือด่วนลงวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2540 เห็นชอบกับการเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ และเห็นชอบใน (ร่าง) กฎกระทรวงประกาศพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมบริเวณพื้นที่ดังกล่าวที่ได้ยกร่างขึ้น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้มีหนังสือด่วนมาลงวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2540 แจ้งว่าขอเลื่อนการพิจารณาให้ความเห็นชอบในหลักการในการเสนอเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศออกไปก่อน เนื่องจากยังไม่พร้อมในรายละเอียดของอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ และขอเชิญเจ้าหน้าที่สำนักงานฯ ไปให้ข้อมูลเรื่องอนุสัญญาฯ ตลอดจน (ร่าง) กฎกระทรวงต่อผู้แทนส่วนราชการและผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวข้อง ในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2540

หลังจากการประชุมชี้แจงเสร็จสิ้นแล้ว จังหวัดได้ทำหนังสือลงวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2541 แจ้งว่าได้มอบหมายให้สำนักงานที่ดินจังหวัดตรวจสอบรายละเอียดของที่ดินและขอบเขตพื้นที่ที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามระวางแผนที่ เพื่อความชัดเจนและไม่เป็นปัญหาในทางปฏิบัติทั้งในแง่ของการปฏิบัติตามมาตรการคุ้มครองและการตรวจสอบควบคุมดูแลตลอดทั้งการดำเนินการในการประกาศพื้นที่ชุ่มน้ำบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด เป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมและเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ชี้แจงว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้มีหนังสือด่วนมากลงวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2541 ขอให้สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมไปชี้แจงประชาชนให้เข้าใจข้อเท็จจริงและวัตถุประสงค์ของ (ร่าง) กฎกระทรวงประกาศพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม จากการที่สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมเข้าร่วมประชุมหารือกับสำนักงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2541 ที่ศาลากลางจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่ายังมีข้อขัดแย้งระหว่างแนวเขตที่ประกาศพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม และพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ จึงทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่เห็นชอบต่อการประกาศพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม เพราะเข้าใจว่าเมื่อประกาศแล้วที่ดินจะถูกยึดคืนเป็นของรัฐ

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้มีมติในการประชุมเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2543 เห็นชอบให้นำเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศลำดับที่สองของประเทศไทย ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 เห็นควรชะลอการประกาศออกไปจนกว่าประชาชนในพื้นที่จะมีความเข้าใจดีขึ้น

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีมติในการประชุมเมื่อวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2544 เห็นชอบกับหลักการการประกาศพื้นที่ชุ่มน้ำบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ โดยให้ชะลอออกไปอีก 6 เดือน ตามความเห็นของกระทรวงมหาดไทย เพื่อให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดำเนินการทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ และให้กรมป่าไม้เร่งดำเนินการพิสูจน์สิทธิตามแนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมร่วมกับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ เรื่องการเสนอพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศอีก 2 ครั้ง เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2544 และ 30-31 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 พบว่า บางกลุ่มยังคงมีความเข้าใจคลาดเคลื่อน ไม่เห็นด้วยกับการเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ เพราะเกรงว่าจะไม่สามารถประกอบอาชีพทำนาได้ ส่วนกรมป่าไม้ได้พยายามเร่งดำเนินการพิสูจน์สิทธิตามแนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดแต่ยังไม่แล้วเสร็จ

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมได้นำเสนอคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติอีกครั้ง ในการประชุมเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ให้รับทราบผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งคณะกรรมการฯ ขอให้ชะลอการเสนอเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ และขอให้กรมป่าไม้ดำเนินการพิสูจน์สิทธิตามแนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดให้แล้วเสร็จ และนำเสนอคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติพิจารณาอีกครั้ง

พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด

มีเนื้อที่ 81,253 ไร่ มีพื้นที่ชุ่มน้ำถึง 10 ประเภท โดยเฉพาะมีทุ่งน้ำจืดขนาดใหญ่ อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดมีความหลากหลายของชนิดนกสูงมากถึง 316 ชนิด ซึ่งอย่างน้อย 157 ชนิดอาศัยและพึ่งพิงในพื้นที่ชุ่มน้ำโดยเฉพาะเท่านั้น โดยในทุ่งสามร้อยยอดพบเห็นนก 116 ชนิด ทั้งนกประจำถิ่นและนอกพบบชนิดที่อยู่ในสถานภาพถูกคุกคามของโลก ได้แก่ นกตะกราม นกกระทุง เป็ดดำหัวดำ นกอินทรีปีกลาย นกหัวโตมลายู นกซ่อมทะเลอกแดง เป็นต้น ชนิดที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่งของประเทศไทย ได้แก่ นกเค้าแดงใหญ่สีน้ำตาล พบชนิดพันธุ์ปลาที่อยู่ในสถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ คือ ปลาตุ๋นด้าน พบไม้ชายเลน พืชชายหาด และพืชน้ำ รวมไม่น้อยกว่า 150 ชนิด อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดมีความสำคัญในฐานะแหล่งเก็บกักน้ำฝนและน้ำท่าขนาดใหญ่ ซึ่งช่วยรักษาสมาดุลน้ำใต้ดินและผลกดินน้ำทะเล และในฐานะเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของนกอพยพที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในทวีปเอเชีย เป็นแหล่งที่พักอาศัยที่สำคัญของบรรดานกน้ำประจำถิ่นและที่อพยพมาจากยุโรปและตอนเหนือของทวีปเอเชียจำนวนมากในทุกๆ ปี

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม จึงได้ดำเนินการทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ โดยร่วมกับมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ดำเนินโครงการเสริมสร้างแรงจูงใจและปลูกจิตสำนึกในคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำแห่งนี้ เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนในท้องถิ่น และเพื่อส่งเสริมกิจกรรมขององค์กรชุมชนท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมในการจัดการ การอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำด้วยตนเอง อย่างยั่งยืน และเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจประชาชน นักเรียน นักศึกษา ในการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ และความหลากหลายทางชีวภาพ

มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ ได้มีหนังสือถึงประธานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2545 ขอให้เร่งการประกาศพื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศโดยเร็ว เพื่อให้มีโอกาสได้หาความร่วมมือจนเกิดเป็นข้อตกลงที่รับกันได้ทุกฝ่าย สามารถรักษาและฟื้นฟูระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญของโลกแห่งนี้ไว้ได้ นำมาซึ่งแบบอย่างที่ดี และเป็นภาพลักษณ์ของประเทศไทยสืบไป

คณะกรรมการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำพิจารณาข้อร้องเรียนของมูลนิธิฯ ในการประชุมเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 และมีมติให้สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมเสนอคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ทบทวนมติในการชะลอการประกาศดังกล่าว เนื่องจาก

✧ การเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดเป็นการประกาศตามแนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดที่แนบท้ายพระราชกฤษฎีกาปี พ.ศ. 2525 ซึ่งการบังคับใช้กฎระเบียบต่างๆ ย่อมเป็นไปตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

✧ การเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดเป็นการเสนอตามคุณสมบัติของระบบนิเวศ และมีวัตถุประสงค์หลักเพื่ออนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ โดยการสนับสนุนให้มีการใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาด และไม่รบกวนสิทธิ หรือห้ามการใช้ประโยชน์แต่อย่างใด

กรมป่าไม้จึงมีหนังสือลงวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2545 เห็นสมควรให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ให้ความเห็นชอบต่อการนำเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ โดยไม่ต้องรอผลการพิสูจน์สิทธิตามแนวเขตอุทยานแห่งชาติ ส่วนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ยังไม่มีความเห็น

พื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด

หลังจากปี พ.ศ. 2541 ที่ประเทศไทยได้เป็นภาคีสัญญาวาด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำแล้ว คณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำได้เตรียมการเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ดเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ ลำดับที่สามของประเทศไทย คณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำได้มีมติในการประชุมเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2542 ให้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงบอระเพ็ด เป็นพื้นที่เร่งด่วนที่สมควรได้รับการเสนอเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมจึงจัดทำรายละเอียดข้อมูล (information sheet) นำเสนอเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงบอระเพ็ด เนื้อที่ 66,250 ไร่ เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ ซึ่งกรมป่าไม้ไม่เห็นชอบ แต่คณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำได้มีมติในการประชุมวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2543 เห็นชอบให้เสนอพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด เนื้อที่ 132,737 ไร่ 56 ตารางวา เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ และหารือกับจังหวัดนครสวรรค์เรื่องแนวเขตอีกครั้ง

พื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ด

บึงบอระเพ็ดเป็นบึงน้ำจืดที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของภาคเหนือตอนล่าง มีความสำคัญทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะการประมง มีเนื้อที่ทั้งหมด 132,737 ไร่ 56 ตารางวา เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงมาก ประกอบด้วยพื้นที่น้ำขัง พื้นที่ลุ่มชื้นแฉะ ป่าพรุ ป่าละเมาะริมบึง ซึ่งเป็นพื้นที่รอยต่อระหว่างระบบนิเวศน้ำและบก รอบบึงเป็นทุ่งนาและทุ่งหญ้า เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำวัยอ่อน และเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยหากินสร้างรังวางไข่ของนกนานาชนิด โดยพบนกอย่างน้อย 187 ชนิด มากกว่า 20,000 ตัว ชุมหลุมอยู่รวมกัน และบึงบอระเพ็ดอยู่ในเส้นทางอพยพของนก ซึ่งหนีความหนาวเย็นจากทางตอนเหนือของโลกทุกฤดูหนาว บึงบอระเพ็ดเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำสำคัญขนาดใหญ่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวโดดเด่นหาได้ยากของประเทศ เป็นถิ่นอาศัยของพรรณพืช พันธุ์สัตว์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์หลายชนิด เป็นแหล่งพักพิงของนกอพยพ และเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญที่อยู่ในเส้นทางบินอพยพและแวะพักของนกในภูมิภาคเอเชีย

ในระหว่างนั้นจังหวัดนครสวรรค์ได้ประชุมหารือร่วมกับหน่วยราชการอื่นๆ รวมทั้งสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2543 และประชุมอีกครั้งหนึ่งภายในจังหวัดเมื่อวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2543 สรุปว่าที่ประชุมเห็นควรให้การสนับสนุนการประกาศบึงบอระเพ็ดเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ แต่ยังไม่สามารถหาข้อยุติในเรื่องแผนปฏิบัติการได้ หลังจากนั้นจังหวัดนครสวรรค์ได้จัดประชุมหารือกับสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมและหน่วยราชการอื่นๆ อีกในวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2543 แล้วแจ้งให้สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมทราบว่าควรชะลอการนำเสนอเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ จนกว่าจะจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาบึงบอระเพ็ดแล้วเสร็จ

เครือข่ายประชาคมนครสวรรค์ ซึ่งประกอบด้วย องค์กรพัฒนาเอกชน และกลุ่มประชาชน 16 องค์กร ได้มีหนังสือลงวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 สนับสนุนการเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ดเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ ด้วยความเข้าใจดีว่าจะเป็นประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย และนำชื่อเสียงรวมทั้งความภาคภูมิใจมาสู่ประเทศไทยและจังหวัดนครสวรรค์ ตลอดจนทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยราชการและเอกชนในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมได้หารือร่วมกับจังหวัดนครสวรรค์อีกครั้งในวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 ซึ่งจังหวัดยืนยันว่าให้ชะลอการนำเสนอจนกว่าจะจัดทำเป็นเงื่อนไข และขอเขตการเสนอโครงการศึกษาสำรวจวางแผนแม่บทเพื่อพิจารณาบึงบอระเพ็ดแล้วเสร็จ

เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2544 สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมได้แจ้งให้จังหวัดทราบว่า กรมชลประทานได้คัดเลือกและทำสัญญาว่าจ้างที่ปรึกษาเพื่อดำเนินโครงการดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว ขอให้จังหวัดพิจารณาเรื่องพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ จังหวัดนครสวรรค์ได้พิจารณาแล้วมีหนังสือลงวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ว่าไม่ขัดข้องและยินดีที่จะเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ดเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ แต่มีเงื่อนไขว่าขอให้รับแผนแม่บทโครงการดังกล่าว ซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จประมาณวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 บรรจุในอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำด้วย

ต่อมาสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ได้ชี้แจงให้จังหวัดนครสวรรค์ทราบเมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2545 ว่าไม่จำเป็นต้องเสนอแผนแม่บทการพัฒนาบึงบอระเพ็ดบรรจุไว้ในอนุสัญญา เนื่องจากเป็นเรื่องของการดำเนินงานภายในประเทศ ขอให้จังหวัดนครสวรรค์เห็นชอบกับการนำเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำบึงบอระเพ็ดเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ ซึ่งปัจจุบันยังไม่ได้รับการยืนยัน

6 การให้การศึกษา และการสร้างเสริมจิตสำนึก

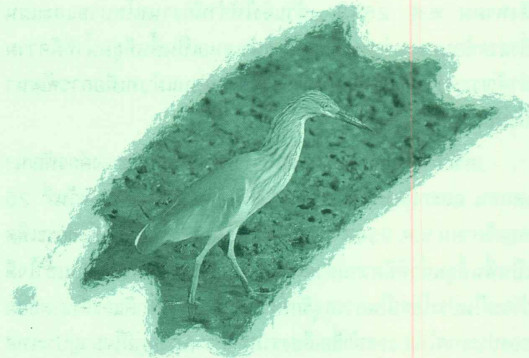
ประเทศไทยได้ตระหนักดีว่าปัญหาสำคัญประการหนึ่งของการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศ คือการขาดความรู้ ความเข้าใจ ในคุณค่าและการขาดจิตสำนึกในคุณค่าของพื้นที่ชุ่มน้ำ การใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืน จึงได้พยายามดำเนินงานตามโปรแกรมส่งเสริมความตระหนักในคุณค่า และบทบาทของพื้นที่ชุ่มน้ำ (Outreach Programme) ภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยมีสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยประสานงานกลางภาครัฐและมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยประสานงานกลางภาคองค์กรพัฒนาเอกชนนอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่นที่แม้ว่าจะไม่ได้ดำเนินงานตามพันธกรณีของอนุสัญญาโดยตรง แต่ก็ได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำประเภทใดประเภทหนึ่ง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่การอนุรักษ์ป่าชายเลน

การจัดงานเพื่อร่วมฉลองวันพื้นที่ชุ่มน้ำโลก

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ได้จัดการสัมมนาให้ความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำ เพื่อเป็นการร่วมฉลองวันพื้นที่ชุ่มน้ำโลกพร้อมกับประเทศภาคีทั่วโลก ในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ ของทุกปี

งานฉลองวันพื้นที่ชุ่มน้ำโลกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-2543 เป็นการจัดประชุมวิชาการ ในหัวข้อ สถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย ส่วนในปี พ.ศ. 2544 เป็นการจัดประชุมวิชาการในหัวข้อ 30 ปีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ทุกๆ ปีจะมีผู้เข้าร่วมประชุมจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งของภาครัฐและเอกชน ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น เป็นผลให้ความรู้ในเรื่องความสำคัญและคุณค่าของพื้นที่ชุ่มน้ำ ได้รับการเผยแพร่ เป็นที่รู้จักมากขึ้นในประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นการปลูกจิตสำนึก และระดมความคิดความร่วมมือจากส่วนต่างๆ ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำด้วย

สำหรับในปี พ.ศ. 2545 สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ได้จัดงานฉลองวันพื้นที่ชุ่มน้ำโลก ในหัวข้อที่สำคัญเลขาธิการอนุสัญญา กำหนด คือ พื้นที่ชุ่มน้ำ : น้ำ ชีวิต และวัฒนธรรม ในบริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง ซึ่งบริเวณควนขี้เสียนในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยได้รับการประกาศให้เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศแห่งแรกของประเทศไทย

เป็นลำดับที่ 948 ในทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ มีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะเป็นสถานที่จัดงานฉลองโดยสอดคล้องกับหัวข้อที่กำหนดไว้ รายละเอียดการจัดงานแสดงในรอบที่ 2 การจัดงานครั้งนี้เป็นตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จอย่างงดงามในการส่งเสริมความร่วมมือกับหน่วยงาน และประชาชนท้องถิ่น ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืน

การจัดทำเอกสารเผยแพร่ให้ความรู้

เพื่อเป็นการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจให้ดียิ่งขึ้น ในเรื่องพื้นที่ชุ่มน้ำ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 เป็นต้นมา สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำเอกสารเผยแพร่ในรูปแบบของเอกสารวิชาการ แผ่นพับ รายงานการประชุม จดหมายข่าว และสิ่งพิมพ์อื่นๆ แจกจ่ายเผยแพร่ให้แก่นักวิชาการ นักศึกษาเยาวชน และประชาชนทั่วไป

* เอกสารการทำความเข้าใจในอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ

* เอกสารชุด OEPP Biodiversity Series โดยเป็นผลจากการรวบรวมข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ ที่ศึกษาวิจัยเป็นเวลานานของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชุ่มน้ำ 7 เล่ม ดังรายละเอียดตามกรอบที่ 3

* เอกสารชุด OEPP Wetland Report Series โดยเป็นผลจากการดำเนินโครงการศึกษาวิจัย ซึ่งนำมาจัดพิมพ์เป็นเอกสารเผยแพร่ 6 เล่ม ดังรายละเอียดตามกรอบที่ 3

* แผ่นพับข้อมูลสรุปเกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ 4 แผ่นพับ ดังรายละเอียดตามกรอบที่ 3

* รายงานการประชุมทางวิชาการในวันพื้นที่ชุ่มน้ำโลก 2 กุมภาพันธ์ 5 เล่ม ดังรายละเอียดตามกรอบที่ 3

กรอบที่ 2 รายละเอียดการจัดงานวันพื้นที่ชุ่มน้ำโลก ปี พ.ศ. 2545

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ได้ประสานกับกรมป่าไม้ และจังหวัดพัทลุง ร่วมเป็นเจ้าภาพในการจัดงานฉลองวันพื้นที่ชุ่มน้ำโลก ปี พ.ศ. 2545 ได้ร่วมประชุมกับจังหวัดพัทลุง เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2544 ณ ศาลากลางจังหวัดพัทลุง โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุง (นายอำนาจ สวงนาม) เป็นประธาน เพื่อวางรายละเอียดของการจัดงาน

การจัดงานวันพื้นที่ชุ่มน้ำโลก ได้ผนวกเข้ากับงานล่องเรือ แลก ทะเลน้อย เป็นงานเดียวกัน โดยเริ่มงานตั้งแต่วันที่ 2 กุมภาพันธ์ - 15 เมษายน พ.ศ. 2545 ใช้ชื่องานว่า “งานวันพื้นที่ชุ่มน้ำโลกและเทศกาล ล่องเรือ แลก ทะเลน้อย” หรือ “The World Wetland Day and Amazing Thale Noi Festival” จังหวัดพัทลุงจะจัดงานนี้เป็นประจำทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นไป เนื่องจากเห็นว่าจะเป็นการยกระดับงานล่องเรือ แลก ที่เป็นงานเทศกาลระดับท้องถิ่น ให้ครอบคลุมระดับชาติ และระดับนานาชาติด้วย โดยจังหวัดพัทลุงและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเห็นควรนำการเป็น พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศแห่งแรกของประเทศไทยมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งเป็นการสร้างจิตสำนึกและความตระหนัก และการ สร้างเสริมรายได้ให้แก่จังหวัดพัทลุงด้วย โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้นำกำหนดการและการจัดเทศกาลดังกล่าวลงในปฏิทินการท่องเที่ยวของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นการประชาสัมพันธ์

กำหนดกิจกรรมต่างๆ มีดังนี้

วันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545

- 9.30 น. - เปิดให้ชมนิทรรศการ
- ดัดสินการประกวดภาพวาดในหัวข้อ “พื้นที่ชุ่มน้ำ : วิถีชีวิต”
- ดัดสินการประกวดผลิตภัณฑ์จากพื้นที่ชุ่มน้ำ
- ดัดสินการประกวดการทำอาหารจากพื้นที่ชุ่มน้ำ
- 13.00 น. - 14.30 น. การเสวนาเรื่องวิถีชีวิตกับทะเลน้อย
- 15.00 น. - พิธีเปิดโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม
- พิธีมอบเกียรติบัตรพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศแห่งใหม่
- พิธีมอบรางวัลผลการประกวดในช่วงเช้า
- การแสดงเปิดรายการ
- 16.00 น. - นำประธานชมนิทรรศการที่แสดงวิถีชีวิตของชุมชนกับพื้นที่ชุ่มน้ำ
- ในระหว่างที่ประธานชมนิทรรศการนั้น ผู้เข้าร่วมงานสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ อาทิ ชมการแสดงบนเวที ล่องเรือชมทะเลน้อยยามเย็น เป็นต้น และหลังจากเวลา 18.00 น. มีการแสดงมหรสพพื้นบ้าน อาทิ หนังตะลุง มโนราห์ เป็นต้น

วันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545

- 03.30 น. - 12.00 น. การแข่งเรือ
- 12.00 น. - 13.00 น. การแข่งขันตอบปัญหาของนักเรียนในหัวข้อเรื่อง “ทะเลน้อยกับวิถีชีวิต”
- 13.30 น. - 17.00 น. การแข่งเรือ (ต่อ)

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวันพื้นที่ชุ่มน้ำโลกที่สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมมีส่วนเกี่ยวข้อง จะสิ้นสุดในวันที่ 3 กุมภาพันธ์ แต่ท้องถิ่นและจังหวัด จะจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ ต่อเนื่องเป็นระยะๆ ตลอดระยะเวลาของการจัดเทศกาลล่องเรือแลกทะเลน้อย ได้แก่ การจัดค่ายเยาวชนพื้นที่ชุ่มน้ำ การแข่งขันจักรยานเสือภูเขา การแข่งขันวิ่งมินิมาราธอน เป็นต้น ส่วนเรื่องการจัดนิทรรศการ ประกอบด้วย นิทรรศการจำลอง และสาธิตการผลิต ผลิตภัณฑ์จากพื้นที่ชุ่มน้ำ จำลองวิถีชีวิตของทะเลน้อย (ตลอดการจัดงานเทศกาล) และการสาธิตการใช้ประโยชน์จากผักตบชวาจากจังหวัดชัยนาท (เฉพาะวันที่ 2-4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545)

กรอบที่ 3 รายการเอกสารเผยแพร่เกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำ

OEPP Biodiversity Series

- * Algae in Thailand
- * Checklist of Fishes in Thailand
- * Checklist of Crustacean Fauna in Thailand
- * Birds of Bung Boraphet
- * Checklist of Amphibians and Reptiles in Thailand
- * Checklist of Molluscs in Thailand
- * Peat Swamp Fishes of Thailand

OEPP Wetland Report Series

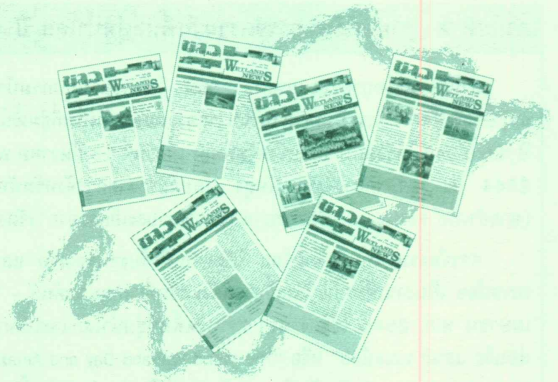
- * ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
- * ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำเกาะแตน
- * ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำทะเลน้อย
- * ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำพรุคันดูลี
- * ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำพรุบ้านไม้ขาว
- * ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง

แผ่นพับ

- * ทำความเข้าใจกับอนุสัญญาแรมซาร์
- * พื้นที่ชุ่มน้ำเอเวอร์เกลต
- * การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศเดนมาร์ก
- * พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
- * พื้นที่ชุ่มน้ำทะเลน้อย
- * พื้นที่ชุ่มน้ำพรุคันดูลี
- * ความหมายและคุณค่าของพื้นที่ชุ่มน้ำ
- * มติคณะรัฐมนตรี 1 สิงหาคม 2543 เรื่อง ทะเบียนรายนามพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติของประเทศไทย และมาตรการการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ

รายงานการประชุมวันพื้นที่ชุ่มน้ำโลก

- * สถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย 13-14 มกราคม พ.ศ. 2540
- * สถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย 2-3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2541
- * สถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย 2-3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542
- * พื้นที่ชุ่มน้ำเพื่อเตรียมรับสหัสวรรษหน้า 2-3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543
- * 30 ปี ของอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ 2-3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544

* จัดหมายข่าวพื้นที่ชุ่มน้ำราย 2 เดือน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

* โปสเตอร์คุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ เรื่อง พื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม-เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง-ปากน้ำตรัง จังหวัดตรัง

นอกจากนั้นการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยยังได้ให้การสนับสนุนแก่องค์การพื้นที่ชุ่มน้ำนานาชาติประจำประเทศไทย (Wetlands International - Thailand Programme) และสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ในการจัดทำหนังสือพิมพ์รายเดือนในชื่อ “มหัศจรรย์พื้นที่ชุ่มน้ำ” (Wetland Wonders) ซึ่งให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ และความจำเป็นในการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ ตลอดจนเผยแพร่ข่าวความเป็นไปของพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทยและทั่วโลก โดยแจกจ่ายแพร่ไปกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

การดำเนินงานกิจกรรมสร้างเสริมความตระหนัก

ในภาพรวม หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น กรมประมง กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม สถาบันการศึกษา มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ องค์การพื้นที่ชุ่มน้ำนานาชาติประจำประเทศไทย (Wetlands International - Thailand Programme) เป็นต้น ได้ดำเนินการสร้างเสริมความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำให้แก่สาธารณชนในรูปแบบต่างๆ อาทิ การจัดรายการวิทยุ รายการทางโทรทัศน์เพื่อการศึกษา การประชาสัมพันธ์ การอบรมเยาวชน การจัดค่ายเยาวชน การนำกลุ่มชุมชน/องค์กรชาวบ้านศึกษาดูงานการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ตลอดจนการจัดตั้งกลุ่ม/องค์กรชุมชน อนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ อาทิ ชมรมอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าพรุทะเลน้อยเฉลิมพระเกียรติจังหวัดพัทลุง เครือข่ายเยาวชนด้านสิ่งแวดล้อมสวทียาเขต สหปัญจมิตรทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง ชมรมเด็กรักทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มอนุรักษ์พรุคันดูลี จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มอนุรักษ์พรุไม้ขาว จังหวัดภูเก็ต กรมการพิทักษ์รักษาความหลากหลายทางชีวภาพป่าตามทุ่งพินัน จังหวัดสกลนคร ชมรมรักษเขาใหญ่ จังหวัดปราจีนบุรี กลุ่มเกษตรทามมูล จังหวัดศรีสะเกษ เป็นต้น

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ได้พยายามดำเนินกิจกรรมสร้างเสริมความตระหนักและจิตสำนึกในคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำในพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ และพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีลำดับความสำคัญสูงของประเทศ

ในปี พ.ศ. 2543 ได้ร่วมกับองค์การพื้นที่ชุ่มน้ำนานาชาติประจำประเทศไทย (Wetlands International - Thailand Programme) ได้ดำเนินกิจกรรมในการสร้างเสริมจิตสำนึก ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ การเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar Site) และแนวทางการใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาด (wise use) ตามหลักการของอนุสัญญา ให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะเด็กนักเรียนจากโรงเรียนที่อยู่โดยรอบทะเลน้อย ซึ่งประกอบด้วยการฝึกอบรม 2 ครั้ง การเดินทางไปทัศนศึกษาธรรมชาติที่ศูนย์วิจัยและศึกษาธรรมชาติป่าพรุสิรินธร จังหวัดนราธิวาส (พรุโต๊ะแดง) 2 ครั้ง และการจัดเวทีชุมชน จำนวน 1 ครั้ง ซึ่งผลการดำเนินงานสรุปดังรายละเอียดตามกรอบที่ 4

ในปี พ.ศ. 2545 ได้ร่วมกับมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ได้ดำเนินโครงการเสริมสร้างแรงจูงใจและปลูกจิตสำนึกในคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ : เขาสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และพื้นที่ชุ่มน้ำพรุคันธุลี จังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนในท้องถิ่นตระหนักในคุณค่า และคุณค่าประโยชน์ของพื้นที่ชุ่มน้ำทั้งสองแห่ง เพื่อส่งเสริมกิจกรรมขององค์กรชุมชนท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมในการจัดการการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำทั้งสองแห่งด้วยตนเองอย่างยั่งยืน และเพื่อส่งเสริมกิจกรรมสร้างเสริมแรงจูงใจประชาชนนักเรียน นักศึกษา ในการอนุรักษ์โดยการจัดกิจกรรม อาทิ จัดประกวดภาพวาดพื้นที่ชุ่มน้ำทั้งสองแห่ง จัดทำรายการวิทยุ และจัดนิทรรศการเผยแพร่ในโอกาสต่างๆ เป็นต้น

การดำเนินโครงการตั้งแต่ 19 กุมภาพันธ์ - 30 เมษายน พ.ศ. 2545 ได้จัดให้มีกิจกรรมดูงานของผู้นำชุมชนจากพื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด จำนวน 16 คน ซึ่งประกอบด้วยอดีตผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มแม่บ้านฯ ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำเยาวชน และผู้แทนเยาวชน เดินทางไปดูงานการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และหารือร่วมกันกับผู้นำชุมชนในพื้นที่ชุ่มน้ำพรุควนขี้เสียน เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย เมื่อวันที่ 6-7 มีนาคม พ.ศ. 2545 เพื่อศึกษาสภาพพื้นที่ชุ่มน้ำพรุควนขี้เสียน และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ ว่าไม่มีผลเสีย และไม่มีผลกระทบต่อการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต นอกจากนี้ ได้จัดกิจกรรมค่ายเยาวชนรักษ์ป่าพรุคันธุลี และฝึกอบรมเยาวชน ครั้งที่ 1 ณ ศูนย์ศึกษาธรรมชาติ (บึงบัว) อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดซึ่งเยาวชนจากพื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดและจากพรุคันธุลีได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน

การรณรงค์เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำ

การรณรงค์เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูพรุบ้านไม้ขาว อำเภอลำงา จังหวัดภูเก็ต เป็นกรณีตัวอย่างที่แสดงถึงความพยายามของสถาบันการศึกษา และชมรมอนุรักษ์ในท้องถิ่น ที่ช่วยกันให้ความรู้ความเข้าใจแก่ชุมชนและผู้บริหารส่วนท้องถิ่น ถึงความสำคัญของการตลอดจนดำเนินกิจกรรมสร้างความตระหนักและให้แรงจูงใจที่จะอนุรักษ์ และฟื้นฟูพรุบ้านไม้ขาว ซึ่งถูกทำลายไปแล้วส่วนใหญ่ด้วยโครงการพัฒนาต่างๆ และการตั้งบ้านเรือน ทำสวน ประเด็นที่สำคัญของการรณรงค์ คือ พยายามเก็บรักษาพรุบ้านไม้ขาวที่ยังคงเหลือความเป็นธรรมชาติอยู่ และฟื้นฟูให้มีความหลากหลายทางชีวภาพอุดมสมบูรณ์มากขึ้น โดยที่ชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ดำเนินการเอง ด้วยความปรารถนาที่จะอนุรักษ์พรุแห่งนี้ไว้เป็นสมบัติของชุมชน และมีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน เป็นต้นว่าใช้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สถาบันราชภัฏภูเก็ต ได้รับมอบหมายจากสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ให้นำผลการศึกษาลำรวจพรุบ้านไม้ขาว และแผนปฏิบัติการอนุรักษ์ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จัดทำในปี พ.ศ. 2537-2539 มาดำเนินกิจกรรมเผยแพร่ให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ สถาบันฯ ได้ทำการประชาสัมพันธ์ทางวิทยุ ซึ่งได้ผลดี ในแง่ที่ให้คนทั่วไปในภูเก็ตซึ่งไม่เคยรู้จักพรุ ได้รับความรู้เรื่องพรุ จัดการประกวดคำขวัญอนุรักษ์พรุ การจัดนิทรรศการ การสัมมนาซึ่งมีการนำประชาชนในหมู่ 3 และ 4 จำนวน 40 คน เดินทางไปทัศนศึกษาพรุโต๊ะแดง และพบปะกับประชาชนที่อยู่รอบพรุในจังหวัดนราธิวาสหลายพรุ หลังจากนั้นได้กลับมาร่วมสัมมนา ซึ่งมีข้อคิดเห็นร่วมกัน และมีการสัมมนาหาแนวทางในการจัดการกับพรุ โดยได้เดินทางไปศึกษาการใช้ประโยชน์จากพรุที่พรุคันธุลี ทำให้ความขัดแย้งในชุมชนลดลงจนเกือบหมดไป และได้มีการจัดตั้งองค์กรชุมชน สำหรับเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงานการจัดการการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำพรุบ้านไม้ขาวอย่างยั่งยืนในปี พ.ศ. 2540

แต่อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2544 ก็ยังมีกระแสความต้องการขุดพรุที่เหลืออยู่ทำเป็นบ่อเลี้ยงปลา เลี้ยงกุ้ง อีก ดังนั้นในปีต่อมา สถาบันราชภัฏภูเก็ต โดยประสานสนับสนุนจากสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม จึงได้ดำเนินกิจกรรมดังนี้

กรอบที่ 4 การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติของชุมชนในบริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย

* **การฝึกอบรม** เรื่อง การเสริมสร้างสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำทะเลน้อย แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา และประถมศึกษาจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

- ครั้งที่ 1 วันที่ 26-27 สิงหาคม พ.ศ. 2543 ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยทักษิณ ตำบลทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง ในการเข้ารับการฝึกอบรมครั้งนี้ประกอบด้วยนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จากเครือข่ายเยาวชนด้านสิ่งแวดล้อมสหวิทยาเขตสหปัญจมิตร เป็นนักเรียนจากโรงเรียนพนาสูง โรงเรียนดอนศาลา โรงเรียนน่านยอมพิทยาคม โรงเรียนอุดมวิทยา และโรงเรียนควนขนุน รวมทั้งสิ้น 47 คน
- ครั้งที่ 2 วันที่ 16-17 กันยายน พ.ศ. 2543 ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาจาก 3 โรงเรียน ในอำเภอควนขนุน รวม 45 คน

* **การทัศนศึกษา** ดูงาน ของนักเรียนและประชาชนในพื้นที่ชุ่มน้ำทะเลน้อยที่ศูนย์วิจัยและศึกษาธรรมชาติป่าพรุสิรินธร จังหวัดนราธิวาส จำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

- ครั้งที่ 1 การทัศนศึกษา ดูงานของนักเรียนในชุมชนพื้นที่ชุ่มน้ำทะเลน้อย ระหว่างวันที่ 23-24 กันยายน พ.ศ. 2543 ซึ่งมีผู้เข้าร่วมทัศนศึกษาประกอบด้วยนักเรียนจากโรงเรียนพนาสูง และจากโรงเรียนเครือข่ายสิ่งแวดล้อม รวมทั้งครูและอาจารย์รวม 60 คน
- ครั้งที่ 2 การทัศนศึกษาดูงานของประชาชนในชุมชนพื้นที่ชุ่มน้ำทะเลน้อย ระหว่างวันที่ 30 กันยายน - 1 ตุลาคม พ.ศ. 2543 ซึ่งมีผู้เข้าร่วมทัศนศึกษาประกอบด้วยผู้แทนชาวบ้าน อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนผู้สนใจ รวม 30 คน

* **การจัดเวทีชุมชน** ณ หอประชุมเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย เป็นการประชุมสัมมนาเรื่อง การฟื้นฟูป่าพรุทะเลน้อย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์จากการทัศนศึกษาที่ผ่านมา และความเป็นไปได้ในการฟื้นฟูป่าพรุทะเลน้อย โดยมี นักเรียน ครู อาจารย์ และผู้แทนชาวบ้านเข้าร่วมประชุม จำนวน 34 คน

ผลจากการดำเนินงานครั้งนี้ได้รับทราบข้อคิดเห็นของประชาชน ดังนี้

* ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่บริเวณรอบๆ ทะเลน้อย โดยเฉพาะหมู่ที่ 1 และ 2 ตำบลทะเลน้อยและตำบลพนาสูง มีความเข้าใจและเห็นคุณค่าของพื้นที่ชุ่มน้ำในระดับเป็นที่น่าสนใจ โดยจะเห็นได้จากเวทีที่ประชาชนได้ริเริ่มให้มีการดำเนินกิจกรรมการฟื้นฟูป่าพรุทะเลน้อย

* ประชาชนรอบๆ ทะเลน้อย ได้ใช้ประโยชน์จากทะเลน้อยเพื่อการทำนา การประมง การปลูกและเก็บกระเจต และการนำทองเที่ยวล่องเรือ ประชาชนเห็นว่าหลังจากที่ควนซีเปลี่ยนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar Site) แล้วนั้น ในฐานะที่ควนซีเปลี่ยนเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ ทำให้สามารถจับปลาได้มากขึ้น ทั้งนี้ เป็นผลเนื่องมาจากพื้นที่ควนซีได้รับการดูแล ป้องกันเป็นอย่างดี มีการกำหนดฤดูกาลจับปลาที่แน่นอน และกิจกรรมเรื่อน้ำเที่ยว เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นเป็นอย่างดี

ส่งเสริมกิจกรรมขององค์กรชุมชนกอถิ่นนิคมรักษ์บ้านไม้ขาว

เพื่อให้เป็นองค์กรที่เข้มแข็งในการดูแลพรุบ้านไม้ขาว เป็นแกนกลางของเครือข่ายที่จะช่วยในการอนุรักษ์ ให้พรุบ้านไม้ขาวคงอยู่เพื่อใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน สถาบันราชภัฏภูเก็ตได้จัดการประชุมระดมความคิดเห็น เพื่อวางแผนการทำงานของชมรม เพื่อจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง แนวทางการนำพรุมาใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลไม้ขาว 2 ครั้ง ในการประชุมได้มีการหารือถึงการคุ้มครองพรุ โดยออกหนังสือสำคัญที่หลวง ออกระเบียบการทิ้งน้ำเสียจากฟาร์มกุ้ง และบทลงโทษและหารือถึงการใช้อย่างยั่งยืน โดยเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีเรือพาย มีเส้นทางจักรยานรอบพรุ มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติจุดชมนก มีศูนย์ศึกษาธรรมชาติการฟื้นฟูพรุโดยปลูกพรรณไม้พรุและเลี้ยงปลา เพื่อเป็นแหล่งโปรตีน

จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อมีคฤศกสำหรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์พรุบ้านไม้ขาว

เพื่อผลิตและเผยแพร่ความรู้ให้แก่คฤศกท้องถิ่น โดยดำเนินกิจกรรมกำหนดหลักสูตรในการอบรม และประสานงานกับสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต ให้บรรจพรุบ้านไม้ขาวเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การฝึกอบรมมีกำหนด 5 วัน ให้แก่นักเรียน 27 คน ประชาชน 30 คน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลไม้ขาว 2 คน และครูอาจารย์ 5 คน เป็นการให้ความรู้ถึงคุณค่าของพรุและการดูแลรักษาพรุ การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนในเชิงเศรษฐกิจและมีความชำนาญในการเป็นผู้นำท่องเที่ยวธรรมชาติ

การฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยี

การดำเนินงานวิจัยด้านป่ายาเลนของประเทศไทย ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติมาโดยตลอด ซึ่งไม่เพียงแต่เท่านั้น สำนักงานฯ ได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นของการฝึกอบรม เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของระบบนิเวศป่ายาเลน จนก่อให้เกิดความรักและหวงแหน โดยการถ่ายทอดความรู้เหล่านี้ให้ครู อาจารย์และผู้นำชุมชนในท้องถิ่น ให้รับรู้ถึงความสำคัญและปัญหาต่างๆ ที่เกิดกับระบบนิเวศป่ายาเลนในพื้นที่ของตนเองอย่างถูกต้อง ในปี พ.ศ. 2545 จึงได้เลือกจังหวัดปัตตานีเป็นพื้นที่นำร่อง ดำเนินกิจกรรมดังต่อไปนี้

* จัดฝึกอบรม ครู อาจารย์ อบต. ผู้นำชุมชนและนักเรียนในท้องถิ่น ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2545 มีผู้เข้าร่วมประชุม 450 คน และจัดให้มีการประกวดเรียงความ ภาพวาด ภาพถ่าย และสมุดภาพเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากป่ายาเลน

* สร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์และภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการนำผลิตผลจากป่ายาเลนมาใช้ประโยชน์ เช่น การทำน้ำตาลจาก การทำไวน์จากน้ำตาลจาก การแปรรูปอาหารทะเล การนำพืชป่ายาเลนมาเป็นสมุนไพร

* ปลุกป่ายาเลนโดยให้นักเรียนเป็นผู้ดูแล ติดตามผลการเจริญเติบโตและความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ เป็นศูนย์กลางเครือข่ายให้โรงเรียนใกล้เคียงมาใช้ศึกษาใช้เป็นห้องปฏิบัติการธรรมชาติ

นอกจากนั้นยังมีการถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยการให้บริการข้อมูลข่าวสารทางด้านป่ายาเลนและเผยแพร่ผลงานวิจัยในรูปแบบดังต่อไปนี้

* สนับสนุนการปลุกป่ายาเลน โครงการปลุกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ โดยร่วมกับกลุ่มนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อปลุกและฟื้นฟูป่ายาเลน และสร้างจิตสำนึกในการรักษาและหวงแหนป่ายาเลน จนได้รับรางวัลจากกรมป่าไม้ถึง 3 รางวัล

* ผลิตสื่อทัศนูปกรณ์เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทางด้านป่ายาเลน

- วิดีทัศน์ เรื่อง การปลุกป่ายาเลน

- สไลด์ประกอบเสียง เรื่อง การปลุกป่ายาเลน เรื่อง มารูจักป่ายาเลนของท่าน และคู่มือบรรยาย

- โปสเตอร์ “พื้นที่สงวนชีวมณฑลระนอง” “เสียสัตย์เสียดิน ถ้าสูญสิ้นป่ายาเลน” และแผนที่ป่ายาเลน

➤ จัดประกวดภาพถ่ายหมู่บ้านไม้ขาว ในหัวข้อ “รักษัพรักษาบ้านนี้...ก่อนจะเหลือเพียงตำนาน”

เพื่อสร้างจิตสำนึกและส่งเสริมการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของประชาชนท้องถิ่น ได้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านรายการวิทยุ เว็บไซต์ แผ่นปลิว ซึ่งผลการประกวดภาพถ่ายได้คัดเลือกจาก 72 ภาพ ให้มีภาพที่ได้รับรางวัล 14 ภาพ แล้วสถาบันราชภัฏภูเก็ตได้นำไปเผยแพร่ต่อไป

➤ จัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่ายาเลนสำหรับประชาชน

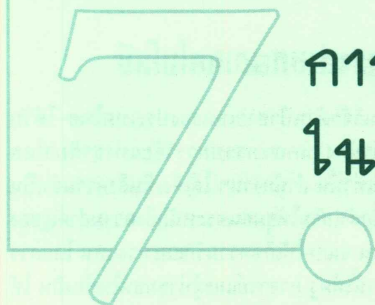
* จัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้ และแผนงานที่สถาบันฯ ได้ดำเนินไปแล้ว ให้แก่ประชาชน 1,500 คน ณ ห้องประชุมสถาบันราชภัฏภูเก็ต ในงาน 50 พรรษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ในวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 และงานสัปดาห์วิทยาศาสตร์ ในวันที่ 18-20 สิงหาคม พ.ศ. 2545

* จัดรายการวิทยุในหัวข้อ “รักษัพรักษาบ้านไม้ขาว” 4 รายการ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจกระบวนการทางธรรมชาติ และการดูแลรักษาความหลากหลายทางชีวภาพในป่าพรุอย่างถูกต้อง ในการนี้จัดให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ในรายการ และให้ผู้ฟังมีส่วนร่วม โดยเขียนจดหมายหรือโทรศัพท์เข้ามาในรายการ

➤ จัดค่ายพักแรมครอบครัวรักษัพรักษาบ้านไม้ขาว จังหวัดภูเก็ต

เพื่อให้ชุมชนและประชาชนในจังหวัดภูเก็ต ทั้งคนในเมืองและชนบท ได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ร่วมกันในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และเกิดความตระหนักที่จะอนุรักษ์ ผลจากกิจกรรมนี้ทำให้ได้เครือข่ายอนุรักษ์ในจังหวัดภูเก็ต โดยจัดให้ประชาชนหลายอาชีพตั้งแต่ข้าราชการจนถึงชาวสวน ผู้ประกอบกิจการนาุ้งจำนวน 60 คน ได้รับฟังการบรรยายและแลกเปลี่ยนความรู้กันในค่ายพักแรม ที่โรงเรียนบ้านไม้ขาว และจัดให้มีการเดินศึกษาธรรมชาติเพื่อหาประสบการณ์ร่วมกัน

โดยสรุปการณรงคเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำบ้านไม้ขาวที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายเพื่อหยุดยั้งการทำลายพื้นที่ชุ่มน้ำ ได้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ในการสร้างการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ และสร้างเครือข่ายอนุรักษ์ที่ประกอบด้วยชุมชนท้องถิ่น และคนในเมือง การดำเนินงานนี้เป็นแบบอย่างที่เหมาะสมจะนำไปปฏิบัติในพื้นที่ชุ่มน้ำอื่นๆ ด้วย

การศึกษาสำรวจและวิจัย ในพื้นที่ชุ่มน้ำ

การศึกษาสำรวจและวิจัยสำหรับภาพรวมของพื้นที่ชุ่มน้ำทั่วประเทศ หรือพื้นที่ชุ่มน้ำแห่งใดแห่งหนึ่งโดยเฉพาะ มีบ้างแต่ไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเฉพาะด้านความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำและด้านการประมงในพื้นที่ชุ่มน้ำ หน่วยงานที่สนับสนุนการวิจัย ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยในมหาวิทยาลัยต่างๆ อีกบ้าง

การศึกษาสำรวจเพื่อการวางแผนการจัดการ

แม้ว่าสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมมิได้เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบงานวิจัยโดยตรง แต่ก็ได้สนับสนุนการศึกษาสำรวจในพื้นที่ชุ่มน้ำเพื่อนำไปสู่การวางแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำที่เหมาะสม ดังมีรายละเอียดตามในตารางที่ 9 ซึ่งเน้นการเก็บข้อมูลในพื้นที่เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำต่างๆ ดังนี้

- * พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีลำดับความสำคัญสูงที่จะเสนอเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ เช่น พื้นที่ชุ่มน้ำเขาสามร้อยยอด ทะเลน้อย บึงโขงหลง พื้นที่ชุ่มน้ำหาดเจ้าไหม หมู่เกาะลิบง ปากน้ำตรัง

- * พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีปัญหาถูกคุกคามอย่างมาก เช่น พรุบ้านไม้ขาว ป่าบุ่งทามราชสีห์ แม่น้ำสายบุรี

- * พื้นที่ชุ่มน้ำที่ชุมชนแสดงความประสงค์ที่จะอนุรักษ์และฟื้นฟู เช่น ป่าดุนลำพัน พรุคันตุลี

การวิจัยเพื่อการติดตามตรวจสอบและการใช้ประโยชน์

หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย ได้แก่ กรมประมง กรมพัฒนาที่ดิน กรมป่าไม้ รวมทั้งสถาบันการศึกษา ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยในเรื่องต่างๆ อาทิ การติดตามตรวจสอบ การศึกษาระบบนิเวศ และการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ชุ่มน้ำ ตัวอย่างโครงการที่ดำเนินการในระยะเวลาปี พ.ศ. 2541 ถึง 2545 ดังรายละเอียดในตารางที่ 10

การวิจัยป้าชายเลน

คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติชายเลนแห่งชาติ ซึ่งแต่งตั้งโดยมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2519 มีสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เป็นฝ่ายเลขานุการ ได้สนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับป้าชายเลน และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนางานเกี่ยวกับป้าชายเลน โดยดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น กำหนดนโยบายและทิศทางการวิจัยเกี่ยวกับป้าชายเลน ผลการสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยที่ผ่านมา ได้นำให้เกิดงานวิจัยเป็นจำนวนมาก ได้นำไปใช้ประโยชน์ทางวิชาการด้านการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ ได้นำไปใช้ประโยชน์ในการให้ความรู้แก่ประชาชนและใช้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ และให้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์และอุตสาหกรรม โดยในแต่ละปีสำนักงานฯ ได้ให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยประเภทต่างๆ โดยเฉพาะทางด้านป้าชายเลน จำนวนหลายโครงการทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังตัวอย่างในตารางที่ 11

นอกจากนั้นยังจัดประชุมสัมมนาวิชาการป้าชายเลนปีละครั้ง ตั้งแต่ พ.ศ. 2519 เป็นต้นมา เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ได้เผยแพร่ผลงาน และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ประสพการณ์ร่วมกันระหว่างนักวิชาการ เป็นเวทีวิจัยทางด้านป้าชายเลน ซึ่งในปี พ.ศ. 2545 ได้มีการเสนองานวิจัยประมาณ 40 เรื่อง เกี่ยวกับการเสริมสร้างประยุกต์ใช้ความรู้ในการวิจัยป้าชายเลน 22 เรื่อง การสร้างจิตสำนึกและการศึกษาเกี่ยวกับป้าชายเลน 3 เรื่อง การปลูกและฟื้นฟูป้าชายเลน 10 เรื่อง การจัดการป้าชายเลนอย่างยั่งยืน 3 เรื่อง และเรื่องอื่นๆ 2 เรื่อง

ตารางที่ 9 โครงการศึกษาสำรวจและวิจัยในพื้นที่ชุ่มน้ำของสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

ชื่อโครงการ	หน่วยงานศึกษา	ปี พ.ศ.
การศึกษาและวางแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ บริเวณเขตอุทยานแห่งชาติ เขาสามร้อยยอด	คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล	2537
การศึกษาเพื่อจัดทำมาตรการเฉพาะด้านสำหรับการจัดการ และการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่วิกฤต พรุบ้านไม้ขาว	ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	2537
การศึกษาและสำรวจการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ : ป่าดูลำพัน จังหวัดมหาสารคาม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	2537
การจัดทำแผนการจัดการในพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความจำเป็นเร่งด่วนป่าทามราชสีสุโข จังหวัดศรีสะเกษ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	2538
การจัดทำแผนปฏิบัติการ การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่วิกฤต พรุคันธุลี อำเภอกำแพงแสน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย	2538
การศึกษาการจัดตั้งองค์กรบริหาร และจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทย	คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	2539
การศึกษาเพื่อจัดทำมาตรการและแผนการจัดการเพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่วิกฤตพื้นที่ชุ่มน้ำลุ่มน้ำสายบุรี จังหวัดปัตตานี	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	2539
การจัดการและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่วิกฤต : พรุบ้านไม้ขาว	ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันราชภัฏภูเก็ต	2539
การสำรวจจัดทำบัญชีรายชื่อ สถานภาพ และฐานข้อมูล พื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย ภาคเหนือ	คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	2539
การสำรวจจัดทำบัญชีรายชื่อ สถานภาพ และฐานข้อมูล พื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย ภาคกลางและภาคตะวันออก	คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล	2539
การสำรวจจัดทำบัญชีรายชื่อ สถานภาพ และฐานข้อมูล พื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย ภาคใต้	คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่	2539
การสำรวจจัดทำบัญชีรายชื่อ สถานภาพ และฐานข้อมูล พื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	2539
การศึกษาการอนุรักษ์ และคุ้มครองพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย	บริษัทไทยเอ็นอีเนียร์จิง คอนซัลแตนท์ส	2540
การอนุรักษ์และคุ้มครองพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงโงหลวง จังหวัดหนองคาย	คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	2541
การจัดทำรูปแบบการกำหนดแนวทางจัดทำแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ	คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	2542
การจัดทำและรวบรวมข้อมูลในรูปเอกสารวิชาการ จากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ จัดทำบัญชีรายชื่อ สถานภาพ และฐานข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทย	บริษัท อินทีเกรเต็ด โปรโมชัน เทคโนโลยี จำกัด	2542
การจัดทำแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม-เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง-ปากน้ำตรัง จังหวัดตรัง	บริษัท อินทีเกรเต็ด โปรโมชัน เทคโนโลยี จำกัด	2544

ตารางที่ 10 โครงการและงานวิจัยในพื้นที่ชุ่มน้ำของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ประเภท	ชื่อโครงการ	หน่วยงาน	สาระสำคัญ
การติดตามตรวจสอบ	แผนจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย	กรมพัฒนาที่ดิน	* สำรวจ จำแนก และวางแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างเป็นระบบโดยใช้ระบบจำแนกของ Dugan (1990) มาใช้ การจำแนกระบบพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2537 โดยเริ่มดำเนินการในพื้นที่ราบลุ่มของแม่น้ำโขงตอนล่าง ซึ่งในการจัดทำได้นำระบบการจำแนกที่มีโครงสร้างจากสูงไปหาต่ำ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ พื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นน้ำจืด และพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นน้ำเค็ม
	ศึกษาการอพยพย้ายถิ่นของนกชายเลนและถิ่นอาศัยบริเวณอ่าวไทยตอนใน	สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย	* อ่าวไทยตอนในมีความสำคัญอย่างยิ่งในการย้ายถิ่นเข้าในฤดูหนาวของนกชายเลน
	ฟื้นฟูทะเลไทย กิจกรรมเฝ้าระวังคุณภาพน้ำอ่าวไทย	กรมประมง	* สำรวจคุณภาพน้ำและสิ่งแวดล้อม เป็นประจำทุก 2 ปี
	จัดการทรัพยากรแนวปะการัง ระยะที่ 2	กรมประมง	* ติดตามตรวจสอบ การเปลี่ยนแปลงและจัดทำฐานข้อมูลปะการัง พื้นที่ชายฝั่งทะเล บริเวณอ่าวไทยตอนล่าง และฝั่งทะเลอันดามัน 13 จังหวัด
	เชื่อนคลองท่าด่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	กรมประมง	* ติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านการประมง
การศึกษาระบบนิเวศ	ติดตามผลกระทบและจัดทำแผนลดผลกระทบการฟื้นฟู และการพัฒนาด้านการประมงในแม่น้ำสงคราม	กรมประมง	* ศึกษาข้อมูลด้านทรัพยากรประมงในลำน้ำเพื่อประกอบการพิจารณาการก่อสร้างเขื่อน
	จัดการทรัพยากรหญ้าทะเล และอนุรักษ์พะยูน	กรมประมง	* ยืนยันความสำคัญของแหล่งหญ้าทะเลและระบบนิเวศของแหล่งหญ้าทะเล
	พันธุศาสตร์ การปรับปรุงพันธุ์และโภชนศาสตร์เกษตรกรของข้าวเหนียวดำ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	* ปรับปรุงพันธุ์และโภชนศาสตร์เกษตรกรของข้าวเหนียวดำ
	วิจัยโครงสร้างของกลุ่สิ่งมีชีวิต และความหลากหลายทางชีวภาพของปะการังบริเวณเกาะร่ำร่า จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	* ทราบรูปแบบการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและวิเคราะห์ปัจจัยที่ควบคุมโครงสร้างของกลุ่สิ่งมีชีวิตในแนวปะการัง
	สำรวจชนิดพันธุ์ ประชากร แหล่งสร้างรังวางไข่ และแหล่งพักอาศัยในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าและปากแม่น้ำสำคัญในภาคใต้ของประเทศไทย	สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย	* ศึกษาความหลากหลายของชนิดนกและถิ่นที่อยู่อาศัยที่สำคัญในภาคใต้
การใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำ	Inventory and Management of Wetland in the Lower Mekong Basin Project, Phase II	กรมพัฒนาที่ดิน	* จำแนกลักษณะและคุณภาพของพื้นที่ชุ่มน้ำ ประเมินคุณสมบัติทางกายภาพ ชีวภาพ และเศรษฐกิจสังคมบริเวณที่ศึกษา และชี้ประเด็นที่ทำให้พื้นที่ชุ่มน้ำเปลี่ยนแปลง
	ศึกษาประสิทธิภาพในการบำบัดน้ำเสีย โดยปาล์มน้ำมันและระบบบำบัดน้ำเสียโดยพื้นที่ชุ่มน้ำเทียม : การประยุกต์ระบบพื้นที่ชุ่มน้ำมาใช้ในการบำบัดน้ำเสีย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	* การประยุกต์ระบบพื้นที่ชุ่มน้ำมาใช้ในการบำบัดน้ำเสีย
การพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำ	พัฒนาพื้นที่ตำบลหินสวบน้ำใส อำเภอกงหรา จังหวัดระยอง	องค์การสวนพฤกษศาสตร์	* จัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำให้มีประสิทธิภาพสูงสุดแก่ชุมชน
	พัฒนาพื้นที่บึงพิ่งพิ๊ด อำเภอลพบุรี จังหวัดขอนแก่น	องค์การสวนพฤกษศาสตร์	* จัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำให้มีประสิทธิภาพสูงสุดแก่ชุมชน
	สำรวจและจัดทำแผนแม่บทพื้นที่แก่งละว้า ตำบลบ้านเพี้ย อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น	องค์การสวนพฤกษศาสตร์	* จัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำให้มีประสิทธิภาพสูงสุดแก่ชุมชน

ตารางที่ 11 โครงการวิจัยป่าชายเลนที่สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

โครงการวิจัยภายในประเทศ	
เพื่ออนุรักษ์ พัฒนา และติดตามผลการใช้ประโยชน์	* ศูนย์ข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติชายเลน * สหราชอาณาจักรขนาดเล็กในป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง * ผลของการปลูกและฟื้นฟูป่าชายเลนจังหวัดสมุทรสงคราม ต่อโครงสร้างประชากรแพลงก์ตอนสัตว์และสัตว์ทะเลหน้าดิน
เพื่อบำบัดน้ำเสียชุมชนด้วยพืชน้ำ	* การใช้ป่าชายเลนในการบำบัดน้ำเสียบริเวณแหลมผักเบี้ย จังหวัดเพชรบุรี
เพื่อจัดทำแผนที่และประยุกต์ใช้ข้อมูลสารสนเทศ	* จัดทำมาตรฐานข้อมูลและแผนที่ป่าชายเลน * การประยุกต์ใช้ข้อมูลการรับรู้จากระยะไกลและระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการกำหนดแนวทางกรณีศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม
เพื่อส่งเสริมการเพาะเลี้ยง	* ผลกระทบของการเพาะเลี้ยงกุ้งบริเวณป่าชายเลน จังหวัดตรัง * การศึกษาฤดูกาลสืบพันธุ์ของหอยตะเกา บริเวณอำเภอลิเกา จังหวัดตรัง
เพื่อการจัดการอย่างยั่งยืน	* การศึกษาเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการป่าชายเลนชุมชนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาบ้านหมู 6 ตำบลบางเตย อำเภอเมือง จังหวัดพังงา * ระบบพลวัตรกับการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจของพื้นที่ป่าชายเลนกรณีศึกษา : อ่าวสวีทุ่งคา จังหวัดชุมพร
โครงการความร่วมมือกับต่างประเทศ	
เพื่อศึกษาระบบนิเวศป่าชายเลน	* UNDP/UNESCO Regional Project Research and Training Programme on Mangrove Ecosystem of Asia and the Pacific
เพื่อเผยแพร่เทคนิคการปลูกป่า	* ITTO/JAM/Thai NATMANCOM – Mangrove Project “Development and Dissemination of Reforestation Techniques of Mangrove Forests”
เพื่อปรับปรุงการปกป้องชายฝั่ง และผลผลิตสัตว์น้ำ	* Environmental Assessment of Mangrove Reforestation as a Means of Improving Coastal Protection Stability and Fisheries Production

การวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำ

มีงานวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างน้อย 119 โครงการ ที่โครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย (Biodiversity Research and Training Program – BRT) ได้สนับสนุนการเงินมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 โดยมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อให้มีการวิจัยพื้นฐานด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ที่นำไปสู่การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพอย่างมีประสิทธิภาพยั่งยืน โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

โดยสรุป มีงานวิจัยในพื้นที่ชุ่มน้ำที่เกี่ยวกับจุลินทรีย์ เห็ดรา โสโครน 4 โครงการ สาหร่ายและแพลงก์ตอน 44 โครงการ พืชและภูมิปัญญาท้องถิ่น 15 โครงการ สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง 38 โครงการ และสัตว์มีกระดูกสันหลัง 18 โครงการ ดังรายละเอียดตามตารางที่ 12 เป็นงานวิจัยในพื้นที่ชุ่มน้ำน้ำจืดมากที่สุดคือ 73

โครงการ ในป่าพรุ 6 โครงการ และพรุบนภูเขา 1 โครงการ เป็นงานวิจัยในพื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่งทะเลและในทะเล 35 โครงการ ได้แก่ แนวประการัง 10 โครงการ อ่าวไทยและน่านน้ำไทย 8 โครงการ ป่าพรุ 6 โครงการ ทะเลสาบน้ำกร่อย 6 โครงการ แหล่งหญ้าทะเล 2 โครงการ ป่าชายหาดและหาดทราย 2 โครงการ เป็นงานวิจัยในพื้นที่ชุ่มน้ำน้ำกร่อยทั่วไป 1 โครงการ

ในจำนวนนี้มีงานวิจัยในพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ 7 โครงการเท่านั้น ได้แก่ งานวิจัยในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงโขงหลง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ (พรุโต๊ะแดง) และป่าชายเลนจังหวัดระนอง

นอกจากนั้นมีโครงการวิจัยในพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติอีก 6 และ 17 โครงการตามลำดับ ได้แก่ โครงการวิจัยในพรุเขาดอยอินทนนท์ บึงละหาน แม่น้ำสงคราม เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบ (คุซุด) อุทยานแห่งชาติสิรินาถ แม่น้ำปิง แม่น้ำยม ป่าทุ่งทามลุ่มน้ำมูล แม่น้ำท่าจีน อ่าวไทย และอ่าวปัตตานี

ตารางที่ 12 โครงการวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชุ่มน้ำ

ชื่อโครงการ	หัวหน้าโครงการ	หน่วยงาน
อุบลกรีย์ เกียรติ โลก		
ความหลากหลายทางชีวภาพของจุลินทรีย์ในป่าชายเลน Biodiversity and ecological study of freshwater fungi in Thailand	พูนพิไล สุวรรณฤทธิ์ สมศักดิ์ ศิวิชัย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ
ความหลากหลายของเชื้อราสร้าง zoospore ในป่าพรุสิรินธร จังหวัดนราธิวาส	वलันต์ เพชรรัตน์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ชนิดและปริมาณของราในดิน น้ำ และพืชภายใต้แปลงปลูกสัก ลุ่มน้ำลันถิ่น จังหวัดกาญจนบุรี	สุจิตรา โกศล เลขา มาโนช	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
สาหร่ายและแพลงก์ตอน		
ความหลากหลายของแพลงก์ตอนพืชและแพลงก์ตอนสัตว์ในลำน้ำแม่สา อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่	ยุวดี พิรพรพิศาล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ความหลากหลายทางชีวภาพของแพลงก์ตอนพืชและสาหร่ายขนาดใหญ่ ในลำน้ำแม่สา อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่	ทัตพร คุณประดิษฐ์ ยุวดี พิรพรพิศาล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ความหลากหลายทางชีวภาพและการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำโดยใช้ benthic diatoms ในลำน้ำแม่สา อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่	ตรัย เป็กทอง ยุวดี พิรพรพิศาล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ความหลากหลายของแพลงก์ตอนพืชและเบนทิกอัลจีในลำน้ำแม่สา อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย ระดับความสูง 600 ถึง 1,075 เมตร	ประเสริฐ ไวยะกา ยุวดี พิรพรพิศาล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ความหลากหลายของสาหร่ายขนาดใหญ่ โคอะตอมพื้นท้องน้ำ และ ความสัมพันธ์กับวัฏจักรไนโตรเจนในลำน้ำที่สำคัญของภาคเหนือ	ทัตพร คุณประดิษฐ์ ยุวดี พิรพรพิศาล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
การสำรวจชนิด นิเวศวิทยาของสาหร่ายสีเขียวแกมน้ำเงินในลุ่มน้ำภาค เหนือบางแห่ง และการเพาะเลี้ยง	พิษณุ วรรณธง ยุวดี พิรพรพิศาล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ความหลากหลายทางชีวภาพของสาหร่ายในน้ำพุร้อนบางแหล่งในเขต ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย	อุดมลักษณ์ สมพงษ์ ยุวดี พิรพรพิศาล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ความหลากหลายทางชีวภาพของสาหร่ายสีเขียวกลุ่มเดสมีดิสในเขตภาค เหนือตอนบนของประเทศไทย	คมสัน เรืองฤทธิ์ ยุวดี พิรพรพิศาล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อนุกรมวิธานของแพลงก์ตอนพืชในกลุ่มไดโนแฟลกเจลเลตในอ่าวไทย	พรศิลป์ ผลพันธ์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ความหลากหลายและการแพร่กระจายของคลาโดเซอราในแหล่งน้ำจืด จังหวัดตรัง	พรรณี สอาดฤทธิ์ พรศิลป์ ผลพันธ์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ความชุกชุมและการแพร่กระจายของเบนทิกไมโครแอลจีในแนวปะการัง บริเวณอ่าวตังเกี๋ย จังหวัดภูเก็ต	สุภาพร แสงแก้ว พรศิลป์ ผลพันธ์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
การจำแนกชนิดของโรติเฟอร์ในเขตพื้นที่ป่าพรุ ภาคใต้ของประเทศไทย	สุเปญญา จิตตพันธ์ พรศิลป์ ผลพันธ์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
การสำรวจและเก็บรวบรวมสายพันธุ์สาหร่ายจากแหล่งต่างๆ ในธรรมชาติ : สาหร่ายในแหล่งน้ำจืดเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล	อาภารัตน์ มหาชนันท์	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
การสำรวจและเก็บรวบรวมสายพันธุ์สาหร่าย (microalgae) จากแหล่ง ต่างๆ ในธรรมชาติ	อาภารัตน์ มหาชนันท์	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 12 โครงการวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชุ่มน้ำ (ต่อ)

ชื่อโครงการ	หัวหน้าโครงการ	หน่วยงาน
ความหลากหลายของแพลงก์ตอนน้ำจืดในประเทศไทย (คลอโรไฟตาและโครโมไฟตา) (ปีที่ 1)	ลัดดา วงศ์รัตน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ความหลากหลายของแพลงก์ตอนน้ำจืดในประเทศไทย (คลอโรไฟตาและโครโมไฟตา) (ปีที่ 2)	ลัดดา วงศ์รัตน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ความหลากหลาย และความชุกชุมของแพลงก์ตอนสัตว์คลาสไฮโดรซัว (planktonic hydrozoan, Class Hydrozoa) ในอ่าวไทย	นิตยา วุฒิเจริญมงคล ลัดดา วงศ์รัตน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ความหลากหลายของแพลงก์ตอนสัตว์ใน จังหวัดกาญจนบุรี	วรรณดา พิพัฒน์เจริญชัย ลัดดา วงศ์รัตน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ความหลากหลายของแพลงก์ตอนน้ำจืดในภาคใต้	พิมพ์พรณ ตันสกุล	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ความหลากหลายของชนิดสาหร่ายในดินบริเวณป่าสมบูรณ์ ป่าที่ถูกรบกวนในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดนางช้าง และป่าสงวนใกล้เคียง	เบญจวรรณ แก้วเดิม พิมพ์พรณ ตันสกุล	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ความหลากหลายชนิดและการแพร่กระจายของไร่น้ำจืดในประเทศไทย	ละอศรี เสนาะเมือง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ความหลากหลายชนิดและการแพร่กระจายของไร่น้ำจืดในเขตจังหวัดขอนแก่น และจังหวัดอุดรธานี	ศุภิกรณ์ อธิบาย ละอศรี เสนาะเมือง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ความหลากหลายชนิดและการแพร่กระจายของไร่น้ำจืดในเขตจังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดร้อยเอ็ด	สุพัสดรา เหล็กจาน ละอศรี เสนาะเมือง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ความหลากหลายชนิดและการแพร่กระจายของไร่น้ำจืดในเขตจังหวัดสกลนคร และจังหวัดนครพนม	ปริญดา ตั้งปัญญาพร ละอศรี เสนาะเมือง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ความหลากหลายของแพลงก์ตอนสัตว์น้ำจืดในประเทศไทย (โรติเฟรา) (ปีที่ 1)	ละอศรี เสนาะเมือง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ความหลากหลายของแพลงก์ตอนสัตว์น้ำจืดในประเทศไทย (โรติเฟรา) (ปีที่ 2)	ละอศรี เสนาะเมือง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ความหลากหลายของแพลงก์ตอนสัตว์น้ำจืดในประเทศไทย (โรติเฟรา) (ปีที่ 3)	ละอศรี เสนาะเมือง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ความหลากหลายชนิดและความชุกชุมของคลาโดเซอราในกุดทิง จังหวัดหนองคาย	จุฑามาส แสงอรุณ ละอศรี เสนาะเมือง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ความหลากหลายชนิดและการแพร่กระจายของโคปีปอดในเขต จังหวัดสุรินทร์	วีระ ยินดี ละอศรี เสนาะเมือง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ความหลากหลายของโรติเฟอร์ในเขต จังหวัดนครราชสีมา	สุนันท์ทิพย์ เศวตณลินทล ละอศรี เสนาะเมือง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ความหลากหลายชนิดและการแพร่กระจายของโรติเฟอร์ในป่าบึงป่าทามบริเวณลุ่มน้ำมูล	วิราวรรณ โคตรทิพย์ ละอศรี เสนาะเมือง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ความหลากหลายชนิดและการแพร่กระจายของคลาโดเซอราและโคปีปอดในป่าบึงป่าทามบริเวณลุ่มน้ำมูล	ศิริชัย ฝัฒาคำ ละอศรี เสนาะเมือง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ความหลากหลายทางชีวภาพของโปรติสต์และคุณภาพน้ำในแม่น้ำโขง	ศิริเพ็ญ ตรีชัยยาพร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ความหลากหลายทางชีวภาพของสาหร่ายสีเขียวแกมน้ำเงินในนาข้าวอำเภอแม่อรมี จังหวัดเชียงใหม่	ทวีเดช ไชยนาพงษ์ ศิริเพ็ญ ตรีชัยยาพร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ตารางที่ 12 โครงการวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชุ่มน้ำ (ต่อ)

ชื่อโครงการ	หัวหน้าโครงการ	หน่วยงาน
ความหลากหลายของสาหร่ายและการปนเปื้อนของตะกั่วในสาหร่ายตะกอนดิน และคุณภาพน้ำบางประการในคลองแม่ข่าย จังหวัดเชียงใหม่	วุฒินันท์ ศิริรัตนวารการ ศิริเพ็ญ ตรีไชยาพร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ความหลากหลายของแพลงก์ตอนพืชและคุณภาพน้ำในอ่างเก็บน้ำเขื่อนแม่จัดสมบูรณ์ชล	อัครศักดิ์ ประยูรเกียรติ ศิริเพ็ญ ตรีไชยาพร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ความหลากหลายทางชีวภาพของแพลงก์ตอนพืช สาหร่ายยีสต์เกาะและสสสัมพันธ์เชิงอาหารของปลากินพืชบางชนิดในอ่างเก็บน้ำเขื่อนแม่จัดสมบูรณ์ชล	พรศิริ ตูลารักษ์ ศิริเพ็ญ ตรีไชยาพร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
สัณฐานวิทยา และการสร้างพืชของไดโนแฟลกเจลเลตสกุล <i>Alexandrium</i> บริเวณอ่าวไทยตอนบน	ชลธยา ทรงรูป อัจฉราภรณ์ เปี่ยมสมบูรณ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
แพลงก์ตอนสัตว์ในบริเวณป่าชายเลน อำเภอลิเกา จังหวัดตรัง โดยเน้นกุ้งและปูวัยอ่อน	ศิริลักษณ์ ช่วยพั่ง อัจฉราภรณ์ เปี่ยมสมบูรณ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ความหลากหลายและความชุกชุมของแพลงก์ตอนพืชในป่าชายเลนอำเภอลิเกา จังหวัดตรัง	วิชญา กันบัว อัจฉราภรณ์ เปี่ยมสมบูรณ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ชนิดและปริมาณของแพลงก์ตอนพืชในท้องทางเดินอาหารและบริเวณที่พบหอยกาบน้ำจืดวงศ์ Ambilemidae ในลุ่มแม่น้ำมูล	ปวีณา ชีพพานิช อุทัยวรรณ ไกรทวาที	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
การจำแนกชนิดไดอะตอมที่พบบนปะการังเทียม บริเวณอ่าวขาม เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง ด้วยกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบลำแสงส่องกราด	อรรชนีย์ ชำนาญศิลป์ สุนันท์ ภัทจินดา	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
การศึกษานิตและปริมาณแพลงก์ตอนในแม่น้ำแควน้อย จังหวัดพิษณุโลก	ทิววรรณ นวลดา วิทย์ ธารชลาญกิจ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
การใช้ความหลากหลายทางชีวภาพของแพลงก์ตอนพืชตรวจสอบคุณภาพน้ำในสระเก็บน้ำพระราม 9 จังหวัดปทุมธานี	สิริแซ พงษ์สวัสดิ์ สมพงษ์ ธรรมถาวร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ความหลากหลายทางชีวภาพของแพลงค์ตอนและความสัมพันธ์กับปัจจัยสิ่งแวดล้อมในระบบนิเวศแหล่งน้ำไหลของลุ่มน้ำลำพระเพลิง	ณภัทร น้อยน้ำใส ณัฐวุฒิ ธานี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
พืชและภูมิปัญญาท้องถิ่น		
การสำรวจพรรณไม้บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเหือง อำเภอหนองบัว จังหวัด	ปรีชญา ศรีสง่า	องค์การสวนพฤกษศาสตร์
การศึกษาเบื้องต้นของพืชสกุลผักไผ่น้ำ <i>Polygonum</i> L. ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย	ประภาพร ทับทิมทอง ประนอม จันทโรนัย	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
นิเวศวิทยาการสืบพันธุ์ของไม้ยืนต้นในป่าเต็งรังที่หนองระเวียง จังหวัดนครราชสีมา	สุรศักดิ์ ราตรี สมพงษ์ ธรรมถาวร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
การศึกษาสัณฐานวิทยาและอวัยวะของพรรณไม้ในทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง	ปริญญา สุกแก้วมณี ช่อทิพย์ ปุรินทรกุล	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
การศึกษาเรณูของพรรณพฤกษชาติในแอ่งพรุทเขาที่ยอดดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่	รัฐพงษ์ พงษ์ทับทิม โกสุม พิระมาน	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
การบริหารจัดการโครงการวิจัย พัฒนา และการจัดการทรัพยากรชีวภาพในพื้นที่ป่าพรุสิรินธรและป่าบาลา-ฮาลา จังหวัดนราธิวาส	ชวลิต นิยมธรรม	กรมป่าไม้
การเปลี่ยนแปลงของพรรณพืชและสิ่งแวดล้อมตามแนวชายของป่าชายหาดในอุทยานแห่งชาติสิรินาถ จังหวัดภูเก็ต	วีรวรรณ ดันทวนิช สุวิทย์ แสงทองพราว	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 12 โครงการวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชุ่มน้ำ (ต่อ)

ชื่อโครงการ	หัวหน้าโครงการ	หน่วยงาน
โครงสร้าง ผลผลิตจากการร่ว่งหล่นของซากพืชและการผุสลายของใบไม้ในป่าไม้ผืนดงดอกขาว ทะเลสาบสงขลา	นิพิฐ ศรีสุวรรณ เสาวภา อังสุภาณิช	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
แนวทางการทดแทนของป่าพรุโต๊ะแดงและพรุควนเคร็ง ภาคใต้ของประเทศไทย	เจริญวิชัย หาญแก้ว สนธิ อักษรแก้ว	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อัตราการย่อยสลายและธาตุที่ย่อยใบก่องใบเล็ก และใบสมมชาวนปากแม่น้ำท่าจีน จังหวัดสมุทรสาคร	สุภาณูญ กองกมล สนธิ อักษรแก้ว	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ความหลากหลายของพรรณไม้พื้นล่าง ตามแนวลำน้ำแม่ม่อนที่ระดับความสูง 475 เมตร ถึง 575 เมตร ณ อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน จังหวัดลำปาง	มนู ปนาทกุล Stephen Elliott	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รูปแบบการเปลี่ยนแปลงของพืชน้ำในทะเลสาบคูซุด (สงขลา) ระหว่าง พ.ศ. 2531 ถึง พ.ศ. 2539: ศึกษาโดยภาพถ่ายดาวเทียม	สุธีระ ทองขาว เริงชัย ต้นสกุล	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
พฤกษศาสตร์พื้นบ้านในบริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงโขงหลง จังหวัดหนองคาย	สิริวรรณ สุขศรี ศิริประภา เปรมเจริญ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
การศึกษาความหลากหลายของพืชและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในป่าปึงซีหลง จังหวัดมหาสารคาม	ภัทรพร ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม วีระชัย ณ นคร	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ความหลากหลายและการใช้ประโยชน์ของพรรณพืช ป่าโต๊ะเทพ และควนหินลับ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา	ภมร แ่งกุล สายันท์ สดุดี	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง		
อนุกรมวิธานของหอยกาบน้ำจืดวงศ์ Ambilemidae ในลุ่มแม่น้ำมูล	ประทุม คำนาค อุทัยวรรณ โกวิทวาทิ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
การไต่ของหอยกาบน้ำจืดวงศ์ Ambilemidae ที่พบในลุ่มน้ำยมและน่าน	ชัตนารี มีสุขโซ สมศักดิ์ ปัญญา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เครื่องหมายทางพันธุกรรมที่จำเพาะต่อชนิดของหอยเป่าฮือเฮตรอนที่พบในประเทศไทย	อาภรณ์ โพธิ์พงษ์วิวัฒน์ เมตติศักดิ์ จารยะพันธุ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
การศึกษาความหลากหลายของหอยน้ำจืดในเขตพื้นที่ป่าเต็งรัง อำเภอยะโฮน จังหวัดกาญจนบุรี	ดวงเดือน ไกรลาส	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ความหลากหลายของชนิดกุ้งสกุล <i>Penaeus</i> ที่พบในบริเวณอ่าวไทยตอนบน	แสวลี วิบูลย์กิจ ประจวบ หล้าอุบล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ความหลากหลายของหนอนพยาธิในลำน้ำแม่สา อุทยานแห่งชาติตาดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่	ชโลบล วงศ์สวัสดิ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
การสำรวจและการใช้กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนศึกษาพื้นผิวพยาธิตัวกลมในปลาหน้าจืดจากลำน้ำแม่สา อุทยานแห่งชาติตาดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่	กานดา คำชู	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชโลบล วงศ์สวัสดิ์
ความหลากหลายและการศึกษาพื้นผิวของพยาธิใบไม้ในปลาน้ำจืดจากลำน้ำแม่สา	อดิเทพพรชัย ภาษะนวรรณ ชโลบล วงศ์สวัสดิ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
การสำรวจและศึกษาพื้นผิวของหนอนพยาธิ ในสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ และสัตว์เลื้อยคลานบางชนิด จากลำน้ำแม่สา อุทยานแห่งชาติตาดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่	อรณพร นิษพันธ์ ชโลบล วงศ์สวัสดิ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ตารางที่ 12 โครงการวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชุ่มน้ำ (ต่อ)

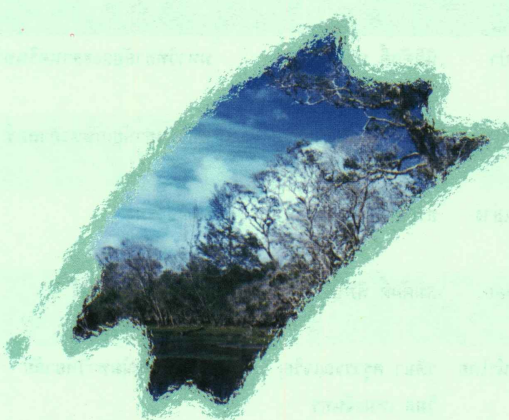
ชื่อโครงการ	หัวหน้าโครงการ	หน่วยงาน
พอรัมมินิเพอร์ร่าน้ำกร่อยในยุคปัจจุบันจากภาคใต้ของประเทศไทย	จรรยา จำนงค์ไทย	กรมทรัพยากรธรณีวิทยา
การติดตาม ตรวจสอบความหลากหลายทางชีวภาพของโปรโตซัวในแหล่งน้ำปิดและธารน้ำไหลผ่านสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์	อำนาจ โรจนโพบูลย์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ความหลากหลายของโปรโตซัวและคุณภาพน้ำในคลองแม่ข่า จังหวัดเชียงใหม่	อินทรา ปรงเกียรติ อำนาจ โรจนโพบูลย์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ประชาคมสัตว์หน้าดินขนาดใหญ่ และวิธีเก็บตัวอย่างที่เหมาะสมที่สุดในทะเลหลวงตอนล่าง ทะเลสาบสงขลาของประเทศไทยภาคใต้ (ปีที่ 1)	เสาวภา อังสุภาณิช	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ประชาคมสัตว์หน้าดินขนาดใหญ่ และวิธีเก็บตัวอย่างที่เหมาะสมที่สุดในทะเลหลวงตอนล่าง ทะเลสาบสงขลาของประเทศไทยภาคใต้ (ปีที่ 2)	เสาวภา อังสุภาณิช	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผลกระทบของการเลี้ยงปลากะพงขาว <i>Lates calcarifer</i> (Bloch) ในกระชังต่อความหลากหลายของสัตว์หน้าดินขนาดใหญ่ บริเวณบ้านล่างท่าเสา ในทะเลสาบสงขลาตอนล่าง	กานดา เรืองหนู เสาวภา อังสุภาณิช	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ความชุกชุมและความหลากหลายของแอนเนลิตในทะเลหลวงตอนล่างและปัจจัยสิ่งแวดล้อม	มงคลรัตน์ เจริญพรทิพย์ เสาวภา อังสุภาณิช	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
การเปรียบเทียบความหลากหลายของฮาร์แพคทีคอย โคพิพอด ในแหล่งหญ้าทะเล 6 ชนิด บริเวณบ้านปากคลอง จังหวัดภูเก็ต โดยเน้นศึกษาวงศ์ Longipediidae	ปรางทิพย์ ศิลปวิจิตร สุภาวดี จุลละสร	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
การเปลี่ยนแปลงของกลุ่มสัตว์ทะเลหน้าดินขนาดใหญ่บริเวณหาดทรายของจังหวัดระยอง	วาสนา พรรณเทวี ธรรมศักดิ์ ยี่มิน	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ความหลากหลายทางชีวภาพของประชากรฟองน้ำที่อาศัยอยู่ในแนวปะการังบริเวณชายฝั่งทะเลอ่าวไทยฝั่งตะวันออก (จังหวัดชลบุรี-ตราด)	นิลนาถ ชัยธนวิสุทธิ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
การสืบพันธุ์ของฟองน้ำ <i>Reniera</i> sp. (Porifera: Demospongiae: Haplosclerida) บริเวณกลุ่มปะการังอ่าวไทยตอนใน	สายประทีป อาษา ธรรมศักดิ์ ยี่มิน	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
นิเวศวิทยาของพรมทะเล <i>Palythoa</i> sp. (Anthozoa : Zoanthidea) ในสภาพแวดล้อมที่มีความขุ่นสูง	นภาลักษณ์ จันทรักษ์ ธรรมศักดิ์ ยี่มิน	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
นิเวศวิทยาประชากรของเม่นทะเล <i>Diadema setosum</i> บริเวณกลุ่มปะการังในอ่าวไทย	จำเริญ บัวเรือง ธรรมศักดิ์ ยี่มิน	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
การร่อนทางชีวภาพโดยเม่นทะเลชนิด <i>Diadema setosum</i> ในกลุ่มปะการังเกาะค้างคาว บริเวณอ่าวไทยตอนใน	นิสิต เรืองสว่าง ธรรมศักดิ์ ยี่มิน	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
การสืบพันธุ์ของปะการังอ่อน <i>Cladiella</i> sp. (Cnidaria: Anthozoa: Alcyonacea) บริเวณกลุ่มปะการังอ่าวไทยตอนในและอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	ปานหทัย นพชินวงศ์ ธรรมศักดิ์ ยี่มิน	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
การศึกษาฤดูกาลการสืบพันธุ์ของปะการังแข็งบริเวณแนวปะการังเกาะภูเก็ต	ทองศักดิ์ จันทร์เมธากุล พรรษา จรรย์แสง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
โครงสร้างชุมชนของปะการังแข็งบริเวณชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย	ทรงวุฒิ จันทะรัง วิภูษิต มั่นทะจิตร	มหาวิทยาลัยบูรพา
ความหลากหลายของชนิดและความชุกชุมของแมงกะพรุนใน Rhizostome ไฟล์ม Cnidaria บริเวณชายฝั่ง จังหวัดชลบุรี และจังหวัดเพชรบุรี	นนทวิษณุ ตันทวนิช อัจฉราภรณ์ เปี่ยมสมบูรณ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 โครงการวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชุ่มน้ำ (ต่อ)

ชื่อโครงการ	หัวหน้าโครงการ	หน่วยงาน
การใช้บทบาทการกินของแมลงน้ำเป็นดัชนีประเมินสภาพระบบนิเวศและคุณภาพน้ำจากลำธารในอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย และอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์	อาทิตย์ นันทขว้าง พรทิพย์ จันทรมงคล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ความหลากหลายและการกระจายของตัวอ่อนแมลงหนอนปลอกน้ำจากลำธารที่ระดับความสูงต่างกันบนอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่	สมยศ ศิลาโอม พรทิพย์ จันทรมงคล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ความหลากหลายและการกระจายของแมลงหนอนปลอกน้ำตัวเต็มวัยจากลำธารที่ระดับความสูงต่างกันบนอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่	แดงอ่อน พรหมมี พรทิพย์ จันทรมงคล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ชีวประวัติและอัตราการผลิตขั้นที่สองของแมลงหนอนปลอกน้ำ (Trichoptera: Calamoceratidae) ในลำธารที่แตกต่างกันบนอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่	เพ็ญแข ธรรมเสนาานุภาพ พรทิพย์ จันทรมงคล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
การศึกษาการกระจายของตัวอ่อนแมลงกลุ่ม Ephemeroptera, Plecoptera และ Tricoptera (EPT) ในลำธารต้นน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	นฤมล แสงประดับ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ความหลากหลายชนิดของแมลงหนอนปลอกน้ำวงศ์ Hydropsychidae บริเวณห้วยพรมแล้ง และห้วยหญ้าเครือ อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว	ศุภลักษณ์ ระดมสุข นฤมล แสงประดับ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ความหลากหลายชนิดของแมลงหนอนปลอกน้ำวงศ์ Leptoceridae ในลำธารห้วยหญ้าเครือ และห้วยพรมแล้ง อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว	ประสาธต์ เนื่องเฉลิม นฤมล แสงประดับ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ความหลากหลายชนิดของแมลงหนอนปลอกน้ำวงศ์ Philopotamidae ในลำธารห้วยหญ้าเครือและห้วยพรมแล้ง อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว	วิไลลักษณ์ ไชยปะ นฤมล แสงประดับ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ความหลากหลายชนิดของแมลงชีปะขาววงศ์ Leptophlebiidae ในห้วยหญ้าเครือและห้วยพรมแล้ง อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว	อลงกรณ์ ผาผิง นฤมล แสงประดับ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ความหลากหลายชนิดของแมลงชีปะขาววงศ์ Heptageniidae ในลำธารห้วยหญ้าเครือและห้วยพรมแล้ง อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว	บุญเสฐียร บุญสูง นฤมล แสงประดับ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในพื้นที่ชุ่มน้ำกรณีศึกษา บึงละหาน จังหวัดชัยภูมิ	นันทวรรณ ประภามณฑล ศันสนีย์ ชูแนว	มหาวิทยาลัยมหิดล
สัตว์บก-กระดูกหุ้ม		
ความชุกชุม และความหลากหลายของชนิดพรรณปลา บริเวณคลองป่าชุมชนลุ่มนอม และคลองตุ้ค จังหวัดสงขลา	นิติศักดิ์ ทองหวาน เริงชัย ตันสกุล	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ความหลากหลายชนิดของปลากลุ่มปลาปู้ (Suborder Gobioidi) ในพื้นที่ป่าชายเลนและปากแม่น้ำ (ระยะที่ 1) : อ่าวไทยตอนบน	ศิริประภา เปรมเจริญ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ความหลากหลายชนิด สถานภาพ ของพรรณปลาในลุ่มแม่น้ำสงครามตอนล่างและความสำคัญต่อเศรษฐกิจสังคมพื้นบ้าน	ชวลิต วิทยานนท์	กรมประมง
ความหลากหลายของประชากรปลาในลำน้ำแม่สา อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่	สมศักดิ์ พิภพภิญโญ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อนุกรมวิธานของปลาในกลุ่มกุเรว (Pisces: Polynemidae) ในน่านน้ำไทย	รติมา คุรรณเจริญ วิมล เหมาะจันทร์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
การศึกษานุกรมวิธานของปลาในแม่น้ำยม	ธงชัย จำปาศรี สปีสิน สนธิรัตน์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ตารางที่ 12 โครงการวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชุ่มน้ำ (ต่อ)

ชื่อโครงการ	หัวหน้าโครงการ	หน่วยงาน
การจำแนกชนิดและการกระจายของปลาไวอ่อนในบริเวณป่าชายเลน อำเภอสีเกา จังหวัดตรัง	ประเสริฐ ทองหนู่น้อย ณัฐวรรธน์ ปภาวสิทธิ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
การจำแนกชนิดและการแพร่กระจายของปลาไวอ่อน บริเวณป่าชายเลน ในคลองหกวา จังหวัดระนอง	สุพิชญา วงศ์ชินวิทย์ อภิชาติ เต็มวิชชากร	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
องค์ประกอบและการแพร่กระจายของปลาไวอ่อน ในบริเวณชายฝั่งจาก ปากคลองกล้วยถึงแหลมหินทุ่ง กิ่ง อำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง	สันติ พ่วงเจริญ อภิชาติ เต็มวิชชากร	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
นิเวศวิทยาการกินอาหารของปลาในหนองทะเลสองห้อง จังหวัดตรัง	กิตติพันธุ์ ทรัพย์คุณ พิมลพรรณ สิละวัฒนากุล	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
องค์ประกอบชนิดของปลาในคลองที่ผ่านป่าชายเลนซึ่งเป็นผลจากการ ใช้ที่ดินชายฝั่งบริเวณอ่าวตราด	นวลจันทร์ สิงห์คราญ สุรพล สุดารา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ชนิด การกระจาย และสถานภาพของโลมา ในอ่าวไทยตอนใน	สมชาย มหาภักตยานกุล สุรพล สุดารา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
การกระจายและความหลากหลายของสัตว์ทะเลตามฤดูกาลในแหล่ง หนองทะเลที่อ่าวปัตตานี	กฤษณ อินทรสุข สุรพล สุดารา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
นิเวศวิทยาการสืบพันธุ์และการเติบโตในระยะวัยอ่อนของกบ 4 ชนิด ที่อาศัยในระบบนิเวศน้ำไหล	วารุณี เหลืองสกุลพงษ์ วิรัชต์ เลหาะจินดา	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ขนาดประชากร โครงสร้างประชากร และการใช้พื้นที่ของจิ้งจก <i>Bufo asper</i> Gravenhorst, 1829 ในถ้ำธารลอดน้อย จังหวัดกาญจนบุรี	ทัศนีย์ เอี่ยมกมล กัธร ธีรคุปต์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ความหลากหลายของชนิด และการแบ่งปันการใช้ทรัพยากร ในกลุ่มสัตว์ สะเทินน้ำสะเทินบก บริเวณลำธารในป่าดิบแล้ง ศูนย์วิจัยสัตว์ป่าละเมาะเขา	วิเชษฐ์ คนชื่อ กัธร ธีรคุปต์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
การศึกษาประชากรของนกน้ำและการประเมินความเหมาะสมของควนซีเลียน เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย ในการจัดตั้งเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำแรมซาร์	วัชรภรณ์ แก้วดี กัธร ธีรคุปต์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ความหลากหลายชนิดพันธุ์นกในป่าไผ่เทพ และควนหินลับ อำเภอสบไถ่ จังหวัดสงขลา	นิกธ สุวรรณการณ เริงชัย ดันสกุล	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

8.

ทิศทางในอนาคต

ความพยายามในการจัดการและคุ้มครองพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย ได้รับการตอบสนองดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีส่วนร่วมมากขึ้นจากหน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน และประชาชนในท้องถิ่น ภายใต้การดำเนินงานร่วมกัน อย่างน้อยที่สุดในระยะหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา ผลการดำเนินงานของสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม และคณะกรรมการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำได้ทำให้หลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำมากขึ้น

เป้าหมาย

โดยสอดคล้องกับแผนงานการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ พ.ศ. 2546-2550 ซึ่งผนวกอยู่ในนโยบาย มาตราการ และแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2546-2550 ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2545 ในระยะปี พ.ศ. 2546-2550 งานที่จะต้องดำเนินให้สำเร็จ ได้แก่

- * สำรวจสถานภาพ และศึกษาวิจัยด้านการจัดการและความหลากหลายทางชีวภาพ ในพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญลำดับสูง ได้แก่ พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ และระดับชาติ อย่างน้อย 20 แห่ง ภายใน 5 ปี

- * จัดทำแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนในพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญลำดับสูง ได้แก่ พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ และระดับชาติอย่างน้อย 20 แห่ง ภายใน 5 ปี

- * เสนอพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar Site) อย่างน้อย 25 แห่ง ภายใน 5 ปี

- * อนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยอย่างน้อยร้อยละ 35 ของพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย ภายใน 5 ปี (7 แสนกว่าไร่)

- * สร้างเสริมความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มชุมชน และองค์กรปกครองท้องถิ่นในการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างชาญฉลาด ได้อย่างน้อยร้อยละ 50 ของจำนวนชุมชนและองค์กรของประเทศไทย ภายใน 5 ปี

- * สร้างเครือข่ายชุมชนในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืนให้เป็นเอกภาพทั้งประเทศภายในปี พ.ศ. 2550

ความเป็นไปได้และอุปสรรค

มีความเป็นไปได้สูงที่ประเทศไทยจะเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศอีก 25 แห่ง ในระยะเวลา 2546-2550 เนื่องจากประเทศไทยได้จัดทำทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำทั่วประเทศแล้ว ถึงแม้ว่าทะเบียนนี้จะต้องได้รับการปรับปรุงข้อมูลทุก 5 ปี เพื่อเพิ่มเติมและแก้ไขในส่วนที่ยังบกพร่อง แต่ทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำก็เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเสนอภาพรวมของพื้นที่ชุ่มน้ำทั้งประเทศ และพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีลำดับความสำคัญสูงในเชิงการอนุรักษ์ พื้นที่ชุ่มน้ำและคุ้มครอง อย่างไรก็ตามยังคงมีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการนำเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ เนื่องจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะหน่วยงานในพื้นที่ ยังคงเข้าใจว่าเป็นการกีดกันการพัฒนาให้เกิดขึ้นในพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศนั้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการรณรงค์เผยแพร่ความรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

ตลอดระยะเวลาของการดำเนินงานของประเทศไทยได้มี ปัญหาอุปสรรคอันเกิดจากการขาดแคลนงบประมาณมาตลอด ทำให้การดำเนินงานไม่อาจก้าวไปได้ไกลกว่าปัจจุบันได้ความพยายาม ของสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ในฐานะฝ่ายเลขานุการ คณะอนุกรรมการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ และหน่วยประสานงาน กลางของอนุสัญญา ที่ได้เสนอพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่าง ประเทศ จัดทำแผนปฏิบัติการการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่าง ยั่งยืนในพื้นที่ชุ่มน้ำแต่ละแห่ง และจัดทำกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้ และเผยแพร่ความตระหนักตามความต้องการเป็นไปทีละเล็กทีละน้อย เฉพาะในพื้นที่นำร่องเท่านั้น ไม่สามารถทำในรูปแบบโปรแกรม ระดับชาติได้

ในขณะเดียวกัน นโยบายการกระจายอำนาจของรัฐบาล ต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามามีบทบาทในการ บริหารจัดการท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น จึงมีการถ่ายโอนทั้งอำนาจ หน้าที่ และงบประมาณ ไปสู่ท้องถิ่นเพื่อบริหารจัดการทรัพยากร ธรรมชาติ ปัญหาอยู่ที่ว่าหน่วยงานส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังมีความรู้ ความเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำไม่มาก จึงอาจ เป็นผลให้มีการละเลยไม่เอาใจใส่ในพื้นที่ชุ่มน้ำ หรือปล่อยให้การพัฒนาปรับเปลี่ยนสภาพธรรมชาติของพื้นที่ชุ่มน้ำไปในที่สุด

ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำหลายแห่งที่ เสื่อมโทรมและสูญหาย ปัจจุบันยังไม่มีความหมายคุ้มครองพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยตรง หน่วยงานรับผิดชอบเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการทำลาย พื้นที่ชุ่มน้ำก็ยังไม่ มี องค์การพัฒนาเอกชนทั้งระดับชาติและระดับ ท้องถิ่น ต่างมีความตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องดูแลรักษาพื้นที่ ชุ่มน้ำในท้องถิ่นของตนไว้แต่มีปัญหาอยู่ที่ไม่มีกลไกที่มีประสิทธิภาพ พอที่จะยับยั้งหรือชะลอกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาที่จะเปลี่ยน สภาพพื้นที่ชุ่มน้ำไปโดยสิ้นเชิง

อีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญมากคือ จำเป็นต้องมีเครือข่ายชุมชน ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ในพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบัน มี องค์การพัฒนาเอกชนมากมายที่พร้อมจะให้ความร่วมมือ จัดตั้งเครือข่าย ในท้องถิ่นขึ้นมาดูแลและปกป้องพื้นที่ชุ่มน้ำ แต่การจัดตั้งเครือข่ายนี้ ต้องใช้งบประมาณเช่นกันในการฝึกอบรมให้ความรู้ ความตระหนัก แก่ผู้ที่ต้องการมีส่วนร่วมและในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแลกเปลี่ยน กันและกันซึ่งในความเป็นจริงสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพียงพอที่จะดำเนินการได้

โดยสรุปงานที่ได้ดำเนินการมาแล้วนั้น เป็นไปตามลำดับ ความสำคัญและขึ้นอยู่กับงบประมาณสนับสนุน ตลอดจนถึงคนที่ มีอยู่ ซึ่งถึงแม้ว่าการดำเนินการอนุรักษ์ตามอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ จะก้าวหน้าไปพอสมควร แต่ก็ยังมีงานอีกมากที่จำเป็นต้องทำให้ บรรลุวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งสำนักงาน นโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมในฐานะหน่วยประสานงานของ อนุสัญญา ต้องการการสนับสนุนและความร่วมมือจากทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และในระดับระหว่าง ประเทศ จึงจะดำเนินการได้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้โดยสัมฤทธิ์ผล

ความคาดหวัง

ในมุมมองของการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย สิ่ง ที่สำคัญมากที่สุดที่จะทำให้ประเทศไทยสามารถประสบความสำเร็จ ได้ในระยะยาว คือ การให้การศึกษากับนักเรียน นักศึกษา และ ประชาชน เกี่ยวกับคุณค่าความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ และปลูกฝัง ความตระหนักเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ ตลอดจนสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ประชาชนชาวไทยที่ได้เป็น เจ้าของพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศหลายแห่ง

มีความคาดหวังที่จะต้องส่งเสริมการศึกษาพื้นฐานเกี่ยวกับ พื้นที่ชุ่มน้ำในหลักสูตรระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ครูต้อง ได้รับการฝึกอบรมทั้งทฤษฎีและปฏิบัติเพื่อให้สามารถเป็นผู้สอน ในการให้ความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำในพื้นที่ที่อยู่ใกล้เคียงโรงเรียน ของตน

การให้การศึกษานอกระบบหรือในโรงเรียนธรรมชาติเป็นสิ่งสำคัญมาก ดังนั้นการจัดตั้งและดำเนินศูนย์ศึกษาธรรมชาติในพื้นที่ชุ่มน้ำที่ เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศหรือแรมซาร์ไซด์ ควรเป็นกิจกรรมที่ได้รับลำดับความสำคัญสูงสุด ทั้งนี้เพื่อเอื้อ อำนาจให้การศึกษานอกห้องเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การให้การศึกษาระดับอุดมศึกษามีความจำเป็นมาก เช่นกัน ทุกสถาบันควรจัดทำหลักสูตรที่ให้ความรู้เรื่องพื้นที่ชุ่มน้ำ และการอนุรักษ์แก่นักศึกษาเป็นวิชาบังคับและวิชาเลือกสำหรับ สายวิทยาศาสตร์และสายที่มีชีววิทยาศาสตร์ การรณรงค์ให้การ ศึกษาอย่างต่อเนื่องในระดับชุมชนเมืองและชุมชนชนบทเป็น สิ่งจำเป็น

เหนือสิ่งอื่นใด ประชาชนไทยควรได้รับการปลูกฝังให้มีความ รับผิดชอบที่จะดูแลและปกป้องพื้นที่ชุ่มน้ำเพื่อการใช้ประโยชน์อย่าง ยั่งยืน โดยไม่ทำลายให้เสียหายหรือเสื่อมโทรม และควรได้รับการ กระตุ้นให้ภาคภูมิใจในมรดกทางธรรมชาติที่โลกได้มอบให้แก่ ประเทศไทย

บรรณานุกรม

- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2545. การสัมมนาระบบนิเวศป่าชายเลนแห่งชาติ ครั้งที่ 12 สร้างเสริมประยุกต์ความรู้ชุมชน. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2541. รายงานการสัมมนาเรื่องสถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร. 78 หน้า
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2542. ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร. 128 หน้า
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2542. ทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติของประเทศไทย. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร. 414 หน้า
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2542. พื้นที่ชุ่มน้ำภาคกลางและภาคตะวันออก. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร. 212 หน้า
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2542. พื้นที่ชุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร. 142 หน้า
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2542. พื้นที่ชุ่มน้ำภาคใต้. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร. 212 หน้า
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2542. พื้นที่ชุ่มน้ำภาคเหนือ. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร. 124 หน้า
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2542. รายงานการประชุมหารือเรื่องสถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร. 88 หน้า
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2543. การประชุมหารือ เรื่อง สถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยปี 2542. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร. 110 หน้า
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2543. ความหลากหลายทางชีวภาพในเกาะเตन्द. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร. 152 หน้า
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2543. ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำทะเลน้อย. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร. 130 หน้า
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2543. รายงานการประชุมพื้นที่ชุ่มน้ำเพื่อเตรียมรับสหประชาชาติ : WETLAND 2000. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร. 125 หน้า
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2545. ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร. 76 หน้า
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2545. ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำพรุคันธูลี. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร. 82 หน้า
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2545. ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำพรุบ้านไม้ขาว. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร. 102 หน้า

จัดพิมพ์โดย : กลุ่มงานทรัพยากรชีวภาพ
กองประสานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม
60/1 ซอยพิบูลวัฒนา 7 ถนนพระรามที่ 6 พญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ 0-2279-7186-9, 0-2271-4232-8 ต่อ 226, 227
โทรสาร 0-2279-8088, 0-2271-3226

สงวนลิขสิทธิ์ : 2545 สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย

การอ้างอิง : สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2545. *รายงานแห่งชาติว่าด้วยการอนุวัตอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ*. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ. 52 หน้า.

ISBN : 974-229-356-2

พิมพ์ครั้งแรก : กันยายน 2545

ที่ปรึกษา : คณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ
คณะทำงานวิชาการพื้นที่ชุ่มน้ำ

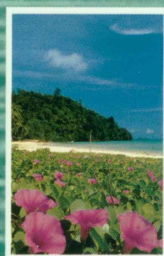
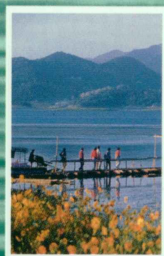
บรรณาธิการ : สิริกุล บรรพพงศ์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ : นิรวาน พิพิธสมบัติ ลีดา ผลโภค

ประสานงาน : อัญชิรา มะณีวงศ์ กัลยารัตน์ รัดนะจิตร์
สิริวรรณ สงวนทรัพย์ รังสิมันต์ บัวทอง
นุชจรินทร์ แก้วกล้า ไพโรจน์ สุขสุเมธ

ภาพประกอบ : สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม
กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
นิตยสาร Advanced Thailand Geographic

ออกแบบและจัดพิมพ์โดย : บริษัท เอ็นไวร์ คอนเซ็ป จำกัด
โทรศัพท์ 0-2913-7761-2
โทรสาร 0-2913-7763

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

60/1 ซอยพิบูลวัฒนา 7 ถนนพระราม 6 เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 0-2279-7180, 0-2279-7186-9, 0-2271-4232-8

โทรสาร 0-2271-3226

<http://bdm.oepp.go.th>